

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
2025. gada 18. februārī

Sēdi vada Satversmes tiesas priekšsēdētāja
Irēna Kucina

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties, tiesa nāk.

I. Kucina.

Labrīt, lūdzu sēdieties!

Tiesas sēdi pasludinu par atklātu.

Tātad Satversmes tiesa uzsāk lietas Nr. 2024-09-01 „**Par Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta otrās, trešās daļas (redakcijā, kas bija spēkā no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 4. jūnijam), ceturtās, piektās, sestās, desmitās, vienpadsmitās, divpadsmitās, trīspadsmitās, piecpadsmitās daļas un pārejas noteikumu 43. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem, kā arī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta desmitās daļas 2. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam**” izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Satversmes tiesa lietu izskata šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja **Irēna Kucina**, tiesneši **Anita Rodiņa, Jānis Neimanis, Jautrīte Briede, Veronika Krūmiņa, Mārtiņš Mits un Juris Juriss**.

Tiesas sēdi protokolē tiesas sēžu sekretāre **Alise Ločmele**.

Šajā lietā ir apvienotas divas lietas: lieta, kura tika iesniegta pēc SEB bankas pieteikuma un lieta, kura tika ierosināta pēc divu fizisko personu – personas S un personas T – pieteikuma.

Pieteikuma iesniedzēju – SEB banku – tiesas sēdē pārstāv zvērināts advokāts Lauris Liepa un zvērināts advokāts Matīss Šķiņķis.

Labrīt! Pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti. Vaicāšu, vai ir pārbaudīti pārstāvja personu apliecinoši dokumenti?

A. Ločmele.

Dokumenti ir pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies.

Pieteikuma iesniedzējas – personas S un T – uz tiesas sēdi nav ieradušās. Tiesas sēžu sekretārei vaicāšu, vai minētajām personām ir pienācīgi paziņots par tiesas sēdi?

A. Ločmele.

Ir paziņots.

I. Kucina.

Paldies.

Informēju, ka tāpat personām S un T ir pienācīgi paziņots par tiesas sēdi.

Satversmes tiesā ir saņemts minēto tiesas sēdes dalībnieku lūgums skatīt lietu bez viņu dalības tiesas sēdē, nodrošinot viņu un viņu ģimenes locekļu identitātes neizpaušanu.

Kolēģi... skatām? Turpinām. Paldies.

Tāpat, apspriežoties uz vietas, tiesa lēma uzsākt lietas Nr. 2024-09-01 izskatīšanu bez pieteikuma iesniedzēju – personas S un T – klātbūtnes, nodrošinot viņu un viņu ģimenes locekļu identitātes neizpaušanu.

Tālāk, lūdzu, institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, ir attiecīgi Saeima, un to pārstāvēs zvērināts advokāts Rolands Neilands.

Pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti. Tāpat vaicāšu, vai ir pārbaudīti pārstāvju personas apliecinājoši dokumenti?

A. Ločmele.

Dokumenti ir pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies.

Tāpat informēšu arī par to, ka pieteikuma iesniedzējas – personas S un T – ir iesniegušas Satversmes tiesai rakstveida paskaidrojumus, sniedzot atbildes uz Satversmes tiesas 2025. gada 14. janvāra Rīcības sēdes lēmumā norādītajiem jautājumiem. Šos paskaidrojumus esam laicīgi nosūtījuši arī pārējiem lietas dalībniekiem, lai ar tiem varat attiecīgi iepazīties.

Tāpat, Bankas pārstāvji, vai esat saņēmuši šos paskaidrojumus?

M. Šķiņķis.

Jā, esam.

I. Kucina.

Paldies.

Un attiecīgi Saeimas pārstāvim jautājums... vai esat saņēmis?

R. Neilands.

Jā, esmu saņēmis un esmu ar tiem iepazinies. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Tātad jūsu rīcībā ir šie paskaidrojumi un attiecīgi tie tiek pievienoti lietas materiāliem.

Pieteikuma iesniedzēja, tātad SEB bankas pārstāvis, ir iesniedzis tiesai un lūdzis pievienot lietas materiāliem vairākus dokumentus:

2025. gada 7. februāra SEB bankas apliecinājums par nodevas samaksu un no tās izmaksāto kompensāciju un tās pielikumus, tas ir viens.

Otrs. Tātad Latvijas Bankas 2025. gada 13. februāra izziņu par SEB bankas Kredītu reģistrā iekļautajām ziņām un tās pielikumus.

Un trešais dokuments tātad Ārvalstu investoru padomes Latvijā 2025. gada 13. februāra vēstule par likumdošanas izmaiņu ietekmi uz investīciju vidi un finanšu stabilitāti un tās pielikums.

Pārstāvis savā lūgumā tiesai ir arī pamatojis, kāpēc minētie dokumenti ir pievienojami lietas materiāliem, kā arī informējis tiesu, ka pirmajos divos pievienotajos dokumentos ir pieteikuma iesniedzējas komercnoslēpums. Tāpēc ir jānodrošina tā aizsardzība.

Tiesa ir informēta, ka Saeimas pārstāvim tika nodrošināta iespēja iepazīties ar pieteikuma iesniedzējas pārstāvja iesniegtajiem dokumentiem.

Informēju, ka, lai nodrošinātu SEB bankas komercnoslēpuma aizsardzību, pieteikuma iesniedzējai – personai S un T – ir nosūtīta vienīgi Ārvalstu investora padomes Latvijā 2025. gada 13. februāra vēstule un tās pielikums.

Vai pieteikuma iesniedzējas pārstāvji uztur lūgumu pievienot šos dokumentus lietas materiāliem?

M. Šķiņķis.

Jā, godātā tiesa, mēs uzturam šo lūgumu. Jā.

I. Kucina.

Paldies.

Un Saeimas viedoklis, lūdzu... Vai jūs uzskatāt, ka būtu nepieciešams pievienot minētos dokumentus lietas materiāliem?

R. Neilands.

Godātā tiesa! Attiecībā uz diviem no lūgtajiem pierādījumiem, papildus dokumentiem nav iebildumu, bet ir iebildumi attiecībā uz Ārvalstu investoru padomes viedokļa pievienošanu tādēļ, ka šis dokumentus jau pēc būtības ir kā eksperta viedoklis un

Ārvalstu investoru padome nav pieaicināta lietā kā eksperts. Līdz ar to es uzskatu, ka šī iemesla dēļ šis dokuments nav pievienojams. Jo tas nav tāds objektīvs pierādījums, kas norādītu uz kaut kādiem datiem, kā likuma apstrīdētās normas ir ietekmējušas pieteicēju, bet tas ir viedoklis, ko ir sniegusi attiecīgi Ārvalstu investoru padome kā eksperts. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Satversmes tiesa apspriedīsies uz vietas un pieņems lēmumu.

Tātad, tiesa lemj šo lūgumu noraidīt un iesniegtos dokumentus, attiecīgi visus, ko Banka ir iesniegusi, pievienot lietas materiāliem.

Tālāk. Satversmes tiesā ir saņemts arīdzan lūgums no Saeimas pārstāvja puses nepieļaut kā pieteikuma iesniedzējas – SEB bankas – pārstāvi zvērinātu advokātu Matīsu Šķiņķi.

Informēju, ka pamatojums šim lūgumam tiesai ir sniegts rakstveidā un tiesa ir ar to iepazinusies. Kā rezultātā mēs apspriežoties attiecīgi uzskatām, ka šis lūgums arīdzan ir jāatstāj bez izskatīšanas.

Vai lietas dalībniekiem ir kādi citi lūgumi tiesai, kas sekmētu lietas izskatīšanu?

M. Šķiņķis.

Pieteikuma iesniedzējai nav šādu lūgumu. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Saeima, lūdzu?

R. Neilands.

Nebūs. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Informēju, ka lietā ir noteiktas vairākas pieaicinātās personas un Satversmes tiesa ir arī noteikusi secību, kādā šīs personas tiks uzklaustītas.

Protī, Finanšu ministrija, Latvijas Banka, Tieslietu ministrija, tiesību zinātņu doktore Zanda Dāvida, Valsts ieņēmumu dienests, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, tiesību un ekonomikas zinātņu maģistre Līga Leitāne, Ekonomikas ministrija, tiesībsargs, biedrība „Finanšu nozares asociācija”, biedrība „Latvijas kredītņēmēju asociācija” un zvērināta advokāte Jūlija Jerņeva.,

Vai lietas dalībniekiem ir iebildumi pret tiesas noteikto secību, kādā tiks uzklaustītas pieaicinātās personas? Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Pieteikuma iesniedzējai nav iebildumu.

I. Kucina.

Paldies.

Un Saeima, lūdzu?

R. Neilands.

Nav iebildumu.

I. Kucina.

Paldies.

Tātad tiesa lēma pieaicinātās personas uz klausīt iepriekš norādītajā secībā, jo pieaicināto personu uz klausīšana ir noteikta, lai pēc iespējas efektīvāk attiecīgi arī noskaidrotu lietā esošos jautājumus, un arī tā laicīgi tika darīta zināma lietas dalībniekiem.

Satversmes tiesa var uzsākt lietas Nr. 2024-09-01 izskatīšanu pēc būtības.

Lietas izskatīšana pēc būtības sākas ar tiesneša ziņojumu.

Lūdzu tiesnesi Juri Jurisu sniegt tiesneša ziņojumu.

J. Juriss.

Paldies.

Satversmes tiesā 2024. gada 3. aprīlī saņemts pieteikums par lietas ierosināšanu, ko iesniegušas personas S un T. Pieteikumā lūgts atzīt Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta desmitās daļas otro punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesas Trešā kolēģija 2024. gada 26. aprīlī pēc minētā pieteikuma ierosināja lietu Nr. 2024-09-01, kā arī nolēma noteikt ierobežotu pieejamību, kas ir spēkā līdz Satversmes tiesas galīgā nolēmuma pieņemšanai informācijai par pieteikuma iesniedzējiem un ģimenes locekļu identitāti.

Saeimas atbildes raksts saņemts Satversmes tiesā 2024. gada 21. jūnijā.

Lietas Nr. 2024-09-01 sagatavošanas gaitā tika pieprasīti papildus dokumenti no Saeimas.

Par pieaicinātajām personām ar tiesneša lēmumu lietā Nr. 2024-09-01 atzītas Ekonomikas ministrija, Finanšu ministrija, Tieslietu ministrija, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, tiesībsargs, Latvijas Banka, biedrība „Latvijas kredītņēmēju asociācija”, tiesību zinātņu doktore, Latvijas Universitātes un Biznesa augstskolas „Turība” lektore Zanda Dāvida, tiesību un ekonomikas zinātņu maģistre, ekonomiste un finansiste, Latvijas Universitātes Ekonomisko un sociālo zinātņu fakultātes lektore un pētniece Līga Leitāne.

Pieaicināto personu viedokļi kopā ar papildus iesniegtajiem dokumentiem pievienoti lietas materiāliem.

Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts 2024. gada 26. augustā.

Satversmes tiesa 2024. gada 17. decembra Rīcības sēdē nolēma izskatīt lietu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos 2025. gada 18. februārī.

Lietas dalībniekiem par tiesas sēdi rakstveidā paziņots 2024. gada 18. decembrī. Paziņojums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos publicēts attiecīgi 2024. gada 19. decembrī oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” Nr. 248.

Savukārt 2024. gada 31. maijā Satversmes tiesā saņemts pieteikums par lietas ierosināšanu, ko iesniegusi akciju sabiedrība SEB banka. Pieteikumā lūgts atzīt par Patērētāju tiesību aizsardzības likumā 8.⁴ panta otro, trešo redakciju, kas bija spēkā no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 4. jūnijam, ceturto, piekto, sesto, desmito, vienpadsmito, divpadsmito, trīspadsmito un piecpadsmito daļu, kā arī Pārejas noteikumu 43. punktu par neatbilstošiem Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

Satversmes tiesas Trešā kolēģija 2024. gada 28. jūnijā pēc minētā pieteikuma ierosināja lietu Nr. 2024-15-01.

Saeimas atbildes raksts saņemts Satversmes tiesā 2024. gada 16. septembrī.

Ar 2024. gada 26. novembra Rīcības sēdes lēmumu lietā Nr. 2024-15-01 sagatavošanas termiņš pagarināts līdz 2025. gada 14. janvārim.

Par pieaicinātajām personām ar tiesneša lēmumu lietā Nr. 2024-15-01 atzītas Ekonomikas ministrija, Finanšu ministrija, Tieslietu ministrija, Valsts ieņēmumu dienests, Latvijas Banka, biedrība „Latvijas finanšu nozares asociācija”, tiesību zinātņu maģistre zvērināta advokāte Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorante un Latvijas Juridiskās augstskolas vieslektore Jūlija Jerņeva un tiesību zinātņu un ekonomisko zinātņu maģistre Līga Leitāne. Pieaicināto personu viedokļi pievienoti lietas materiāliem.

Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts 2025. gada 8. janvārī.

Satversmes tiesa 2025. gada 14. janvāra Rīcības sēdē nolēma lietas Nr. 2024-09-01 un Nr. 2024-15-01 apvienot vienā lietā, pēc lietu apvienošanas pieteikuma iesniedzējiem – personām S un T – noteikts ierobežojums iepazīties ar pieteikuma iesniedzējas – akciju sabiedrības SEB banka – pieteikumā un tās pielikumos iekļauto informāciju, kura satur komercnoslēpumu. Savukārt pieteikuma iesniedzējai – akciju sabiedrības SEB banka – noteikts ierobežojums iepazīties ar pieteikuma iesniedzējas personas, attiecīgi S un T, pieteikumā un tā pielikumos iekļauto informāciju par šo personu un viņu ģimenes locekļu identitāti.

Lietas Nr. 2024-09-01 dalībniekiem, kuri netika uzaicināti uz tiesas sēdi jau 2024. gada 18. decembrī, par tiesas sēdi rakstveidā paziņots 2025. gada 16. janvārī.

Ar apvienotās lietas Nr. 2024-09-01 materiāliem iepazīnušies pieteikuma iesniedzēji, personas S un T, pieteikuma iesniedzējas – akciju sabiedrība SEB banka – pilnvarotie pārstāvji: zvērināts advokāts Toms Krūmiņš un zvērināts advokāts Matīss Šķiņķis, kā arī Saeimas Juridiskā biroja juridiskā padomniece Laura Jambuševa.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Turpināsim ar lietas dalībnieku uzklausīšanu lietas faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma sniegšanai.

Kā pirmajiem vārds pieteikuma iesniedzējas – SEB banka – pārstāvjiem, zvērinātiem advokātiem Laurim Liepam un Matīsam Šķiņķim.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 28. panta sestajai daļai, jūsu runai paredzētais laiks nebūs un nedrīkst būt ilgāks par 30 minūtēm. Kolēģi, ja...?

Tātad, vārds jums.

M. Šķiņķis.

Paldies, godātā tiesa!

Es runāšu viens paskaidrojums un, protams, centīšos iekļauties pusstundā.

Godātā tiesa, mēs pateicamies par iespēju šo pieteikuma iesniedzējai – finanšu nozarei – un arī visai sabiedrībai nozīmīgo lietu izskatīt mutvārdu procesā.

Uz tiesas sēdi mums bija uzdots atbildēt uz trīs jautājumiem. Savā runā es uz tiem, protams, atbildēju, vienlaikus iezīmējot arī, mūsaprāt, būtiskākos šīs lietas strīdus jautājumus un izklāstīšu mūsu pozīciju par tiem. Protams, par visiem strīdus un mūsu argumentiem pozīciju izklāstīt es nevaru laika dēļ, tādēļ būšu priecīgs par jautājumiem un detalizēti atbildēju par tiem argumentiem, kas runā netiks izklāstīti, bet visus mēs uzturam.

Ievadā tātad, pirmkārt, es vēlos uzsvērt, kā mēs redzam šo lietu, ka lietā nav strīda un arī Saeima neapstrīd, ka regulējums, apstrīdētais regulējums, un ar to nodarītās sekas ir tādas, ka ir ierobežotas pieteikuma iesniedzējas īpašumtiesības un ir konstatējams tiesiskās palāvības principa ierobežojums. Par to lietā strīda nav. Pamattiesību ierobežojums ir noticis valstī ar jaunu normatīvo regulējumu iejaucoties civiltiesiskos darījumos, pēc būtības koriģējot pušu pielīgto darījumu cenu, uzdotot vienam darījuma dalībniekam – Bankai, atmaksāt otram darījuma dalībniekam – Bankas klientam – 30 procentus no pušu pielīgta procentu maksājuma.

Lietā arī pastāv strīds, vai šis regulējums pēc būtības ir nodevas regulējums. Tādēļ jānorāda, ka vienīgā darbība, ko valsts no savas puses ir darījusi šā procesa ietvaros atbilstoši regulējumam, ir saņēmusi naudas līdzekļus no bankām, saņēmusi

sarakstu ar personu loku bankas kontiem un naudas summām, kas šīm personām ir jāpārskaita, un pārskaitījusi naudas līdzekļus šīm personām, ko citu valstis, faktiski, nedara.

Valsts budžetā, kā tas ir atklājies šobrīd, un ko likumdevējs, pieņemot apstrīdēto regulējumu, šķietami nebija pat apsvēris vai varbūt pat nebija aptvēris, valsts budžetā ir paturēti 25 procenti no iekasētās nodevas, tātad līdzekļiem, jeb aptuveni 19 miljoni eiro.

Apstrīdētais regulējums ir nosaukts par nodevu ar vienu mērķi – lai Satversmes tiesas procesā varētu censties argumentēt, ka, tā kā regulējums ir nodevas regulējums, valstij šajā likumdošanas procesā ir plaša rīcības brīvība.

Ņemot vērā to, ka nodeva ir strīdus jautājums, par to arī sāksu pirmo manu runas punktu un nedaudz detalizētāk par to izklāstīšu mūsu pozīciju.

Tātad skaidrs, ka mūsu pozīcija ir, ka apstrīdētais regulējums nav nodevas regulējums un pirmkārt un būtiskāk ir jāuzsver, ka nodevas tiesiskā daba prasa, lai tai būtu personu darbību regulējoša funkcija un lai to administrētu valsts. Strīdus regulējumam šādas regulējošas funkcijas nav... personu darbību regulējošas funkcijas, tāpat šo nodevu neadministrē valsts. Kā jau es norādīju, valsts tikai pārskaita naudas līdzekļus.

Līdz ar to apstrīdētais regulējums pēc būtības nav aplūkojams un analizējams kā nodeva vai nodokļu regulējums. Tas ir aplūkojams kā tradicionāls īpašumtiesību ierobežojums un tā arī tas ir pārbaudāms Satversmes tiesas procesā mūsaprāt.

Par regulējuma pieņemšanu. Ņemot vērā to, ka apstrīdētais regulējums, un ar to tiek ierobežotas personu tiesības uz īpašumu... un īpaši to ņemot vērā ir jāuzsver, ka pat neatkarīgi no tā, vai regulējums ir nodevu regulējums vai ne nodevu regulējums, tāpat analizējot šāda regulējuma atbilstību Satversmei, pirmais, kas ir jāpārbauda, vai tas ir pieņemts ievērojot noteiktu kārtību, kas noteikta ar likumu.

Un šajā sadaļā es vēlētos runāt par diviem būtiskiem labas likumdošanas principa kritērija pārkāpumiem, kurus Saeima absolūti neievēroja.

Un vispirms par Eiropas Savienības tiesību būtisko likumu pieņemšanas procedūras pārkāpumu, kas šajā lietā ir, manuprāt, bezprecedenta būtisks procesuāls pārkāpums no likumdevēja puses. Tātad, pieņemot šo regulējumu, mēs redzam, ka likumdevējs pieņēma apzinātu lēmumu, neievērot līgumu par Eiropas Savienības darbību un tajā noteikto imperatīvo pienākumu – likumprojektu pirms tā pieņemšanas apspriest ar Eiropas Centrālo banku. Šeit ir būtiski uzsvērt, ka šī regulējuma saturs pēc būtības bija Latvijas likumdevēja tieša pretdarbība ECB pieņemtajiem lēmumiem. Proti, ECB bija pieņēmusi lēmumus paaugstināt procentu likmes, lai tādējādi mazinātu tajā skaitā Latvijas patērētāju patēriņu, lai pēc iespējas mazinātu inflāciju, kas nodara būtisku kaitējumu, jo īpaši mazāk aizsargātajām sabiedrības grupām, kas nav kredīta ņēmēji, hipotekāro kredītu ņēmēji. Šis Latvijas likumdevējs, pārkāpjot dalībvalsts lojalitātes

principu, kas, atbilstoši arī Satversmes tiesas judikatūrai uzliek dalībvalstīm negatīvu pienākumu atturēties no jebkādu darbību veikšanas, kas var kaitēt Eiropas Savienības interesēm, pieņēma apzinātu lēmumu pieņemt regulējumu, lai ECB lēmumu sekas Latvijā tiktu pēc iespējas neitralizētas. Līdz ar to likumdevējs nevis atturējās no konkrētām darbībām, bet tieši pretēji – apzināti un tieši pretdarbojās ECB politikai.

Pie šādiem apstākļiem šādu ieceri neapspriet ar ECB, bija būtisks un rupjš Eiropas Savienības tiesībās noteikto Eiropas Savienības dalībvalstu likumu pieņemšanas procedūras pārkāpums.

Par to, ka bija jāapspriežas, lietā pat nav strīda. To saka gan Latvijas Banka, gan Finanšu ministrija, gan citas pieaicinātās personas. Tad rodas jautājums: kādēļ likumdevējs šādi rīkojās? Un lietā esošie pierādījumi to atklāj. Un es nocītēšu, ko attiecībā uz šo iespējamo ECB viedokli 13. septembra 2023. gada Budžeta komisijas sēdē teica tās vadītājs: „Šis mani interesē vismazāk. Katrai iestādei ir pienākums paust negatīvu viedokli. Jautājums – kas notika ar Poliju? Sodus uzlika? Arestēja kādu? Aizliedza kreditēt? Vai tā bija tikai viedokļa paušana. Tad mēs arī iesim tādu ceļu.”

Tā bija likumdevēja pozīcija šajā jautājumā, kuru apliecina ne vien šis citāts vien, bet visu Budžeta komisijas sēžu gaita. Kas ir jānoklausās, lai redzētu, ko likumdevējs patiesībā domāja par ECB.

Šobrīd ECB, es atvainojos, Saeimas atbildes rakstos tiek apgalvots, ka līguma par Eiropas Savienības darbību noteikumi netika ievēroti, jo likumdevēja ieceres likumdošanas procesā nepārtraukti mainījās un ECB viedoklis jau bija zināms, jo attiecībā uz citām valstīm ECB jau bija paudusi savu viedokli.

Tad ir jānorāda, ka pat tad, ja tie apsvērumi būtu patiesi, kā to arī Eiropas Savienības tiesību eksperte Jerņeva savā viedoklī ir paudusi, tāpat tas nav iemesls vai attaisno likumdevēja rīcību, bet šie apbalvojumi ir pat nepatiesi un savstarpēji pretrunīgi.

Pirmkārt, nevienā Eiropas Savienības dalībvalstī, kuras regulējumu analizē ECB, netika pieņemts tāds regulējums, kāds tas tika pieņemts Latvijā.

Otrkārt. Saeima savos atbildes rakstos arī mūsu lietā norāda, ka likumdevējs nemaz nedrīkstot vadīties no ECB viedokļa citās lietās, jo ECB savu viedokli izdod atsevišķi, analizējot katras valsts specifiku. Manuprāt, absolūta pretruna pozīcijā.

Treškārt. Saeima uztur pozīciju, ka konsultācijas ar ECB nenotika, jo likumdevējam neesot bijis zināms... esot bijis zināms, ko ECB teiks par Latvijas likumdevēja ieceri pretdarboties ECB lēmumiem, taču vienlaikus Saeima arī argumentē, ka ECB viedokli neprasīja, jo tas, kāds būs regulējums, pašam likumdevējam nemaz nebija zināms, jo tās idejas vai ieceres nepārtraukti mainījās.

Manuprāt, šāda Saeimas pozīcija ir ne vien pretēja līgumam par Eiropas Savienības darbību, bet arī absolūti neloģiska un pretrunīga.

Par labas likumdošanas principa citu būtisku elementu pārkāpumu.

Regulējums tika pieņemts arī to nebalstot datos jeb neizvērtējot regulējuma izstrādei nepieciešamos būtiskos jautājumus. Tas arī tika pieņemts, vispār neiesaistot regulējuma subjektus – kredītiestādes. Saeimas pozīcija atbildes rakstos ir, ka tā tas nav, jo esot taču notikušas daudzas Budžeta komisijas sēdes un arī Finanšu nozares asociācija taču tajās piedalījās. Taču, ja rūpīgi noklausās komisijas sēžu ierakstus un rūpīgi iepazīstas ar likumprojekta izstrādes materiāliem, ir uzskatāmi redzamas divas būtiskas lietas.

Pirmkārt, visā šajā procesā būtiskie lēmumi un dažādās likumprojekta versijas, kuras mainījās pat pa dienām un absolūti nelogiskā secībā, radās nozarei, un es esmu pārliecināts un domāju, arī tiesai, nezināmos procesos un vietās. Budžeta komisijas sēdēs tas nenotika un Finanšu nozares asociācija pat lūdza iesaistīt to. Lietā ir attiecīgi arī dokumenti pie likumprojekta izstrādes materiāliem redzami, septembrī šāda vēstule bija, lūdza iesaistīt darbā pie regulējuma, tai skaitā pie kritēriju izstrādes, taču uz šo vēstuli likumdevējs nekad neatsaucās. Līdz ar to Saeimas apgalvojums, ka regulējums ir izstrādāts, iesaistot nozari, nav pierādīts, un tiesas lietas materiāli to neatklāj.

Otrkārt, ja mēs runājam par datiem, pētījumiem un analīzi. Mēs redzam, ka neviens no pieņemtā regulējuma atslēgas elementiem nav balstīts objektīvos datos un neadresē neviena likumdevēja definēto problēmu, kādēļ it kā šis likums ir pieņemts. Pretēji likumdevēja mērķiem, definētajiem, atbalsts tika sniegts visiem, ne tikai tiem, kam tas bija nepieciešams, tika izvēlēts nepamatots, neskaidrs nodevas aprēķina bāzes skaitļa aprēķina datums, 31. oktobris. Tika izvēlēts nelogisks nodevas aprēķināšanas mehānisms, kā rezultātā 25 procenti no iekasētās nodevas palika valsts budžetā. Tika noteikts nepamatots 30% atbalsta apmērs. Un pat vienīgā grupa, kuru likumdevējs izslēdza no atbalsta mehānisma, tika noteikta, to nebalstot racionālos apsvērumos.

Līdz ar to, aplūkojot regulējumu arī saturiski, ir acīmredzams, ka tāds likums, mūsaprāt, nevarētu būt tapis, ja patiešām labas likumdošanas princips pēc būtības būtu ticis ievērots.

Par alternatīvajiem līdzekļiem. Vai likumdevēja definēto leģitīmo mērķi bija iespējams sasniegt ar citiem, personas pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Runājot par šo, es arī vienlaikus atbildēju uz tiesas uzdoto pirmo jautājumu, uz kuru mūsu atbilde ir, ka tiesību uz īpašumu ierobežojuma leģitīmo mērķi bija iespējams sasniegt ar citiem personas tiesību mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, piemēram, tai skaitā par kritēriju kompensācijas izmaksai nosakot kredītņēmēja ienākumu un izdevumu kopējo apmēru. Tāda ir mūsu pamatpozīcija.

Un tāpat, lai to analizētu, vispirms jāatkarāto, kāds tad ir likumdevēja definētais mērķis, un es saprotu, ka arī Saeima to uztur savu atbildes rakstā, vismaz daļēji. Un tāpat mērķis ir bijis tāpat sniegt atbalstu kredītņēmējiem, kuri aizņēmušies mājokļa iegādei vai būvniecībai un kuriem EURIBOR likmes kāpuma un inflācijas rezultātā būtiski palielinājies izmaksu slogs, kas rada finansiālas grūtības mājsaimniecībās. Tāpat

likumā ir tieši noteikts šis mērķis. Un mēs tieši redzam, ka tā tad mērķis nav bijis palīdzēt visiem kredītņēmējiem, bet tikai tiem, kas aizņēmušies saviem mājokļiem un kuriem ir finansiālas grūtības, kuras radušās EURIBOR likmes kāpuma rezultātā.

Taču, ko mēs redzam pēc regulējuma satura? Mēs redzam, ka atbalsts tika sniegts visiem, faktiski visiem hipotekārajiem kredītņēmējiem jeb 99,8% no tiem. Līdz ar to ir acīmredzams, ka, ja likumdevējs būtu izvēlējis tādu līdzekli, kas nodrošina atbalsta saņemšanu tiem, kam tas objektīvi bija nepieciešams, pieteikuma iesniedzējas īpašumtiesību ierobežojums būtu mazāks. Tātad skaidrs, ka nodevā nebūtu bijis jāsamaksā vairāk nekā 20 miljonu eiro.

Par kritēriju kompensācijas izmaksai nosakot kaut vai, piemēram, tikai kredītņēmēja ienākumu un izdevumu attiecības kritēriju, tiktu mērķēti noskaidrots, kuriem kredītņēmējiem atbalsts ir nepieciešams.

Šeit ir jāuzsver, ka datos balstīta patiesība ir tāda, ka šādu mērķi, šādu analīzi veicot, mērķējums parādītu, ka objektīvi ļoti mazai daļai no kredītņēmējiem faktiski bija finansiālas grūtības. Līdz ar to loģiski, ka iejaukšanās banku un kredītņēmēju līgumiskajās attiecībās būtu notikusi daudz mazākā apmērā.

Kad šos datos balstītos faktus arī Budžeta komisijas sēdēs norādīja, piemēram, Latvijas Bankas vai Finanšu ministrijas pārstāvji, likumdevēja attieksme bija sekojoša, un es atkal nocitēju 6. septembra 2023. gada sēdē izteikumu arī no Budžeta komisijas vadītāja. Citāts par datiem, ko prezentē Latvijas Banka, un kura saka, ka nav maksāšanas grūtības novērojamas. Datos balstīts citāts: „Nevajag mūs un pašiem sevi mānīt.” Citāta beigas par datiem.

Turklāt ir jānorāda, ka pat nevajadzētu mērķēt uz kredītņēmēja ienākumu, izdevumu attiecību kritēriju, lai regulējums būtu tuvāks likumdevēja definētajam mērķim un mazāk ierobežotu pieteikuma iesniedzējas pamattiesības. Piemēram, ir jāatgādina un vēlreiz jāuzsver, ka šī regulējuma rezultātā, piemēram, pieteikuma iesniedzēja, no tās tika iekasēts par vairāk kā četriem miljoniem eiro vairāk, nekā izmaksāts pieteikuma iesniedzējas klientiem atbalsta maksājumos. Kaut vai kompensācijās neatmaksātās naudas atgriešana pieteikuma iesniedzējai būtu instruments, kā mazināt īpašumtiesību ierobežojumu. Tāpat likumdevējs jau labāk sasniegtu definēto mērķi, no atbalsta izslēdzot kaut vai tādus kredītaņēmējus, kuriem finansiālas grūtības pat teorētiski nevarētu būt radušās EURIBOR likmes kāpuma rezultātā un saistībā ar likumdevēju definēto mērķi, piemēram, izslēdzot tos, kuriem bija fiksētas procentu likmes uz periodu EURIBOR kāpuma ietekmē nemainīgās procentu likme. Tādus kredītņēmējus, kuri uzņēmās saistības EURIBOR 2023. gada pīķī, septembrī–oktobrī, piemēram, kuriem līguma noteikumi vispār nebija vai procentu likme nebija piesaistīta eiro... EURIBORam... es atvainojos... Tos, kuri saņēma tikai dažus centus atbalstā vai kuri vispār nav aizņēmušies naudu mājokļa iegādei vai būvniecībai.

Ja mēs runājam vienlaikus par... un atgriežamies pie tā jautājuma, vai varēja mērķēt attiecībā uz izdevumu ienākumu, teiksim, mērķējumu, tad jāsaprot, ka arī attiecībā uz šo jautājumu atbilde ir viennozīmīga. To varēja tādu regulējumu izstrādāt un arī administrēt.

Pirmkārt, citās Eiropas Savienības dalībvalstīs šādi mērķēti regulējumi tika izstrādāti. Un kaut vai tādēļ nav neviena iemesla uzskatīt, ka mēs Latvijā nevaram izdarīt to, ko var izdarīt Portugālē, Itālijā, Spānijā, Rumānijā vai citviet.

Otrkārt, to, ka to varēja, pierāda tas, ka arī regulējuma izstrādes gaitā tika piedāvāti dažādi, arī mērķētāki piedāvājumi. Piemēram, 2023. gada 3. un 4. oktobra Budžeta komisijas sēdēs gan Latvijas Banka, gan Finanšu ministrija prezentēja mērķētāku regulējumu, kas bija balstīts uz šādu principu un attiecībā uz šo piedāvājumu ne Finanšu nozares asociācija, ne pieteikuma iesniedzēja nekad nav teikusi, ka šis regulējums nebūtu administrējams vai ka tas būtu kā citādi nerealizējams. Vienīgā iebilde faktiski bija par to, ka mērķējums joprojām ir pārāk plašs, ka tas tomēr nesasniedza tos, kam ir vajadzīga palīdzība, respektīvi, viņš ir pārāk plašs, bet ka to nevarētu administrēt, vai ka tas nebūtu iespējams, tādas iebildes nebija. Es uzsveru, ka arī Latvijas Banka šajās komisijas sēdēs norādīja, ka visi šie dati, lai šo piedāvājumu administrētu, ir banku rīcībā.

Visbeidzot, un šeit es atbildu arī uz tiesas uzdoto otro jautājumu: vai un kāpēc šādi līdzekļi alternatīvie no valsts prasītu papildus finanšu vai administratīvos resursus salīdzinājumā ar apstrīdēto regulējumu? Atbilde ir, ka neprasītu. Un tāpat, pirmais, ja no... ja šāds regulējums mērķēts tiktu izveidots, saglabājot esošo modeli, ka faktiski tas, ko dara valsts, ir vienkārši pārskaita naudas līdzekļus cilvēkiem, kuru sarakstu un summas un banku kontus ir iedevušas bankas, tad šādā gadījumā valstij nekādi papildus resursi nerastos un valstij, es pat teiktu, mazākus resursus prasītu, mazāk cilvēkiem veiktu pārskaitījumus.

Vienlaikus es uzsveru, ka, atbilstoši Satversmes tiesas judikatūrai, un es šeit atsaucos tajā skaitā uz Solidaritātes nodokļa lietu, administrēšanas izmaksas un vienkāršība nevar būt par pamatu tam, lai radītu nediferencētus, nemērķētus regulējumus, ar kuru palīdzību vai kuru darbības rezultātā tiek ierobežotas personai Satversmē noteiktās, es atvainojos, pamattiesības.

Par regulējuma atbilstība samērīguma testa trešajam solim, par atbilstību.

Nākamā sadaļa, ko es gribēju izklāstīt savā runā. Mēs uzskatām, ka šī regulējuma neatbilstība Satversmes 105. pantam un 1. pantam ir jo īpaši uzskatāma tieši vērtējot šī regulējuma atbilstību samērīguma testa, tāpat noslēdzošajam solim – atbilstībai. Mēs redzam, ka atbilstoši Latvijas Bankas datiem 83% no kredīta ņēmējiem mājokļa iegādei un tā mājāsaimniecībām, kam šādi kredīti ir izsniegti, tās ir mājāsaimniecības ar relatīvi augstiem ienākumiem. Aptuveni pusei mājokļu kredītu ņēmēju mājāsaimniecību kopējie neto ienākumi ir augstāki par 30 tūkstošiem eiro gadā. Tie ir Latvijas Bankas dati lietā arī iesniegtie. 2023. gadā, septembrī, pat pie visnegatīvākās Latvijas Bankas

prognozes šajā septembra mēnesī, Latvijas Banka norādīja, ka pie visnegatīvākās prognozes uz 2024. gada 1. janvāri tikai aptuveni 13% no visiem šādiem kredītņēmējiem varētu rasties maksāšanas grūtības, kuras, atbilstoši šobrīd redzamajiem datiem, nekad šādā apmērā arī neradās. Pieteikuma iesniedzējs un arī tiesā esošie dati parāda, ka no pieteikuma iesniedzējas klientu loka maksāšanas grūtības bija identificējis, iespējams, mazāk par 1% vai pat vēl mazākas – zem 0,5% – no visiem kredītņēmējiem. Līdz ar to šajā lietā ir pierādīts, ka no visiem kredītņēmējiem, kuri saņēma regulējumā paredzētās kompensācijas, objektīvi tas bija nepieciešams ļoti mazai daļai. Līdz ar to tas, ka gandrīz visi hipotekārie kredītuņēmēji 2024. gada ietvaros saņēma kompensāciju, nav vērtējams kā ieguvums sabiedrībai, kas atsvērtu kredītiestādēm radīto īpašumtiesību ierobežojumu. Turklāt pat hipotētiski pieņemot, ka visiem kredītņēmējiem, kuri saņēma kompensāciju, tā bija objektīvi nepieciešama, nav neviena racionāla izskaidrojuma, kādēļ likumdevējs ietvēra tādu nodevas aprēķināšanas modeli un paredzēja, kā rezultātā, piemēram, no pieteikuma iesniedzējas tika iekasēts par vairāk kā četriem miljoniem eiro vairāk, nekā tas bija nepieciešams šai izmaksai.

Mūsaprāt, šāda likumdevēja rīcība bija acīmredzami nesamērīga un netaisnīga. Turklāt vēlreiz es vēlētos uzsvērt, ka hipotekārie kredītņēmēji ir sabiedrības daļa, kas, atbilstoši Latvijas Bankas datiem un arī banku datiem, ir salīdzinoši salīdzinošā izteiksmē turīgākā daļa sabiedrībā. Un konkrētajā brīdī noteikti bija sabiedrības daļas, kurai palīdzība bija visvairāk nepieciešama vai vairāk nepieciešama. Ieguvums faktiski bija ļoti mazai un samērā turīgai sabiedrības daļai, no kuras tikai ļoti mazs procents patiešām objektīvi bija pakļauts situācijai, kur finansiāla palīdzība bija objektīvi nepieciešama.

Sociāli atbildīgas valsts princips, uz kuru šajā lietā atsaucas Saeima, nosaka, ka sabiedrībai ir jā rūpējas par indivīdu tad, kad viņš pats to nespēj izdarīt. Šis princips arī nosaka valsts pienākumu rūpēties par sociālo taisnīgumu, kas ietver rūpes par sociālo atšķirību izlīdzināšanu. Kā norādījusi Satversmes tiesa, situācija, kad turīgākās ģimenes saņem lielāku atbalstu, bet trūcīgākās mazāku, neatbilst Satversmei. Sociāli atbildīgas valsts princips paredz, ka atbildības nastu par vājāko aizsardzību nevar uzlikt uz privātpersonām, tas ir valsts atbildības jautājums. Un šajā lietā, lai gan likumdevējs atsaucas uz sociāli atbildīgas valsts principu mūsaprāt pēc būtības ir rīkojies tieši pretēji šī principa būtībai.

Līdz ar to, analizējot iespējamus ieguvumus sabiedrībai, norādāms, ka visdrīzāk ar šo regulējumu sabiedrībai kopumā ir radītas drīzāk negatīvas sekas. Un par to liecina arī apsvērumi, kurus es lūgtu tiesu ņemt vērā, šobrīd arī uzklusot mūsu atbildi uz trešo jautājumu, ko tiesa ir uzdevusi. Tātad jautājums bija par to, vai un kāds kaitējums regulējuma piemērošanas laikā ir nodarīts tautsaimniecības interesēm, labvēlīgai investīciju videi, jaunu kredītu pieejamībai un inflācijas mazināšanai.

Pirmkārt, par inflācijas mazināšanu. Es atkārtoti uzsveru, ka ECB lēmumu paugstināt procentu likmes bija pieņemts tieši tādēļ, lai kredītņēmējiem un plašākai

sabiedrībai samazinātos brīvie naudas līdzekļi. Tā rezultātā tiktu slāpēts patēriņš un secīgi samazinātos inflācija. Apstrīdētais regulējums tieši pretdarbojās šai ECB politikai, Latvijas patērētājiem atgriežot aptuveni 78 miljonus eiro.

Nomērīt precīzi, kāda bijusi šā lēmuma ietekme uz inflāciju, protams, nav iespējams, taču likumdevēja rīcība nešaubīgi bija tieša pretdarbība ECB politikai. Inflāciju mazināt. Par to, manuprāt, strīds nevarētu rasties.

Otrkārt, par regulējuma ietekmi uz tautsaimniecības interesēm, labvēlīgu vidi, investīcijām un jaunu kredītu pieejamību. Šos trīs rādītājus objektīvi novērtēt tik īsā laika periodā, kā arī uzdotajā jautājumā – apstrīdētās normas piemērošanas periods – nav iespējams. Esam strādājuši arī gatavojoties ar ekonomikas zinātnes speciālistiem un objektīvi šis ir pārāk īss laiks, lai mēs varētu pierādāmi norādīt uz konkrētiem un neapgāžamiem pierādījumiem.

Taču pieteikuma iesniedzēja jau šobrīd var norādīt uz vairākām negatīvām indikācijām un faktiem, kas parāda, ka ietekme ir bijusi negatīva. Piemēram, šajā periodā pat banku sektorā vien ir notikuši vairāki diemžēl nelabvēlīgi notikumi priekš Latvijas. Viens. SEB grupa pieņēma lēmumu pārstrukturēt savu darbību Baltijā un izvēloties par bankas biznesa Baltijā galveno mītnes valsti Igauniju. Protams, ka lēmums bija ilgi izsvērts. Tā pieņemšanā tika vērtēti dažādi aspekti, bet likumdevēja rīcība, pieņemot regulējumu, bija viens no ietekmējošiem lēmumiem un tas tika ņemts vērā.

Tāpat publiski ir zināms, ka 2024. gadā bija jānotiek diviem Latvijā strādājošo banku pārdošanas darījumiem. Tā ir publiska informācija. Šie darījumi nenotika. Atkal var, protams, teikt, vai ir pierādījumi, kādēļ nenotika, bet tas noteikti parāda, kāds... parāda riskus par to, kā ārvalstu investori skatās uz Latviju un arī uz regulējumu konkrētajā nozarē.

Tāpat lietā ir iesniegts FICIL viedoklis, kas arī apstiprina, ka ārvalstu investoru viedoklis par likumdevēja rīcību, pieņemot arī regulējumu, ir negatīvs. Mēs arī redzam no šīs FICIL vēstules, ka 2024. gada aprīlī tika publiskots pētījums, kur ārvalstu investori Latvijā investīciju vidi ir novērtējuši ar vēsturiski zemāko vērtējumu.

Runājot par kredītu pieejamību. Norādāms, ka tam, kāda būs kredītu pieejamība nākotnē, būtiska nozīme ir tam, kā noslēgsies tiesvedība šajā lietā. Tam ir vairāki apsvērumi, bet būtisks ir arī juridisks apsvērums. Tātad Latvijas Bankas noteikumi un citi banku regulējošie noteikumi nosaka, ka, bankām pieņemot lēmumus par kredīta nosacījumiem, tai skaitā par cenām, ir pienākums tās samērot ar konkrētā produkta saistītajiem riskiem. Ja tiktu atzīts, ka valsts drīkst nemērķēti, brīvi un patvaļīgi koriģēt kāda viena bankas produkta, piemēram, hipotekārā kredīta cenu, to samazinot kādā konkrētā periodā, tad visdrīzāk šādu kredīta cenošanas algoritmu kredītiestādēm būs jāpārskata. Tas ir regulējuma noteikums. Šobrīd pieteikuma iesniedzēja un, es domāju, visa nozare gaida uz šīs lietas iznākumu un vērtējumu par likumdevēja rīcību. Un tas, es domāju, ietekmēs to, kā tai skaitā tiks cenoti, piemēram, hipotekārie kredīti, kas savukārt

neizbēgami arī ietekmēs, teiksim, atbildi uz jautājumu, vai un kā... kāda ietekme ir uz konkrētu produktu, piemēram, kreditēšanu Latvijā.

Godātā tiesa, es esmu atbildējis uz visiem trīs mums uzdotajiem jautājumiem. Mēs uzskatām, ka mēs esam pamatojuši, ka regulējums neatbilst Satversmes 1. un 105. pantam, tādēļ tas ir atzīstams par spēkā neesošu. Mēs uzturam lūgumu to atzīt par spēkā neesošu no tā spēkā stāšanās brīža.

Runas nobeigumā es tikai vēlos uzsvērt, ka pieteikuma iesniedzēja ir banka, kura Latvijā ir strādājusi vairāk nekā 20 gadus. Latvija ir SEB grupas mājas tirgus. SEB grupa vēlas un plāno turpināt ilgtermiņā aktīvi strādāt šajā tirgū. Bet šādiem ilgtermiņa investoriem Latvijā ir ļoti svarīgi, ka likumdevēja rīcība vienmēr ir tiesiska, ka tiek ievērots tiesiskās paļāvības princips un, ja kāds likums tiek grozīts, tas tiek darīts, ievērojot labas likumdošanas principa prasības. Tieši valsts rīcības principu nostiprināšanai un pārliecības gūšanai, ka šie principi no likumdevēju puses turpmāk tiks ievēroti, ir šīs tiesvedības ļoti būtiska sastāvdaļa. Banka arī uzsver, ka visas kredītņēmējiem izmaksātās kompensācijas nedrīkst tikt un nekad netiks no bankas klientiem atprasītas, lai kāds arī būtu nolēmums šajā lietā.

Es vēlreiz pasakos un pateicos par iespēju izklāstīt mūsu argumentāciju, un es varu atbildēt uz jautājumiem.

I. Kucina.

Paldies, Šķiņķa kungs.

Jā, protams, būs jautājumi arī no tiesnešu puses.

Lūdzu, Jurisa kungs!

J. Juriss.

Jā, paldies.

Ņemot vērā jūsu pausto tiesas sēdē, kā arī pieteicēju pieteikumā, tiesai būs daži precizējoši jautājumi.

Pirmo jautājumu, varētu teikt, bloku, es gribētu attiecināt uz tiesības uz īpašuma ierobežojuma tvēruma skaidrošanu.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta desmitā daļa noteic kritērijus, pēc kādiem ir nosakāmas personas, kuras attiecīgi saņem kompensāciju. Savukārt šā likuma trīspadsmitā daļa paredz Valsts ieņēmumu dienesta pienākumu izmaksāt kompensācijas un nosaka strīdu risināšanas kārtību par kompensācijas aprēķināšanu.

Vēl viena norma, kas ir minēta pieteikumā... tāpat četrpadsmitā daļa nosaka, ka Valsts ieņēmumu dienests ir tiesīgs izmantot saņemto informāciju par kredītaņēmējiem.

Pārejas noteikumu 43. punkts paredz, ka nodevas un kompensācija ir piemērojami par 2024. gadu.

Pieteikumā jūs norādāt, ka šīs minētās tiesību normas, kuras es tikko nocitēju jums, to būtību... aizskar jūsu tiesības uz īpašumu.

Vai jūs varētu paskaidrot detalizētāk, kā tieši izpaužas akciju sabiedrības „SEB banka” aizskārums šo tiesību normu kontekstā?

M. Šķiņķis.

Paldies.

Tātad pieteikumā tiesai ir atsevišķā nodaļā mūsu pozīcija šajā jautājumā atspoguļota. Mēs šajā lietā gatavojot pieteikumu vadījāmies tajā skaitā no subsidiaritātes nodokļa lietas prakses un uzskatījām un argumentējām, ka apstrīdētais regulējums ir vienots regulējums un ka to... šī regulējuma, nu teiksim tā, saskaldīšana pa atsevišķām tiesību normām nebūtu pareiza.

Saeima arī ir piekritusi mūsu pozīcijai, atbildes rakstā to arī apstiprinot.

Kāpēc mēs tā esam uzskatījuši? Tāpēc, ka šī regulējuma, kā saka Saeima šis regulējums pēc būtības tāpat vienots, jo tā mērķis ir regulēt cenu viena produkta ietvaros nodrošinot, ka no bankām tiek paņemti noteikti naudas līdzekļi un šie naudas līdzekļi atdoti kredīta ņēmējam. Līdz ar ko gan šī regulējuma sadaļa, kas skar pienākumu samaksāt kredītiestādēm nodevu, gan šī regulējuma otra sadaļa, kas regulē valsts pienākumu pārskaitīt naudas līdzekļus konkrētām personām, ir nesaraucjami saistīts regulējums. Un tāpēc mēs esam izvēlējušies un argumentējuši, kāpēc tas ir analizējams... un esam arī to apstrīdējuši kā vienotu regulējumu.

Ja es drīkstu paturpināt... jo jūs uzdevāt jautājumu tieši par īpašumtiesību ierobežojumu. Tāpēc es nedaudz papildināšu vai paturpināšu.

Tātad mēs esam argumentējuši, ka īpašumtiesību ierobežojums izpaužas trīs aspektos. Tātad, pirmais, ka obligāts maksājums ir īpašumtiesību ierobežojums pats par sevi. Otrais, ka bankas tiesība saņemt līgumā pielīgto maksājumu un tā ierobežojums ir pamatīpašuma tiesību ierobežojums. Un treškārt, ka īpašumtiesību ierobežojums izpaužas kā ierobežojums komercdarbībai. Un šeit es nedaudz vairāk paskaidrošu. Pēc būtības valsts funkcijas izpildes uzlikšana privātpersonai. Un ja Satversmes tiesa teiksim šo regulējumu analizē tikai caur pamattiesību, īpašumtiesību ierobežojuma, pirmo aspektu, tad iespējams, ka varētu teikt, ka tas skar banku tikai daļā par pienākumu izmaksāt nodevas. Bet, ja mēs skatāmies uz šo regulējumu un to analizējam, ņemot vērā visus mūsu norādītos apsvērumus, kā izpaužas īpašumtiesību ierobežojums, tad, mūsaprāt, nevar nonākt pie secinājuma, ka var neievērot to sadaļu, kas attiecas uz kompensāciju izmaksu privātpersonām.

L. Liepa.

Godātā tiesa, ar jūsu atļauju es papildināšu kolēģi Matīsu Šķiņķi.

I. Kucina.

Jā, lūdzu!

L. Liepa.

Kā jau tas arī ir norādīts mūsu pieteikumā, tāpat mēs aicinātu Satversmes tiesu analizēt konkrētās apstrīdētās Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normas, proti, 8.⁴ panta jaunos grozījumus ne tikai 105. panta kontekstā, kas ir īpašumtiesības aizsargājoša norma, bet Satversmes 1. panta kontekstā, tverot to caur diviem virzieniem.

Pirmais ir tiesiskā drošība, kāda ir jebkurai Latvijas personai, tajā skaitā arī bankai, un, otrkārt, tiesiskā paļāvība. Un proti, tāpat, ja mēs skatāmies uz tiesiskiem darījumiem, ko banka ir noslēgusi ar mājokļa aizņēmējiem, tāpat hipotekārie aizņēmēji, tad šie darījumi ir noslēgti, pirms likumdevējs ir ķēries pie šo normu pieņemšanas un vispār apspriešanas. Otrkārt, liela daļa no tiem ir noslēgta pirms EURIBOR likme ir sākusi savu dramatisko kāpumu. Un treškārt, šie darījumi... un tas ir galvenokārt, ir noslēgti starp divām privātpersonām, tāpat, diviem civiltiesiska darījuma autonomiem subjektiem, kas brīvi pauž savu gribu, kas ir nolēmuši: viens, ka tas vēlas uzbūvēt vai iegādāties nekustamo īpašumu, un otrs, kas ir ar mieru aizdot līdzekļus, kas ir nepieciešami šādam darījumam. Tāpat, šis brīvi izvēlētais darījums ir arī 105. panta, kontekstā ar Satversmes 1. pantu, aizsargāts objekts.

Un, ja mēs jebkuru civiltiesisku darījumu varam pakļaut valsts intervencei, tad šai intervencei ir jābūt, pirmkārt, likumīgai, un otrkārt, tai tiešām ir jāatbilst mana kolēģa Matīsa Šķiņķa aprakstītajiem sabiedrības kopējiem interešu mērķiem. Tiklīdz kā mēs redzam, ka kāds no šiem kritērijiem atkrīt, kā tas ir šajā gadījumā, tā mēs redzam, ka Saeima ir rīkojusies pretēji 105. un 1. Satversmes panta prasībām, proti, tā ir sagrauvusi bankas paļāvību uz to, ka tā var mierīgi stāties darījuma attiecībās, neuztraucoties uz to, ka kādā no šiem darījuma izpildes etapiem, nu, piemēram, 2024. gadā bankai nāksies saņemt par 30 procentiem mazāku summu, ko tā savulaik ir iecenojusi, piemēram, 10 vai 20 gadu garā darījuma izpildes termiņā.

Lūk, tāpat ir skaidrs, ka ar šādu intervenci rodas jautājums, kāpēc tas ir nepieciešams un vai šādā gadījumā īpašumtiesības, kuras, protams, mēs piekrītam un atzīstam, ka var ierobežot. Bet vai šis ierobežojums atbilst 105. pantā izvirzītajiem kritērijiem? Mūsu secinājums ir, ka neatbilst.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, vēl jautājumi tiesnešiem?

J. Juriss.

Jā, paldies.

Man vēl tomēr tāds precizējošs jautājums. Ņemot vērā arī jūsu pieteikuma tvērumu, tomēr attiecībā paturpinot uz šo pašu Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normu, bet attiecīgi uz citām sadaļām. Proti, vienpadsmito daļu, kas nosaka nodevas maksātāja pienākumu aprēķināt kompensāciju katram atbilstīgajam kredītaņēmējam, divpadsmitā daļa – tāpat attiecīgi paredz nodevas maksātāja pienākumu sniegt ziņas par atbilstīgajiem kredītaņēmējiem Valsts ieņēmumu dienestam, piecpadsmitā daļa – nosaka nodevas maksātāja pienākumu paziņot katram atbilstīgajam kredītaņēmējam to informāciju, ko nodevas maksātājs par viņu ir sniedzis Valsts ieņēmumu dienestam.

Es tikko arī dzirdēju, protams, jūsu atbildi uz līdzīga rakstura jautājumu, bet saki, lūdzu, vai tad atbilde, ko jūs iepriekš sniedzāt attiecībā uz tiesību īpašuma ierobežojuma tvērumu ir tāda pati atbilde attiecīgi uz šīm normām?

M. Šķiņķis.

Es paskaidrošu. Attiecībā uz šīm normām vislabāk atbildi adresē mūsu pozīcija par valsts funkciju uzlikšanu privātpersonai.

Satversmes tiesas praksē ir, mūsaprāt, divas salīdzināmas... principa līmeņa salīdzināmas lietas, uz kurām es atsaukšos, lai izskaidrotu mūsu pozīciju šajā jautājumā. Tātad, lietas par pašvaldību saistošajiem noteikumiem, ar kuriem uzlikt par pienākumu privātpersonām tīrīt ietves pie savām mājām un ir lieta par pienākumu privātpersonai finansēt ceļa zīmju pārcelšanu noteiktos vai visos gadījumos. Un Senāta Administratīvo lietu departamenta praksē ir arī judikatūra par valsts un pašvaldības funkciju uzlikšanu privātpersonām. Un šajā argumentā vai šajā argumentācijas blokā tāpat, gan Satversmes tiesas judikatūra, gan arī Senāta Administratīvā departamenta lietu prakse ir tāda, ka, protams, privātpersonai var uzlikt pienākumu līdzdarboties kādas valsts vai pašvaldības funkcijas izpildē. Par to nav strīda un arī kredītiestādes, protams, ir gatavas un uzskata par savu pienākumu noteiktos gadījumos līdzdarboties kādas valsts vai pašvaldības funkcijas izpildē. Taču gan Satversmes tiesas judikatūra manis nosauktajās lietās, gan Senāta Administratīvo lietu departamenta judikatūra saka, ka nevar uzlikt visu funkcijas izpildei nepieciešamo darbību, visu nesamērīgi privātpersonām. Un šeit kā mēs redzam šī regulējuma izpausmi... Kredītiestādes nesaka, ka tās nevarēja vai negribēja, vai ka tām nebūtu jāpiedalās datu atlasē vai kā citādi līdzdarbojās... tāpat palīdzot valstij pildīt tās funkciju, palīdzēt, piemēram, hipotekāro kredītuņēmējiem, kam palīdzība ir vajadzīga. Bet tas, ko mēs sakām un arī es ceru, ka es tagad atbildu precīzāk uz Jurisa kunga jautājumu, mēs sakām, ka nevar visu šo pienākumu uzlikt. Un tāpēc šajā argumenta blokā, teiksim, ir svarīgas visas tiesību normas, kas ir ietvertas apstrīdētajā regulējumā.

J. Juriss.

Jā, paldies. Es paturpināšu nedaudz, ja jūs vēl neesat saguris, vai viss ir kārtībā, ja?

M. Šķiņķis.

Nē, nē, viss ir kārtībā.

J. Juriss.

Arī nedaudz paturpinot šo tematu. Daļēji jau kaut kur jūs atbildēs ietverat, daļēji nē... Varbūt es vēlējos vēl precizēt.

Jūs norādījāt, ka tiesības uz īpašuma aizskārumu izpaužas tād attiecīgi jūsu izpratnē divos veidos – pienākumā maksāt nodevas un attiecīgi otrais tajā, ka ir ierobežotas tiesības veikt komercdarbību. Tikko mēs runājām par īpašumtiesību ierobežošanas tvēruma izpausmi, tad, lūdzu, varbūt detalizētāk nedaudz paskaidrojiet, ko tad jūs domājāt ar šo te ierobežojumu attiecībā uz tiesībām veikt komercdarbību. Kā tas izpaužas jūsu izpratnē? Un vai tas būtu tas pats pamatojums, ko jūs minat pie tiesības uz īpašuma ierobežojumu?

M. Šķiņķis.

Jā... tād trīs veidos izpaužas īpašuma tiesību ierobežojums. Tāad – pienākums obligāti veikt maksājumu. Otrais – liegums saņemt pielīgto maksu... līgumā pielīgto maksu. Un trešais – komercdarbības ierobežojums. Un tajā aspektā, trešajā aspektā... jā, tā atbilde ir tāda, kādu es atbildēju uz jūsu iepriekšējo jautājumu. Tajā aspektā visuzskatāmāk izpaužas iejaukšanās komercdarbībā.

J. Juriss.

Sakiet, lūdzu, precizējiet... Vai un kā regulējums šajā sakarībā ietekmē bankas tiesības saņemt maksājumus saskaņā ar līgumu? Vai šīs tiesības vispār ir ietekmētas, ja kredīta ņēmējam tāpat saglabājas pienākums maksāt maksājumu pēc līguma?

M. Šķiņķis.

Ir ietekmētas. Un te ir arī tā mūsu pozīcija un aicinājums arī tiesai šo regulējumu vērtēt ne pēc tā nosaukuma un ne pēc tā... teiksim, nepieiet formāli, bet pēc būtības.

Mēs skatāmies, kā regulējums tapa. Sākotnēji arī pirmajā lasījumā apstiprinātais regulējums pēc būtības bija vienkāršs, ka tiek samazināta procenta likme, kuru noteiktā laika periodā maksā kredīta ņēmējs. Un faktiski pēc būtības tāds arī ir noslēguma rezultāts. Faktiski ir samazināta kredīta procenta likme vai maksājums, kas ir jāmaksā kredīta ņēmējam. Tikai, lai censtos to nosaukt par nodevu, kā arī parāda Budžeta komisijas sēžu audioieraksti, apzināti lai teiktu, ka tas tā nav, bet ka tā ir nodeva, ir uztaisīts mākslīgs veidojums, kur nauda tiek sākumā... kredīta ņēmējs pārskaita bankai, tad tā

pārskaita Valsts kasei un VID pārskaita atpakaļ to pašu naudu. Un godīgi sakot, manuprāt, šāds gājiens no likumdevēja puses bija vēl sliktāks tā regulējuma idejai palīdzēt kredītaņēmējam, kuram it kā vajadzēja ātru palīdzību. Jo šāda mākslīga veidojuma, teiksim, realizācijas rezultātā šis process tika padarīts garāks, sarežģītāks un mēs redzam, ka valsts teica, ka bija liela steiga un milzīga nepieciešamība steigties, bet pieņēma tādu regulējumu, lai pozicionētu savu pozīciju Satversmes tiesā, ka decembrī tika pieņemts regulējums, bet kredītaņēmēji faktiski kompensācijas saņēma aprīļa beigās... aprīlī. Līdz ar ko, atbildot uz jūsu jautājumu, mēs uzskatām, ir jāskatās uz šo regulējumu pēc būtības. Faktiski tas bija līgumā pielīgtais cenas samazinājums, tikai tas tika noteikts tādā procedūrā, kas to padarīja nedaudz komplicētāku. Pēc būtības vienkārši uz gadu tika samazināta cena vienam produktam.

J. Juriss.

Jā, paldies par atbildi.

Kamēr vēl neaizmirsu saistībā ar jūsu jau pausto attiecībā uz Eiropas Centrālās bankas lēmumu izpildi vai ņemšanu vērā valstī.

Sakiet, lūdzu, vai valstī, jūsuprāt, nepastāv iespēja ieviest papildu kompensējošos mehānismus, kā šajā gadījumā EURIBOR un inflācijas izraisīto seku mazināšanai?

M. Šķiņķis.

Manuprāt, tas ir... Teiksim, tā. Valstī ir kopumā dažādi instrumenti, kā rīkoties kādās konkrētās situācijās. Šajā konkrētajā situācijā mēs varam analizēt un tā kā arī sniegt atbildi uz jūsu jautājumu par konkrēto likumu. Tā, kā darīja likumdevējs konkrētajā gadījumā, tā nedrīkstēja rīkoties. Vai likumdevējs varēja kā citādi adresēt problēmas, kuras tas vēlējās adresēt? Iespējams, ka varēja. Bet tad tāpat tam vispirms bija jānodefīnē, kādu mērķi labad tas tiek darīts, tāpat leģitīms mērķis jānodefīnē, jāizdomā labas likumdošanas procesa ietvaros... jāizdomā, kāds varētu būt regulējums, tad jāsaņemta sava iecere Eiropas Centrālajai bankai, jāapspriež šī iecere, un jāsaņem atbilde un jāskatās, vai tā iecere varētu tikt realizēta.

Tā kā atbildot uz jūsu jautājumu, iespējams, ka varēja. Bet tad to vajadzēja darīt likumā noteiktajā kārtībā.

J. Juriss.

Es atvainojos, tāds precizējošs... Tad jūs faktiski par procedūru iebilstat?

M. Šķiņķis.

Nē, arī par būtību. Likums arī saturiski, kāds tika pieņemts, neatbilst Satversmei. Arī par būtību. Bet, teiksim, tas, vai likumdevējs varēja atrast kādu veidu, lai adresētu kādu problēmu, kuru tas uzskatīja, ka ir jāadresē... Iespējams, ka jā. Bet

vispirms bija jānedefinē, kādu problēmu vēlas adresēt. Nosaka legītīmo mērķi un likumā noteiktajā kārtībā to izdara.

L. Liepa.

Ar jūsu atļauju es papildināšu.

Atbilde ir tāda, ka valstij, protams, ir pienākums palīdzēt mazturīgai iedzīvotāju daļai situācijā, kurā to dzīves apstākļi no viņiem neatkarīgu iemeslu dēļ ir būtiski pasliktinājušies. Un šeit ir ļoti skaidrs un likumdevējs to arī norāda, ka ir divi galvenie iemesli, kāpēc likumdevējs ķeras pie palīdzības instrumentiem, kāpēc ir apsvēris šo ideju. Pirmkārt, tas ir augsts cenu kāpums dēļ inflācijas, kas ir tajā brīdī vēl aizvien augoša un, otrkārt, tā ir joprojām augoša un prognozējami turpināti augoša EURIBOR procentu likme.

Latvijas Banka savā analizē, ko arī mēs esam pievienojuši mūsu prasības pieņemšanai konstitucionālajai sūdzībai, taču kas ir arī publiski pieejama, ir diezgan skaidri norādījusi... un es atsaucos uz lietas 1. sējuma 80. lappusi – mērķa kritēriju pamatojums. Šeit Latvijas Banka, uz datiem balstot savu secinājumu, norāda: „procentu likmju kāpumam ir bijusi mērena, bet cenu kāpumam – būtiska ietekme uz mājsaimniecību, kurām ir spēkā esošas saistības pret finanšu iestādēm, maksāspēju. Turklāt cenu kāpums daudz nelabvēlīgāk ietekmē mazāk turīgos aizņēmējus.”

Tātad, tas nozīmē, ka mūsu atbilde uz godātās tiesas jautājumu, vai vispār valstij ir jāpalīdz mazturīgajiem, ir atbilde, jā, protams – tas ir jādara mērķtiecīgi, apzināti, precīzi un ņemot vērā datus. Latvijas Banka parāda, ka šis konkrētais instruments, kuru apstrīd šajā gadījumā viena no bankām, bet par kuru, protams, neviena no bankām nebija apmierināta, trāpa nepareizajai grupai. Tā daļa naudu tiem, kuriem to nemaz arī nevajadzēja, bet ne vienmēr trāpa tiem, kā, piemēram, to norāda arī ne tikai Latvijas Banka, runājot par daudz bērnu ģimenēm, runājot par jaunažiem speciālistiem, kuri ne trāpa šajā atbilstības programmā un, piemēram, nemaz nedomā par cilvēkiem, kuriem nav līdzekļu īres dzīvokļu samaksai. Tātad, šeit ir runa tikai par... un atkal es atsaucos uz Latvijas Bankas pamatojumu, kur Latvijas Banka secina, ka hipotekārie aizņēmēji kopumā ir iedzīvotāju turīgākā daļa. Un šeit es atsaucos uz lietas 1. sējuma 74. lappusē Latvijas Bankas pievienoto atkal jau datus balstīto analīzi... taču mērķa grupā neietverot ienākumu vai izdevumu kritērijus, atbalstu pamatā sasniegs turīgākos, jo 83 procenti no kredītiem mājokļa iegādei izsniegti mājsaimniecībām ar relatīvi augstākajiem ienākumiem. Tātad 83 procenti no kredīta ņēmējiem nemaz nebija nepieciešama šī palīdzība.

Un, protams, atšķirībā no Latvijas Bankas, kura ir sniegusi šo pirmo analīzi, balstoties uz datiem, Saeima šos datus nav ņēmusi vērā.

Tāpēc atbilde ir jā, principā ir jāpalīdz valstij, taču jāpalīdz ir mērķtiecīgi un balstoties uz datiem.

Paldies.

J. Juriss.

Jā, paldies.

Es tagad nedaudz pārdomājis savu to jautājumu arī... Sakiet, lūdzu, jūs vairārkārt norādījāt attiecībā uz to, ka jābūt mērķētai šai te kompensācijai uz mazturīgiem, maznodrošinātiem.

Sakiet, lūdzu, vai tā ir tikai vienīgā grupa, uz kuru varētu mērķēt tiesības saņemt kompensāciju EURIBOR likmju pieauguma rezultātā, inflācijas pieauguma rezultātā?

M. Šķiņķis.

Nē, godātā tiesa. Tā nepavisam noteikti nav mūsu argumentācija.

Tātad, runājot par mērķējumu, mēs runājam pamattiesību ierobežojuma pārbaudes metodoloģijas izpratnē. Tātad, pārbaudot, vai pieņemtais likums atbilst Satversmei, mēs pārbaudām, kāds ir bijis tā mērķis, ko ir nodefinējis likumdevējs, un tad skatāmies, vai ar šo regulējumu tas ir adresēts.

Un atbildot... vai argumentējot, ka tas tika pieņemts tik plaši, ka neadresēja paša likumdevēja noteikto mērķi, mēs sakām, ka... ja likumdevējs saka, ka adresāts šai likuma idejai bija tie... tās personas, kurām bija finanšu grūtības, mēs sakām, ka tad tam regulējumam arī bija jābūt izveidotam tā, lai adresētu šo likumdevēja noteikto mērķa grupu. Mēs nesakām, ka likumdevējs drīkst palīdzēt ar regulējumu tikai maznodrošinātajiem vai kādām citām sociālām grupām. Ar šo argumentējot, par mērķiem mēs runājam pieņemtā likuma kontekstā, vadoties no metodoloģijas, kā mēs pārbaudām, vai likums atbilst Satversmei leģitīmā mērķa kontekstā.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde skaidra uz šo jautājumu.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem.

Lūdzu, vārds Briedes kundzei.

J. Briede.

Jā, paldies.

Mans jautājums ir saistīts ar to, ko jūs tikko teicāt par šīm te grūtībām. Un arī pirms tam jūs teicāt, ka 13 procentiem radās grūtības.

Un tad sakiet, lūdzu, kā jūs saprotiet tās grūtības? Vai tie jau ir tie cilvēki, kas tiešām vairs nespēj maksāt un līdz ar to kļūst par parādniekiem, vai tie ir arī tie cilvēki, kas tā kā spēj maksāt, bet nu tas nav un nenākas viegli, ņemot vērā, ka tās procentu likmes pieaug?

M. Šķiņķis.

Paldies par jautājumu.

Es noprecizēšu vēl. Mēs noteikti neteicām, ka 13 procentiem bija grūtības. Tas, ko es teicu, ka 2023. gada septembrī Latvijas Banka datus balstītā analizē secināja, ka iespējams 2024. gada janvārī aptuveni 13 procentiem kredītņēmēju varētu rasties grūtības. Pie tam pie pieņēmuma, ka EURIBOR turpina kāpt, ka patērētāji nemaina savus paradumus un citus kritērijus, kas neiestājas. 13 procenti bija Latvijas Bankas prognoze balstīta uz pieņēmumu. Tajā brīdī, kad Latvijas Banka septembrī šo 13 procentu skaitli nosauca, tajā brīdī nebija tāda problēma un Latvijas Bankas pārstāvji arī komisijas sēdē, tajā skaitā 6. septembra komisijas sēdē, norādīja, ka nav konstatējamās maksāšanas grūtības. Lai būtu par tiem 13 procentiem skaidrs.

Par maksāšanas grūtībām. Tā ir arī liela, teiksim, problēma ar šo regulējumu, kas parāda, ka tas neatbilst labas likumdošanas principam tāpēc, ka pats likumdevējs tā arī nenoskaidroja vai nenodefinēja, ko likumdevējs uzskata par to personu loku, kuram ir maksāšanas grūtības. Līdz ar to tas jautājums ir tikpat neskaidrs, teiksim, kaut kādā mērā arī šīs normas adresātiem. Tāpēc, ka likumdevējs lietoja tādus vispārējus formulējumus kā „maksāšanas grūtības”, un tā arī nepasakot, pēc kādiem rādītājiem vai pēc kādiem kritērijiem tad varētu konstatēt, ka ir šīs maksāšanas grūtības.

Protams, viskonservatīvākais, vai, teiksim, Saeimas pozīcijai nelabvēlīgākā... būtu, ka maksāšanas grūtības ir tiem, kas kavē maksājumus. Un tad tas būtu nulle komats procenti. Bet bankas jau arī pret to neteica... Bankas neteica, ka var palīdzēt tikai nulle komats vai kā... Bankas teica tā: tāpat tas, ko dara bankas, izsniedz kredītus un kad kredīts ir izsniegts, turpina monitorēt situāciju, tiek pārbaudīts tāpat bankas klienta konkrētā brīdī izdevumu un ienākumu proporcija un vienlaikus atbilstoši arī Latvijas Bankas noteikumiem, tiek pārbaudītas vēl citi dati, tajā skaitā, cik daudz naudas līdzekļu paliek vēl pāri tāpat veicot šo izdevumu, kas saistīti ar kredīta apkalpošanu, segšanai un ienākumu, neto ienākumu... tik paliek vēl pāri un vai šī atlikusī naudas summa, kas paliek pāri, ir pietiekama, lai cilvēks varētu segt savu ikdienas, teiksim, maksājumu veikšanu. Un tas ir vēl viens rādītājs. Tāpat lietā mēs runājam vairāk, vai tas vairāk izskan kā DSTI rādītājs vai DTI rādītājs... tie ir rādītāji, kas adresē tāpat cilvēka, kredītņēmēja, izmaksas saistību apkalpošanai pret ieņēmumu. Bet tie nav vienīgie rādītāji, ko tāpat bankas pārbauda.

Vēl viens būtisks, protams, ir tas, cik paliek naudas līdzekļu pēc tam pāri un vai ar tiem pietiek, lai segtu savas ikdienas saistības. Un tas, ko mēs redzam, banka iekšēji redz, ka neviens rādītājs, arī tas ikdienas rādītājs, nu faktiski nevieni dati neuzrādīja, ka pasliktinās šajā strīdus periodā. Līdz ar ko... nu teiksim, ņemot vērā visus datus, ko analizēja kredītiestādes, mēs neredzam, ka strīdus periodā pasliktinājās cilvēku spēka segt savas saistības, ne vien kredītsaistības, bet kopumā savas saistības līdz tik lielam

līmenim, lai teiktu, ka sabiedrības vai hipotekāro kredītu ņēmēju būtiska daļa nespēj segt kaut kādus savus dzīvošanai nepieciešamos maksājumus.

Līdz ar ko mēs uzskatām, ka tiešām pareizs un precīzs mērījums pēc jēgas būtu tāds, kas analizētu... jā, DSTI rādītāji, tas būtu tas radītājs, kas būtu saistīts ar kredīta apkalpošanas saistības pret ieņēmumiem, bet ņemtu vērā arī, protams, cik naudas paliek pāri.

L. Liepa.

Ja drīkst, es arī papildinot jau kolēģa Matīsa Šķiņķa sacīto. Divas pavisam īsas piezīmes.

Pirmkārt, kas ir ne mazsvarīgi. Skatīties vienu iesaldētu mirkli laikā nebūtu pamatoti, jo 2024. gadā ne tikai strauji auga inflācija... 2023. gadā, es atvainojos... bet 2023. gadā reaģējot uz to, arī darba devēji, tajā skaitā publiskajā sektorā palielina atalgojumu. Tātad, te ir vairākas komponentes, kas paralēli būtu jāņem vērā. Un proti, atkal jau Latvijas Banka ir norādījusi, ka minimālā bruto alga 2023. gadā ir paaugstināta par 24 procentiem un tiks vēl paaugstināta par 13 procentiem skatoties uz šo kritēriju, kas būtu kā mērķa pamatojums. Tātad Latvijas Banka ar šo moduli, lietas 1. sējuma 80. lappusē konkrētā informācija, ar šo moduli parāda, ka tas ir faktiski daudzdimensionāls vienādojums, kurā ir ne tikai viena aritmētika, tātad par cik pieaug ģimenes izdevumi, bet jāreķina arī nākamā aritmētiskā pozīcija, par cik pieaugs, augsta iespējamība, pieaugs arī ienākumi.

Otra papildu piezīme. Mēs redzam, ka tās valstis, kuras arī ir izmantojušas atbalstu hipotekārajiem kredītņēmējiem, ir atšķirībā no Latvijas, kura vienkārši ir pateikusi, visiem par 30 procentiem mazāks maksājums. Ir valstis, kā, piemēram, Itālija un Spānija, kura ir rūpīgi skatījušās, pirmkārt, uz kopējo ienākumu apjomu mājsaimniecībai kredītņēmējam, skatījušās uz īpašumu vērtību un tajā skaitā pat uz tādu ļoti svarīgu niansētu kritēriju, kā to, kā pieaug konkrētajam aizņēmējam maksājumi pret viņa ienākumiem... DSTI kritērijs, kā kolēģis to minēja.

M. Šķiņķis.

Tikai vēl papildinot kolēģi, ko mēs uzsveram. Latvijas Bankas piedāvājums, kas bija 3., 4. oktobrī tātad arī prezentēts Budžeta komisijas sēdē, ietvēra, ja jūs aplūkotu šo piedāvājumu, ko izstrādājusi bija Latvijas Banka un Finanšu ministrija, panta otrā daļa paredzēja un bija uzmodelēts tātad arī tāds kritērijs, kas adresētu to jautājumu, vai atlikusī nauda, kas paliek pēc saistību segšanas, ir pietiekama, lai segtu savus ikdienas maksājumus.

I. Kucina.

Paldies.

Lūdzu, vēl.

J. Briede.

Jā, un man vēl viens jautājums. Tātad, jūs runājat par to, ka varētu būt tomēr tās mērķētās dotācijas un arī pieteikumā jūs to esat norādījuši. Bet pieteikumā jūs arī rakstāt, ka, lai tā kā to pienākumu izpildītu, tad SEB bankai bija jāizstrādā tehniskie risinājumi un jāvelta ievērojams skaits darba stundu. Tagad savukārt jūs runājat, ka mazāk ierobežojošs būtu tas mērķētais, bet tad tātad vai nebūtu vēl vairāk stundu jāvelta pašai bankai, jo to, visticamāk, tad tomēr bankai būtu jāadministrē. Vai tad nebūtu vēl lielāks tas administrēšanas stundu skaits?

M. Šķiņķis.

Es atbildēšu uz jautājumu.

Tātad atbilde ir tāda, ka ja patiešām jēgpilni adresētu un tiešām censtos adresēt to problēmu, kuru likumdevējs nedefinēja, ka ir jāpalīdz tiem, kam ir maksāšanas grūtības, tas loks objektīvi būtu bijis mazs un līdz ar ko arī tā administrēšana būtu bijusi vienkāršāka. Tā ir vienkāršā atbilde.

Attiecībā uz jūsu precīzi veikto norādi par mūsu argumentāciju pieteikumā tiešai par to, kāds tas bija slogs bankai konkrētajā brīdī, tas uzsvars šajā argumentācijā vairāk ir par to īso brīdi un to periodu, kā likumdevējs pieņēma regulējumu, mūsaprāt, nenodot pietiekami daudz laika, lai varētu banka pārorientēt savu darbību, lai nodrošinātu to administrēšanu tik īsā laikā. Jo kas ir būtiski? Tātad, kā mēs to redzam no regulējuma, tas tika pieņemts decembrī 6. un faktiski jau janvāra pirmajā pusē vai janvāra pusē jau bija jāveic nodevas maksājums un bija jābūt skaidram visam, kā tā sistēma strādās. Bet skaidrības par tā regulējuma saturu nebija pēc būtības un metodiskie norādījumi, ko sagatavoja Finanšu nozares asociācija, faktiski bija tikai... nu, var teikt, tikai dažas dienas pirms tam, kad jau bija jāveic bankai maksājums. Un tā mūsu argumentācija attiecībā par šo sadaļu ir lielā mērā vērsta uz to konkrēto laika periodu, kurā bankai vajadzēja... un visām Latvijas bankām, kuras veic hipotekāro kreditēšanu, vajadzēja ļoti īsā laikā koncentrēt milzīgu resursu, lai izveidotu sistēmu, kā to darīt.

Bet tas, ko saka pieteikuma iesniedzēji un ko saka Latvijas kredītiestādes, nav, ka tās nevarētu vai negribētu izstrādāt arī kaut kādas avancētākas sistēmas. Bet, piemēram, ja oktobra piedāvājums tiktu... būtu bijis pieņemts, un mēs redzam, ka likumdevējs acīmredzot uzskatīja, ka līdz aprīļa beigām var šie kredītņēmēji gaidīt, nu tad noteikti būtu saprātīgi izveidot regulējumu ar saprātīgu pārejas periodu, kurā dot laiku mierīgi, pārdomāti izveidot sistēmu un nešaubīgi uz aprīļa beigām mums sistēma strādātu.

J. Briede.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Es precizēšu, Šķiņķa kungs, attiecībā uz Briedes kundzes jau uzdotajiem jautājumiem.

Jūs minējāt... jā... likumdevējs nav definējis personu loku, kuras ir saskārušās ar grūtībām. Bet tajā pašā laikā, ievērojot Latvijas Bankas kredīta riska pārvaldīšanas noteikumus, jūs spējāt izpildīt praktiski tāpat apstrīdētajās normās paredzēto bankai uzdevumu. Tātad, jūs zinājāt, kas ir tās personas, kā jūs viņas attiecīgi atlasāt, neatkarīgi no tā, vai konkrēts definējums būtu bijis apstrīdētajā normā, jo jūsu arguments ir tas, ka vajadzēja norādīt tās personu grupas, kuras ir nonākušas grūtībās. Tajā pašā laikā normas ir plašāka un izpildei... vai tieši izpildot šo normu jums radās kādas grūtības, neizpratne no bankas puses tajā formulējumā, kas ir apstrīdētajā normā. Tas ir viens jautājums.

Un otrs jautājums tieši arī ir saistīts ar jūsu datu apstrādi gadījumā, ja tomēr būtu šī norma, kas paredzētu, ka tās ir tās personas, kurām būtu jāsniedz atbalsts, kuras nonākušas it kā grūtībās ne plašāk, kā tas ir šobrīd. Jūs minējāt, ka jums būtu mazāk darba. Tā es sapratu no jūsu iepriekšējās atbildes.

Kādēļ būtu mazāk darba? Pēc kādiem kritērijiem jūs to vērtējat, ka jūs tad izpildītu un jūsu resursi tiktu mazāk patērēti? Paldies.

M. Šķiņķis.

Teiksim tā, atkal viss atkal ir atkarīgs no kritērijiem, kā likumdevējs viņus nedefinē, jo no tā arī būtiski atšķiras tas darba apjoms. Mēs varam, teiksim, tā kā pieņemt, pie kāda mērķējuma kas būtu bijis bankai jādara. Un, mūsaprāt, pie mērķējuma, kurām personām objektīvi ir finanšu grūtības, objektīvi... un ja mēs skatāmies uz pieteikuma iesniedzējas klientu loku, tas ir zem 1 procenta. Tātad, tāda ir tā mūsu pozīcijas atbilde.

Es atvainojos... varbūt vēlreiz ātri par pirmo jautājumu?

I. Kucina.

Par pirmo jautājumu. Vai jums bija grūtības izpildīt normu tajā redakcijā, un jūs rakstāt, ka tā nebija pietiekoši skaidri formulēta.

M. Šķiņķis.

Es pateicos.

Tātad, nešaubīgi skaidrība ir arguments, ko mēs arī izvirzām. Grūtības bija objektīvi saprast, kā regulējums ir domāts attiecībā uz dažādām specifiskām situācijām. Nu, mēs jau arī pieteikumā tiesai norādījām šīs situācijas, ka regulējums ir nedefinēts vienā veidā, pasakot, uz ko tas ir mērķēts. Bet ja izlasa tiesību normu, tad tas aptver daudzus un citus gadījumus. Un tā neskaidrība pirmā, kas radās un pastāvēja, vai ir jāvadās pēc likuma normas, kas tur ir rakstīts, nosakot, kam ir jāveic maksājums, vai ir

jāvadās pēc likumdevēja definētā mērķa. Nu, mēs šobrīd saprotam un banka tā vadījās... nu, kā ir likumā precīzi rakstīts, tā arī centās rīkoties. Tas ir viens.

Bet otrs. Ir vēl tās situācijas, kuras ir ne vien attiecībā uz klientu loku, kam ir izmaksājamas, teiksim, problemātiskām... bet dažām ļoti specifiskām situācijām, kā, piemēram, mēs jau pieteikumā tur norādījām šīs situācijas, ka, piemēram, ja neveic klients maksājumus, ja samaksā janvārī kredīta pamatsummu tik daudz, lai būtu zem šiem 250 tūkstošiem... un tie ir tikai daži piemēri. Tās situācijas ir ļoti, ļoti daudzas.

Un Finanšu nozares asociācija izstrādāja metodisko materiālu un, protams, kredītiestāde, pieteikuma iesniedzēja pēc tā vadījās. Bet ja tiesa paņemt šo metodisko materiālu un paņemt tiesību normu, tad mēs vēlētos arī tiesas atbildi uz mūsu argumentu, vai norma ir pietiekami skaidra.

I. Kucina.

Paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem.

Vārds Rodiņas kundzei.

A. Rodiņa.

Jā, labdien.

Vēlējos precizēt. Jūs teicāt, ka no tās naudas summas, respektīvi, nodevas veidā ko banka ir samaksājusi un pēcāk kas ir izmaksāta šiem te patērētājiem kā kompensācija, ir veidojusies starpība apmēram 25 procenti jeb 19 miljoni. Sakiet, lūdzu, vai jūs šo regulējumu uzlūkojat kā ļoti cieši savstarpēji saistītu, proti, ka šai te nodevai, ko jūs samaksājat pēcāk pilnā apmērā, ir jātiek izmaksātai kā kompensācijai? Vai tā jūs šo mehānismu uzlūkojat? Jo principā jau, ja mēs palūkojamies normās, tad nodevu banka maksā no kopējās izsniegto hipotekāro kredītu atlikuma summas. Tātad, tie ir visi kopīgi izsniegtie hipotekārie kredīti, visi atlikumi, neraugoties, kāds ir šis te atlikums – vai tie ir 250 tūkstoši, vai 350, vai 500 tūkstoši. Un pēcāk tad cita norma regulē to, kā šī valsts budžetā ienākusi nauda nodevas veidā tiek sniegta kā kompensācija šiem te hipotekārā kredītaņēmējiem.

M. Šķiņķis.

Jā. Mēs aplūkojam šo kā vienotu regulējumu. Un, pirmkārt, manuprāt, to nevar aplūkot citādi dēļ Saeimas pozīcijas šajā jautājumā. Tāpēc, ka... un es lasu arī atbilde rakstā, Saeima raksta, ka tātad šī nodeva ir noteikta līdzsvarojot to ar finanšu līdzekļu apjomu, ko no hipotekārā kredītņēmēja aizsardzības nodevas ir ieguvusi valsts konkrēto atbalsta pasākumu īstenošanai. Tātad, tas ir pirmkārt. Pati Saeimas pozīcija, valsts pozīcija ir, ka tā nodeva ir nodevas aprēķins un tā nodevas bāze un ideja, kāpēc nodeva ir tāda un ne citāda, ir tādēļ, lai to samaksātu konkrētiem kredītņēmējiem.

Kāpēc tas ir vēl arī juridiski ļoti svarīgi? Mūsaprāt, tāvad Satversmes tiesas un arī, kā es saprotu, arī ECT judikatūra, katram nodevu maksājumam, ja to arī sauc par nodevu, ir jābūt objektīvi un saprātīgi pamatotam, ir jābūt argumentācijai, kāpēc nodevas objekts ir tieši tāds, kāds tas ir izlemts un kāpēc vispār tā nodeva ir tikusi pieņemta. Un ja valsts saka, ka šī nodeva ir tādēļ, lai tāvad palīdzētu kredītņēmējam un ir argumentēts un norādīts, ka tas apjoms, kas ir iekasējams, ir nepieciešams tieši šī mērķa izpildei, tad, manuprāt, tas regulējums izkrīt pie testa, vai tā nodeva ir objektīvi un saprātīgi pamatota, ja pēkšņi izrādās, ka tas nodevas pamatojums ir pavisam kaut kas cits. Izrādās, ka tas ir fiskāls nodoklis, lai papildinātu valsts budžetu, kā nekad neviens nav teicis. Līdz ar ko, mūsaprāt, tas ir ļoti svarīgi.

Un tad arī tas regulējums... ja to uzskata par sadaļu, kas palika pāri uzskata par kādu fiskālu nodokli, piemēram, tad tas izkrīt visos pārējos testos... tur laba likumdošana nav ievērota, ECB pat nojaust nevarēja, ka izrādās, tā ir, jo par tādu argumentāciju no likumdevēja puses ECB netika informēta, ka ir izdomāts veids, kā tomēr valsts budžetā saglabāt 19 miljonus, bet nevienam mēs to neteiksim un ECB arī nē, un likumā pat ierakstīsim, ka tas ir domāts tāpēc, lai palīdzētu tiem, kas ir nonākuši grūtībās. Līdz ar ko mēs uzskatām, ka tas ir vienots regulējums.

L. Liepa.

Un ja drīkst papildināt...

Godātā tiesa! Atbilde uz šo jautājumu ir atrodama ļoti vienkārši. Tas ir apstrīdēto normu 1. panta 1. punkts... 8.⁴ panta pirmā daļa. Šis pants paredz nepieciešamu sociāli atbildīgas valsts principam atbilstošu un mērķtiecīgu kredīta procentu kompensāciju hipotekāro kredītu ņēmējiem un tālāk es necitēšu. Bet tāvad, ja teleoloģiski, tas ir, mērķtiecīgi interpretējam šo apstrīdēto normu, tad skaidrs ir, ka tas nav nekāds fiskāls pieņesums pamatbudžetam, kā kolēģis to taisnīgi norādīja, bet tā ir palīdzība ņēmējiem. Un kas notiek ar gandrīz 20 miljoniem, kas paliek budžetā nesadalīti ņēmējiem, ir mans pagaidām retoriskais jautājums manam godājamajam oponentam.

M. Šķiņķis.

Ja drīkst, tad tikai vēl ātri vienu papildinājumu šeit.

Un ja to atlikušo summu, kas palika valsts budžetā, uzskata par kaut kā atrauti skatāmu un ka tas būtu kāds fiskāls nodoklis, te ir vēl vien būtiska problēma. Šos naudas līdzekļus samaksāja, kas palika valsts budžetā, tikai tās dažas kredītiestādes, kuru portfeļos ir hipotekārie kredīti. Un tad, ja mēs sakām, ka no kredītiestādēm valstij bija nepieciešams papildus finansējums valsts budžetam fiskāla nodokļa veidā, un visā Latvijas finanšu nozarē, kāds varētu argumentēt, bija augstas peļņas, tad nav racionāla izskaidrojuma, kādēļ tad šis fiskālais papildinājums 19 miljonu apmērā valsts budžetā būtu bijis jāiekasē tikai no tām pēc būtības četrām bankām, kurām ir hipotekārie

portfeļi. Vienkārši tur nav racionāla apsvērums šai argumentācijai no Saeimas puses, ja tāda būtu.

A. Rodiņa.

Labi. Paldies.

Vēlējos precizēt. Skatos arī jūsu pieteikumā norādīts un gribēju saprast, vai tiešām tas tā ir, ka šo te kompensāciju saņem arī kredītņēmēji, kuri ir slēguši vai noslēguši hipotekāro kredītu, studiju kredītu, studējošā kredītu, privātpersonu saimnieciskās darbības veikšanai. Vai tiešām tas tā ir?

M. Šķiņķis.

Tas tā tiešām ir. Un, godātā tiesa, tāpēc mēs arī lūdzām pievienot Latvijas Bankas attiecīgo izziņu, kur ir dati no Kredītu reģistra, kur arī šis fakts pierādās tādā izpratnē, ka ir šādi klienti pieteikuma iesniedzējas klientu lokā, kuriem ir tāad aizdevums nodrošināts ar hipotēku, bet kas nav mājokļu būvniecība vai iegāde.

A. Rodiņa.

Jā. Es saprotu jūsu pozīciju, ka šie, protams, acīmredzami nav domāti šim konkrētajam mērķim, bet par šiem, ja tā drīkstētu teikt, kredītiem, līgumiem, hipotekārijiem kredītiem jau jūs arī samaksājāt acīmredzami šo te nodevu?

M. Šķiņķis.

Absolūti. Protams. Un nodeva ir samaksāta arī par tiem, kas ir virs 250 tūkstošiem atlikuma.

Un tepat ir vēl viens būtisks moments, kas arī parāda absolūtu neloģiskumu tajā, kā nodeva rēķināta. Ja aplūko regulējumu, tad ir vēl viens tāds interesants loks, kas ir izslēgts no saņēmējiem, bet kur nodeva tomēr ir iekasēta.

Es to tūlīt precīzi arī nosaukšu... Godātā tiesa, ja var, es vēlāk atbildēšu, bet tas ir ļoti svarīgs... Nu, teiksim, kopējās lietas kontekstā varbūt ne izšķiroši svarīgs, bet kas parādīs arī šo nodevas... es tūlīt to nprecizēšu un es to atradīšu...

Varbūt tagad nākamo jautājumu...

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Un es arī saprotu, ka banka saka, ka banka redz alternatīvas tādā kontekstā, ka sagaidīja, ka likumdevējs būs precizējis varbūt šīs te kompensācijas saņēmēju loku. Un vēlējos precizēt. Tiešām tad bankas rīcībā būtu precīzi dati, ar kuru starpniecību vai palīdzību tad varētu, piemēram, izpildīt tās pašas DTI, kā mēs saprotam, ko tas nozīmē, ieņēmumu-izdevumu šīs te pozīcijas. Tas varētu būt viens no papildus kritērijiem.

Un es saprotu, ka jūs pieminējāt arī, ja nemaldos, jaunās ģimenes, jaunus speciālistus, kuriem varētu sniegt varbūt mērķētāku atbalstu. Kā jūs šo informāciju domājāt būtu ieguvuši? Vai jums bankā jau ir izstrādāti kādi šādi te mehānismi, vai domājāt par kādu sistēmu ieguvī, jo viens, protams, mums šeit ir iespējams izvirzīt tādas hipotēzes, bet tās būtu arī īsā laikā jāspēj piepildīt ar saturu. Paldies.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Paldies par jautājumu.

Mēs ar kolēģi Šķiņķi esam juristi, nevis kredītu izsniegšanas speciālisti. Līdz ar to jums ir jāuzticas mums. Bet, pirmkārt, mēs gribētu sacīt, ka gan SEB banka, gan citas Latvijas bankas, protams, ievēro Latvijas Bankas noteikumus Nr. 265 „Kredīta riska pārvaldīšanas noteikums”. Šie noteikumi paredz nedz tikai izsniegšanas brīdī, pirms izsniegšanas lēmumu pieņemot, analizēt, kas ir tā mājsaimniecība, kas ir potenciālais saņēmējs, bet arī visā kredīta apkalpošanas gaitā vērtēt šīs mājsaimniecības ienākumu dinamiku. Nu un tā tad attiecīgi pārbaudīt gan proporciju, cik naudas tā tad paliek pāri cilvēkiem.

Un šeit es gribētu arī atbildot vēl papildus to, ko SEB banka ir darījusi jau vērojot to, ka pasliktinās atsevišķu kredīta maksātāju iespējas... tā tad, ko tas nozīmē pagarinās termiņi, kādos tiek maksāts, ja mainās līdz šim tas kalendārais cipars, kādā ir maksāts un pēkšņi ir nokavēti maksājumi vai maksājumi ir nepilnīgi. Atbildot uz tiesas iepriekš uzdoto jautājumu varētu sacīt tā, ka gan mūsu klienti, gan arī citas Latvijas bankas, protams, lai ievērotu šos Latvijas Bankas noteikumus, proaktīvi runā ar klientiem, kuriem ir vērojamas šādas grūtības, pirmkārt. Otrkārt, uzklausa, ja klienti nāk un saka ir sarežģījumi un arī aptaujājot klientus mēs noskaidrojam, ka šie sarežģījumi ļoti reti kad ir saistīti ar vispārējo inflācijas pieauguma radīto grūtību vai kādu citu grūtību bloku, bet vairāk tie ir saistīti ar individuālām problēmām, piemēram, šķiršanās, piemēram, kāda līdzmaksātāja darba nespēja vai citu ilgstoša darba nespēja. Tā tad tie ir citi faktori, kuri ietekmē šo kredītņēmēju un maksātāju.

Ar šiem piemēriem es tikai gribēju atbildēt apstiprinoši, ka banka ir spējīga nolasīt, tajā skaitā arī tos gadījumus, kuros, nu, piemēram, parādās situācijas, kurās šis atbalsts tiešām būtu nepieciešams. Kā mēs zinām, Latvijā pati neaizsargātākā iedzīvotāju daļa ir ģimenes ar vairākiem bērniem, jaunās ģimenes, kurām nav, teiksim, kaut kādu iespēju, kur papildus saņemt ienākumus. Banka to zina un banka to tā tad spētu arī administrēt.

Mēs varam šos jautājumus tādā plašākā sistēmiskā kontekstā noskaidrot arī... un jā saka paldies tiesai, ka tā ir pieaicinājusi kā vienu no pieaicinātajām personām arī Finanšu nozares asociācijas pārstāvi, kurš varētu sniegt sistēmisku atbildi, kā bankas vispār reaģē uz šiem kredītņēmēju problēmu gadījumiem.

M. Šķiņķis.

Godātā tiesa, es varu arī... ja drīkst...

I. Kucina.

Atradāt atbildi droši vien...

M. Šķiņķis.

Jā, uz to iepriekšējo jautājumu un es arī uz šo papildināšu kolēģa Liepas atbildi.

Uz iepriekšējo jautājumu. Kas vēl parāda, manuprāt, šīs nodevas aprēķina absolūtu nelogiskumu. 8.⁴ panta tāpat ceturtā daļa, pēdējais teikums nosaka, ka „hipotekārā kredītaņēmēju aizsardzības nodevu neaprēķina un nemaksā par tiem kredītiem, kas izsniegti ar fiksētu procenta likmi visā hipotekārā kredīta atmaksas periodā”. Un tad nez kādēļ likumdevējs šo vienu kategoriju, kurus kaut kādu iemeslu dēļ izlēmis ir tomēr izslēgt no nodevas bāzes aprēķina, un tad citus, kurus arī nekā neietekmē, teiksim, ne finanšu stāvoklis, ne EURIBOR, nekas, tos neizslēdz. Piemēram, 250 tūkstoši kredīta atlikumu neizslēdz no nodevas bāzes aprēķina skaitļa. Un, manuprāt, tad šis teikums, šī regulējuma 8.⁴ daļas pēdējais teikums arī parāda, ka nu tas bāzes aprēķins nav balstīts racionālos un loģiskos apsvērumos.

Papildinot Liepas kunga atbildi, tāpat, vai bankai ir, vai tā var iegūt un kā iegūst datus priekš DTI, DSTI un citu rādītāju vērtēšanas. Protams, ka iegūst un tai ir pieeja datiem. Tas pie katra aizdevuma izsniegšanas un arī vēlākajos šī produkta dzīves ciklos bankai ir pa brīdim ir nepieciešams šo rādītāju pārbaudīt un tā iegūst datus. Kā tā iegūst? Bankām ir pieeja tajā skaitā pie Kredītu informācijas biroja datu bāzes, kurā ir tāpat informācija, dati par konkrētas personas saistībām un tāpat sistēma ļauj un paredz arī pieeju tāpat informācijai par personas ienākumiem, dati, kurus administrē Valsts ieņēmumu dienests un banka iegūst šo informāciju, piekļūstot sistēmām.

Protams, ir gadījumi, kad ir nepieciešams kāds papildus jautājums vai kādu papildus informāciju noskaidrot, tādos gadījumos banka pieprasa klientam papildus informāciju. Tas ir par to brīdi, kad, piemēram, jānoskaidro DSTI rādītājs. Tas ir par to.

Paralēli Latvijas Bankas noteikumi nosaka... es jau to arī teicu... Ir sadaļa par kredītu administrēšanu un pārraudzību, kas uzliek jebkurai kredītiestādei tāpat uzraudzīt savus klientus gan portfeļa līmenī, tāpat visus, piemēram, hipotekāros kredītus... gan individuālajā līmenī attiecībā uz katru kredītaņēmēju. Un attiecīgi ir sistēma, kas tā kā saucās „scoring sistēma”, kas vienkārši čeko katru konkrēto klientu.

A. Rodiņa.

Skaidrs. Jā. Saprātām. Paldies.

Šķiņķa kungs, viens precizējošs jautājums. Jūs teicāt... atsaucāties uz 8.⁴ panta ceturto daļu, kur teikts, ka hipotekārā kredītaņēmēju nodevu neaprēķina par tiem, kam

ir fiksētā procentu likme. Bet arī šiem jau neizmaksā šo te kompensāciju. Tas taču ir noteikts vienpadsmitajā...

M. Šķiņķis.

Tieši tā. Un tad es neredzu to racionālo apsvērumu no likumdevēja, kādēļ, ka, piemēram, attiecībā uz tiem kredītaņēmējiem, kam ir atlikums virs 250 tūkstošiem uz 31. oktobri, tiem arī neizmaksā, bet attiecībā uz tiem nez kādēļ likumdevējs nav tātad nodevas objektā izslēdzis viņus no šī loka.

I. Kucina.

Paldies.

Briedes kundze, lūdzu, jautājumu.

J. Briede.

Jā. Paldies. Man viens precizējošs jautājums.

Jūs tātad atbildot uz tiesneses Rodiņas jautājumu par to, ka tiek izmaksāti arī šiem citiem kredītaņēmējiem, ne tikai tiem, kuriem ir tas mājoklis vai būvniecībai... bet vai tās „kājas neaug” tajā pašā bankā, jo... vismaz tas, kā es saprotu, ka no normatīvajiem aktiem izriet, ka banka ir tā, kas sniedz to informāciju. Tātad banka pati ir tādu informāciju sniegusi, ka viņi paiet zem šī likuma regulējuma.

Tad kāpēc tad tā ir noticis? Paldies.

M. Šķiņķis.

Tas ir, manuprāt, normas skaidrības jautājums. Jo, ja mēs izlasām tiesību normu, tad nešaubīgi varētu argumentēt, kā arī norāda Finanšu nozares asociācijas vadlīnijas, kuras, es saprotu, arī ir Valsts ieņēmumu dienestu saskaņotas vai vismaz kopīgi pozicionētas. Tātad Valsts ieņēmumu dienests acīmredzot Asociācijas vadlīnijas pasaka, ka tam klientu lokam, arī par ko jūs norādāt, ir jāizmaksā kompensācija. Arī likuma normas, ja izlasa, tad ir.

Mēs arī sakām, ka, teiksim ja izlasa vienlaikus likumdevēja definēto mērķi, šķīstu, ka tāds pienākums varbūt arī varētu nebūt. Un te ir tas likuma skaidrības arguments.

Un te vēl kas ir ļoti būtiski, manuprāt. Mums Latvijā tātad nodokļu sistēma ir uzbūvēta... regulējums ir uzbūvēts tā, ka, teiksim, ir likums, piemēram, PVN likums un tad ir deleģējums Ministru kabinetam izstrādāt Ministru kabineta noteikumus attiecībā uz likuma piemērošanu. Ļoti bieži ir kaut kādi niansēti problēmu jautājumi, ko likumā nevar ietvert.

Ja jūs sekotu Budžeta komisijas sēžu gaitām secīgi, tad pašā noslēgumā pirms trešā lasījuma Budžeta komisijas vadītājs paziņoja, ka būs deleģējums Ministru kabinetam izstrādāt Ministru kabineta noteikumus, jo objektīvi bija skaidrs, ka tas

regulējums ir neskaidrs, ir nepieciešama skaidrība un deleģējums Ministru kabinetam izstrādāt Ministru kabineta noteikumus un tad nevienam nesaprotamā veidā pēkšņi tika... pat es nevar teikt izlemts... tika noņemts no dienas kārtības jautājums par deleģējumu Ministru kabinetam. Ministru kabineta noteikumi netika izstrādāti un regulējums palika nu tāds, kāds tas palika. Un šajā īsajā laika periodā no decembra līdz janvāra sākumam bija jāsaprot, kā tas varētu tikt piemērots. Un Asociācija izstrādāja metodisko norādījumu.

I. Kucina.

Paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem.

Lūdzu, Neimaņa kungs!

J. Neimanis.

Mazliet atkāpjoties atpakaļ. Jūs sākotnēji argumentējāt, ka tā patiesībā nav valsts nodeva, jo to neadministrē valsts un tas nav maksājums par pakalpojumu un neregulē maksātāja uzvedību.

Šajā sakarā arī tātad lietas materiālos ir izvēsta diskusija par to, kas tā ir – nodoklis, nodeva, vispār kam viņš atbilst? Ja mēs paskatāmies, kas ir valsts nodeva. Tātad, valsts nodeva nosaka... kas ir vērsta uz personu darbību regulēšanu, tostarp, arī ierobežošanu. Jūs tajā pašā laikā arī sakāt, ka tātad šis maksājums jūs ierobežo, jo tātad iejaucas jūsu komercdarbībā, tātad noteiktajā procentu likmē. Nu tad jau faktiski tā sanāk valsts nodeva?

M. Šķiņķis.

Cieņpilni atļausos nepiekrīst tam apgalvojumam. Tātad, kā mēs redzam nodevas regulējuma būtību aspektā par to, vai tai ir regulējoša funkcija. Mēs to saprotam tā, ka, piemēram, Satversmes tiesa arī ir skaidrojusi lietā par iebraukšanas nodevu Jūrmalas pilsētā. Tad ar domu, ka nodeva ir regulējoša funkcija, ir domāts tas, ka šī regulējuma vai nodevas regulējuma pastāvēšana kaut kā ietekmēs personu rīcību, kurai nodeva ir administrēta. Nu, kā Jūrmalas gadījumā, cilvēkam ir dārga iebraukšana, nebrauks uz Jūrmalu, tāpēc pilsētā būs labāka vide dzīvošanai. Un tieši tāpat ir arī attiecībā uz šo situāciju. Tātad, lai argumentētu, ka nodevai ir regulējoša funkcija, mūsaprāt, būtu jābūt argumentiem, ka tātad bankas.. ņemot vērā šo nodevu, kaut kā ir spiestas mainīt savu rīcību vai uzvedību. Bet, ja mēs apskatāmies pēc būtības šo nodevu, tā ir vērsta uz jau noslēgtu darījumu – cenas samazināšanu. Un nekā nevar ietekmēt banku rīcību, vismaz ne tādā veidā, kā to likumdevējs varbūt vēlas. Tā es to skaidrotu.

J. Neimanis.

Es sapratu.

Un tad jautājums sekojošais. Jūs arī maksājat finanšu stabilitātes nodevu un darbinieku riska nodevu. Kā tajos gadījumos jūs tad redzat, kas tad tiek ietekmēts vai mainīts jūsu uzvedībā šajā gadījumā? Un šī nodeva taču arī tiek izmantota ne uzreiz, bet vēlāk... nu, gadījumā ja. Tātad, no tās tiek kaut kas finansēts valsts budžetā un ne vienmēr tas, ko jūs samaksājat, teiksim, kā darbinieka riska nodeva, precīzi eiro centa vērtībā tiek atgriezts atpakaļ darbiniekam.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Paldies par šo jautājumu. Tas ir ļoti svarīgs, jo no tā lielā mērā ir atšķirīga arī tā gan mūsu argumentācija, gan izdevēja iestādes nostāja par to, ka viņi saka, jā, tā ir, tā teikt, likumdevēja rīcības brīvība attiecībā uz nodokļu un nodevu jautājumu.

Kāpēc mēs uzreiz jau no sākta gala tos nošķiram? Tāpēc, ka, pirmkārt, jums ir taisnība par to, ka nodevas var būt arī orientētas nevis uz biheiviorālo ietekmi, tātad, ietekmēt, kā tas ir, piemēram, ar akcīzes precēm, tātad augsta cena un man ir jāizvēlas, vai es pārku maizi vai alkoholu... trivializējot šo jautājumu. Šajā gadījumā mēs acīmredzami divus kritērijus paņemot secinām, ka šis maksājums nav nodeva. Pirmkārt, jau manis citētais likuma mērķis – šis 8.⁴ Patērētāju tiesību aizsardzības likuma mērķis, kas saka, ka tas ir individuālā kredītņēmēja aizsardzības maksājums un nevis fiskālais, nevis valsts kopējam budžetam, jo, kā mans kolēģis jau norādīja citējot Jūrmalas iebraukšanas nodevas jautājumu, tas aiziet pilsētas budžetā. Tāpat arī šī nodeva aizietu valsts budžetā, ja vien nebūtu nekavējoša atmaksa atpakaļ saņēmējam. Tātad, banka pēc būtības izlaiž caur fisku, caur Valsts kasi, lai tā nokristu atpakaļ tajā pašā bankas kontā, kurā tātad viņas klients darbojas. Tātad, šeit mērķis nav nedz palielināt budžeta ienākumus, nedz ietekmēt kādu no adresātiem, bet drīzāk samaksāt cilvēkam, kuram varbūt ir grūtības, nu, kuram varētu būt grūtības. Vienīgais, kas tiešām tiek ietekmēts ar šo nodevu, tā ir banka, kura tiek zināmā mērā iesaldēta. Banka tagad sāk cenot savus nākotnes kredītus, iecenojot, kā tas ir ECB atzinumā arī norādīts, iecenojot iespējamo risku, ka valsts principā var kādā noteiktā ilgtermiņa darījuma cikla laikā paredzēt, ka vienu gadu, piemēram, aizņēmēji nemaksās nu 30 procentus, varbūt nākamajā likuma grozījumā 50 procentus... Tātad, kredīta izsniedzējs patiešām tiek ietekmēts no šī instrumenta, jo, diemžēl banku produkti varētu kļūt nedaudz, bet dārgāki mums katram.

J. Neimanis.

Nē, to es visu sapratu.

L. Liepa.

Tāpēc tā nav nodeva.

J. Neimanis.

Vienkārši es redzu, ka nodokļu un nodevu sistēmā, piemēram, pastāv šādas divas nodevas, kuras arī faktiski maksā arī teiksim kredītiestāde, tostarp, un kura nav par kaut kādu suņu, kaķu reģistrēšanas pakalpojumu vai uzņēmuma reģistrācijas pakalpojumu, vai kādu citu pakalpojumu, bet kur ir vienkārši maksājums valsts budžetā, kurš tiek iezīmēts noteiktiem mērķiem un atgriežas atpakaļ tam pašam kredītiestādes darbiniekam kredītiestādes maksātspējas gadījumā piemēram. Nu, varbūt ne kā šajā gadījumā ne uzreiz nākošajā mēnesī vai aiznākošajā, bet pēc kāda noteikta laika, ja tāds gadījums iestājas.

M. Šķiņķis.

Ja es drīkstētu papildināšu Liepas kunga atbildi.

Mūsu pozīcija par šo jautājumu ir tāda, ka konkrētās lietas ietvaros tas ir būtisks jautājums, bet tas ir arī būtisks jautājums jau vēsturiski valsts rīcībai nodokļu un nodevu jomā, ka bieži vien valsts, mūsaprāt, nosauc kaut kādus instrumentus par nodokļiem vai nodevām nevis pēc to būtības, bet tāpēc, lai kaut kā pozicionētu savu pozīciju bieži vien Satversmes tiesā.

Ja mēs runājam par finanšu stabilitātes nodevas regulējumu, nu... mēs, teiksim, neesam šai tiesvedībai gatavojoties, ļoti dziļi to analizējuši, bet es neizslēdzu iespējamību, ka tā arī nav nodeva Satversmes, teiksim, pārbaudes, metodoloģijas izpratnē. Iespējams, ka tas ir patiesībā nodoklis, ja mēs tā pēc būtības skatāmies, ko tas dara. Tāpēc teiksim... un ko saka arī Satversmes tiesa, ka mēs nevaram, nu teiksim, analizēt Satversmi, to interpretējot par pamatu ņemot likumdevēja uzvedību, pieņemot likumus vai ar likuma palīdzību interpretēt Satversmi. Man liekas, ka te ir tieši tas gadījums, kad mēs lūgtu... nu teiksim, nevis skatīties uz likumdevēja rīcību citu nodevu vai likumu pieņemšanā un teikt, ka nu re ku tāpēc, ka likumdevējs tā dara, tad arī ir nodeva, bet atbildēt pēc būtības uz jautājumu, vai tā ir nodeva un pilda regulējošu funkciju, tā, kas ir apstrīdēta. Nu, tā ir mūsu pozīcija.

J. Neimanis.

Okay, es sapratu.

Un tad vēl viens jautājums. Jūs minējāt un apšaubījāt to, cik ir saprātīgi likumdevējs šeit rīkojies, ka varēja paredzēt citas tās nodevas saņēmēju kategorijas un gadījumus un tā tālāk. Bet kā tas viss... nu, viss tas jūsu uzskats iet kopā? Jūs apšaubāt, ka ir kaut kādi mazāk ierobežojoši līdzekļi...? Tātad, ka tā maksājamā summa ir samazināma? It kā jūs runājāt par tiem saņēmējiem. Jūs it kā visu to sistēmu kopumā apšaubāt, cik viņa ir saprātīga. Bet, ja mēs raugāmies, teiksim, no tā iesniedzēju pamattiesību aizskārums, samērīguma viedokļa, tad tur ir jautājums, vai ir kaut kādi līdzekļi, kas ir mazāk ierobežojoši... jūsu finanses īpašumtiesisko stāvokli ierobežot. Un tad

visticamāk kaut kas tāds, kas būtu saistīts ar mazāku summu. Tieši otrādi. Mazāks cilvēku skaits, par kuriem mums būtu jāmaksā tā nodeva, ka, teiksim, tajos neietilpst studējošie ar studiju kredītu, kas nodrošināts ar hipotēku un tamlīdzīgi.

M. Šķiņķis.

Jā, nu te tieši tā. Un tad mēs vienkārši atgriezamies pie tā likumdevēja paša definētā mērķa. Ja likumdevējs kaut kādā teorētiskā situācijā teiktu, ka ir izveidots kaut kāds regulējums ar mērķi vienkārši papildināt valsts budžetu, jo ir situācija, ka valsts budžetam vajag papildus līdzekļus, tad mēs to analizētu. Bet mēs šajā lietā Satversmes tiesā varam analizēt tikai konkrēto pieņemto likumu ar tādu definētu likumdevēja mērķi, kādu tas ir definējis. Tāpēc mēs arī atbildām uz to pozīciju, kādu valsts ir izvirzījusi šajā lietā. Kāpēc tāds likums ir ticis pieņemts...?

I. Kucina.

Paldies.

Es precizēšu jautājumu varbūt nedaudz savādāk. Jūs arī runājāt par alternatīvām. Un proti, nu, tādā gadījumā, ja būtu tās piedāvātās, konkrēti jūsu alternatīvas izvērtētas, kā tas, ka kompensācija tiktu maksāta pēc citiem kritērijiem, mazāk ierobežotu bankas tiesības uz īpašumu?

M. Šķiņķis.

Tādēļ, ka, ja regulējumu izveidotu mērķētu ar kritērijiem kaut vai tādiem, kādus izveidoja Latvijas Banka, un kura norādīja, ka viņu piedāvātais mērķējums skartu 28 procentus bankas klientus, tad neizbēgami vienkārša loģika ir, ka par 72 procentiem samazinātos maksājums, kas bankai ir jāveic.

I. Kucina.

Samazinātu maksājumus, kas bankai ir jāveic. Bet jebkurā gadījumā šāds atbalsts no valsts puses tiem, kuri būtu nonākuši grūtībās, neierobežotu bankas tiesības uz īpašumu, ja? Tad sanāk, ka, ja vispārīgi ir mērķēti... Tad, lūdzu, izskaidrojiet...

L. Liepa.

Godātā tiesa! Ja drīkst. Papildinot manu kolēģi.

Mēs noteikti negribētu uzsvērt, ka tieši dažām bankām būtu uz sevīm jāiznes cenu pieauguma slogs. Es vēlreiz atkārtosu tik vienkārši, kā tas ir. Ka nevis palīdzēt mērķtiecīgi definētiem hipotekāriem aizņēmējiem, bet palīdzēt tiem, kuri varētu būt ietekmēti no inflācijas rezultātā pieaugušajām cenām. Tas, kā mēs redzam, ir patiesais mērķis, kas ir ar šīm normām pieņemts un līdz ar to, kāpēc tikai četrām no bankām principā, tikai četrām būtu jāiznes patērētāju slogs, kas ir šo banku atsevišķiem

klientiem? Kāpēc ne citu banku klientiem? Kāpēc ne sabiedrībai kopumā attiecīgai grupai? Līdz ar to – nē, noteikti nē.

M. Šķiņķis.

Un vēl pabeidzot vai papildinot. Vēlreiz atgriežu, teiksim, savu atbildi uz mūsu izejas pozīciju attiecībā uz īpašumtiesību ierobežojumu. Tas izpaužas trīs nevis kopēji vienā... teiksim, trīs alternatīvo ierobežojumu veidos: pamattiesību ierobežojuma veidos, īpašumtiesību ierobežojuma, alternatīva... jebkurš no tiem patstāvīgi ir pārbaudāms. Pirmajā solī... teiksim, pirmajā šajā te ierobežojuma veidā, ja mēs runājam par vienkāršu nodevas samaksāšanu, tur varētu mēģināt argumentēt, jā, ka jūs neskāra varbūt kaut kādas izmaksas kā citiem vai tamlīdzīgi... Bet mēs runājam vēl par diviem citiem, kur, nešaubīgi, tas ir aplūkojams kā vienots regulējums un to mūsu pozīciju es izklāstīju, atbildot uz Jurisa kunga jautājumu.

I. Kucina.

Paldies.

Tāpat tiesnešu jautājumi vēl turpināsies. Lūdzu, viens jautājums vēl būs.

J. Juriss.

Jā, papildus vēl viens jautājums. Jums jau iepriekš mēģināja uzdot... pareizāk sakot, uzdeva jautājumus par nodevas vai nodokļa dabu. Jūs jau sniedzāt arī zināma veida skaidrojumu, citējot arī šo normu kopumu mērķi, kurš ir definēts atbilstoši vienā pantā, vienīgais, izlaižot vēl dažus vārdus, par kuriem es gribētu tomēr no šīs te normas mērķa uzjautāt jums. Kā likumdevējs ir noteicis, tāpat šis pants paredz nepieciešamību un citēju... „tāpat sociāli atbildīgas valsts principam atbilstošu”... un tad ir saiklis „un”... „mērķtiecīgu kredītu procentu kompensāciju hipotekāro kredītuņēmējiem” un tā tālāk...

Mans jautājums ir tāds. Jūs ļoti gari un plaši stāstījāt par šo te nodevas dabu stāstot, ka tai ir jābūt mērķtiecīgai un faktiski neparedzot valstij citu rīcības iespēju, saņemot budžeta ienākumos nodevas apmēru.

Sakiet, lūdzu, vai jums ir kāds konkrēts piemērs citas normas sakarībā, kur jūs varētu teikt, ka likumdevējs ir definējis kā mērķi konkrētu, mērķtiecīgu darbību, kā šajā gadījumā, piemēram, un vēl papildus būtu atrunājis, ka šī norma attiecas arī uz valsts budžeta papildinājumu. Vai šāda prasība vispār ir izrietoša no jebkādas normas, kura jums ir zināma? Vai tomēr pietiek ar šo pirmo norādi?

M. Šķiņķis.

Mūsaprāt, tā ir absolūti izrietošs pienākums un tas ir no Satversmes izrietošs pienākums, ka likumdevējam, pieņemot likumu, ir jāspēj objektīvi racionāli noargumentēt, kādēļ ir pieņemts tāds likums, kas ierobežo pamattiesības. Tāpat, ja likumdevējs

izšķiras pieņemt likumu, ar kuru tiek ierobežotas personu pamattiesības, tas ir no Satversmes izrietošs pienākums... nu, ja likumdevējs vēlas argumentēt, ka tas ir pieņemts fiskāls nodoklis, tad to arī norādīt, izskaidrot, kā veidojas bāze un tā tālāk. Tas ir no Satversmes izrietošs pienākums.

Jūsu jautājumā bija vēl... vai iebūvēta atsauce uz sociāli atbildīgas valsts principu. Es pareizi saprotu?

J. Juriss.

Jā, jo tas ir tas mērķis definētais. Jūs jau savās atbildēs tikai vienu mērķa pozīciju minējāt. Jūs jau izvairījāties.

M. Šķiņķis.

Es ļoti atvainojos, ja tas izklausījās tā, jo par sociāli atbildīgas valsts principu es ļoti labprāt izteiktos, jo tas, manuprāt, šeit ir piesaukts no likumdevēja puses nevietā.

Pirmkārt, ja rūpīgi iepazīstas ar Saeimas pozīciju, tad tā ir pretrunīga vai neskaidra attiecībā uz sociāli atbildīgas valsts principu. Jo, ja mēs izlasām atbildes rakstu, tad šis princips sastāv no dažādiem elementiem. Tur ir gan pienākums aizsargāt cilvēku sociāli vismazāk aizsargātās grupas, kuras pašas par sevi nespēj parūpēties un vēl citi principi. Saeima atsaucās uz šo principu, bet vienlaikus uztur tā kā pretrunīgu pozīciju. Saka atbildes rakstā, ka tas esot sociāls atbalsta pasākums. Tas ir gadījums... tāpat šī principa izpausme gadījumā, kur cilvēks nespēj strādāt vai kā... ka viņam ir jānodrošina cilvēka cienīga ikdiena, jo viņš pats nespēj par sevi parūpēties. Un vienlaikus tiek argumentēts, ka ir cita šī principa izpausme te, ka ir notikusi iejaukšanās līgumos, lai kāds neiedzīvotos, nu var saprast, ka te ir domāta banka, neiedzīvotos uz kredītu ņēmēju rēķina. Tātad, pirmkārt, tā pozīcija ir pretrunīga un neskaidra. Bet *okey*.

Jebkurā gadījumā, lai kuru ceļu ietu, sociāli atbildīgas valsts princips ir subsidiārs princips, tas ir viens kā principa būtisks elements. Un arī Saeimas atbildes rakstā pat viņi to atzīst un norāda, ka tas tā ir. Un ko tas princips nozīmē? Ka cilvēkam, kuram ir nepieciešama palīdzība, viņam pašam pirmā... tāpat valsts iejaucas tad, ja cilvēks pats nespēj palīdzēt, cilvēkam pašam ir jāprasa palīdzība, vai vismaz jācenšas prasīt palīdzību. Te šis princips nav ievērots, jo likumdevējs ir... nav paredzējis regulējumu, kur personai būtu jāpiesakās pie palīdzības, ja ir nepieciešama, bet vienkārši automātiski visiem iedevis. Un tas ir jau pirmais tā principa izpausmes absolūti ačgārņa piemērošana ar šo likumu.

Otrais. Ja mēs runājam par šī sociāli atbildīgas valsts principa to vienu izpausmi, ka likumdevējam noteiktos gadījumos varētu būt pienākums iejaukties civiltiesiskos darījumos, tad tur ir atkal arī Vācijas Konstitucionālās tiesas prakse un arī, kā mēs to redzam, kritēriji tādi, ka ir jābūt datos balstītai pieejai... tāpat datos balstītiem faktiem, ka iejaukšanās ir nepieciešama un to projicēt uz mūsu lietu... tāpat, kas likumdevējam

būtu bijis jāspēj parādīt, ka darījumu attiecības, kas pastāv starp kredītņēmējiem un devējiem attiecībā uz vienu bankas produktu – hipotekārie kredīti, ka tās attiecības ir kaut kādā mērā netaisnīgas, ka bankas, saņemot procentu maksājumus pielīgto EURIBOR tajā skaitā elementa izpausmē, iedzīvojas prettiesiski no šī kredīta ņēmēja. Un faktiski tad būtu jānoargumentē, ka EURIBOR likme ir prettiesiska, kas ir pretēji Eiropas Savienības arī tiesas atziņām vispār par pievienotajām likmēm.

Nākošais. Kur mēs redzam šī principa izpausmi, piemēram, arī Satversmes tiesas praksē? Īres griestu lietā, piemēram. Kaut kādā mērā kāds varētu teikt, ka varbūt, ka ir līdzīgi. Atkal. Šajā lietā Satversmes tiesā ir pateikts, ka tā tad tas ir princips, kur jāaizsargā vājākais, tas ir jādara valstij pašai nevis uz privātpersonas pleciem tas ir jādara un tā tad nevar uzlikt to nastu... jā, tas ir jādara no valsts budžeta, ja ir tāda nepieciešamība.

Nu, lūk. Un aplūkojot visu, ko mēs varam atrast par šo principa saturu Satversmes tiesas praksē, literatūrā un arī ārvalstu tiesu praksē, mēs vienkārši uzskatām un īpaši, ņemot vērā šā principa subsidiaritātes izpausmi, ka cilvēkam pašam ir, pirmkārt, pašam par sevi jā rūpējas un otrkārt, pašam tad arī ir jāprasa palīdzība, ja ir nepieciešams un aktīvi jā rīkojas. Likumdevējs pretēji šī principa būtībai ir šo regulējumu būvējis. Un tāpēc mēs uzskatām, ka šis princips drīzāk parāda, ka valsts ir rīkojusies prettiesiski, nevis ka valsts bijusi spiesta rīkoties dēļ šī principa tā, kā tā rīkojās.

I. Kucina.

Paldies. Jūsu pozīcija ir skaidra un izklāstīta.

Tiesnešiem vairs nebūs jautājumu.

Lūdzu, Saeimas pārstāvim jautājumi. Bet lūgšu neatkārtot jautājumus, daudz esam dzirdējuši arī no SEB bankas pārstāvjiem. Koncentrējamies uz to, kas nav vēl pajautāts vai, iespējams, kas nav ticis izskaidrots. Lūdzu!

R. Neilands.

Jā, vai es drīkstu tā kā precizējošus no tāda skatpunkta, ko Satversmes tiesneši neuzdeva.

Respektīvi, viens no jūsu... tieši kolēģa Šķiņķa argumentiem bija, ka DSTI, respektīvi, attiecīgi kredīta apkalpošanas izmaksu attiecībā pret personas ienākumiem ir iespējams šo rādītāju iegūt no... es citēšu „piekļūstot sistēmai, Kredītu reģistrā ir dati, VID datu bāzēs ir dati”.

Līdz ar to man ir jautājums, vai tik tiešām bankas par jau izsniegtiem kredītiem var iegūt šo DSTI rādītāju? Un plašāk – bankas, ne tikai SEB banka.

M. Šķiņķis.

Jā, ja ir nepieciešams, kredītiestādēm ir iespēja iegūt informāciju. Protams.

L. Liepa.

Plašāk par bankām mēs varēsim noklausīties arī no Finanšu nozares asociācijas pārstāvja teikto. Tā kā, iespējams, šis jautājums būtu adresējams kolēģim.

M. Šķiņķis.

Nu un uzreiz arī tā kā no prakses. Nešaubīgi – gan var, gan iegūst, ja tas ir nepieciešams. Likumā ir noteikta nepieciešamība, vai līgumiski ir noteikta nepieciešamība.

R. Neilands.

Jā, paldies par jūsu atbildēm. Bet es ļoti labprāt pakavēšos pie šī jautājuma tā iemesla dēļ, ka tas ir ārkārtīgi svarīgs.

Šis bija viens no likumdošanas procesā piedāvātajiem alternatīvajiem risinājumiem, kā noteikt šo mērķējumu. Ja mēs skatāmies uz kredīta risku pārvaldīšanas noteikumiem, tad šī patērētāju kredībspējas novērtēšana, kur arī šis rādītājs – DSTI – ietverts iekšā, tas attiecas uz kredīta izsniegšanas izvērtēšanu. Attiecīgi, lai vērtētu potenciālā kredītņēmēja ienākumus. Tātad, vērsoties bankā ar kredīta pieteikumu, visiem šī kārtība ir zināma, attiecīgi tiek iesniegts pieteikums un pievienoti dokumenti par ķīlas priekšmetu un dokumenti par ienākumiem. Vai tā ir Sociālās apdrošināšanas aģentūras izziņa, vai tas ir Valsts ieņēmumu dienesta izsniegts dokuments, izziņa un tā tālāk. Bet respektīvi, tā dokumentu iesniegšana ir vērsoties bankā.

Tālāk. Tad, kad banka jau ir izvērtējusi šo pieteikumu un atzīst, ka šis rādītājs ir zem 40 procentiem, novērtē ķīlu, izsniedz kredītu.

Bet visā kredīta apkalpošanas laikā, neatkarīgi no tā, cik tas ir, tie 5, 10 vai 20 gadi, maksimālais termiņš ir 30, tad šajā laikā vai tad kredītaņēmēja ienākumu informācija bankai, it sevišķi gadījumos, kad bankas rīcībā neienāk naudas līdzekļi no kredītņēmēja, bankai ir šī informācija pieejama?

M. Šķiņķis.

Jā, es sapratu jautājumu. Tātad, ja likumdevējs vēlējas un vēlas izveidot regulējumu, ka ir jāmērķē atbalsts, balstoties uz DSTI rādītāju piemēram. Tad ir skaidrs, ka likumā ir jānorāda, ka tātad šis rādītājs ir jāpārbauda un tas ir likumisks pamats bankai, ja likumdevējs izšķiras, ka banka ir tā, kurai ir šis rādītājs jāpārbauda, iegūt informācijas no datu bāzēm, lai aprēķinātu DSTI.

Tas, ko jūs sakāt, ir ka šobrīd, kā es vismaz to saprotu, šobrīd, iespējams, nav likumisks pamats bankai ikdienā prasīt informāciju. Nu, bet ja likumdevējs vēlas izveidot regulējumu uz šī pamata balstītu mērķējumu, tad tas ir likumīgs pamats, lai banka ņemtu un to informāciju, kas ir pieejama, iegūtu.

Un jautājuma, teiksim, kas ir svarīgs atbildes moments... dati ir. Un jautājums ir par pamatu, ar kādu šiem datiem banka drīkst piekļūt konkrētajā brīdī.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde ir saņemta. Lūdzu, turpiniet ar jautājumiem!

R. Neilands.

Paldies. Tad man nākamais jautājums ir: vai... nu, respektīvi, varēsiet vai nevarēsiet atbildēt, vai jūsu rīcībā ir informācija, kāda ir bijusi jūsu klienta SEB bankas kapitālatdeve 2024. gadā? Attiecīgi šis ROE rādītājs.

M. Šķiņķis.

Tik precīzi par ROE rādītāju 2024. gadā es no galvas, protams, nevarēšu pateikt. Bet te ir svarīgi pieminēt, ka tāpat ROE rādītāju nemēra viena gada griezumā, salīdzinot pret, piemēram, pret iepriekšējo gadu. Tādā veidā, protams, var iegūt interesantus skaitļus, bet tas neparāda neko par reālu atdevi no kapitāla kredītiestādē. ROE rādītājs, tas ir tāpat atdeve pret ieguldījumu, mēra ekonomiska cikla griezumā, kas ir ilgs vairāku gadu periods, kad ir gan kāpumi, gan kritumi un, protams, tā izmērot, var objektīvi novērtēt, vai konkrētas bankas ROE rādītājs salīdzinot ar citu banku vai visu industriju salīdzinot ar citas valsts banku industriju var objektīvi izdarīt secinājumu, vai ROE rādītāji ir augsti vai zemi. 2024. gada ROE rādītāji vienkārši tā, kā atsevišķu skaitli aplūkojot, nekādu tādu ekonomikas zinātnē balstītu jēgpilnu vērtējumu izdarīt nevar.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde saņemta. Turpinām, lūdzu!

R. Neilands.

Jā. Man nākamais jautājums būs kolēģim Laurim Liepam, ņemot vērā, ka kolēģis arī šo argumentu pateica. Par valsts pienākumu sociāli atbildīgas valsts principa ietvaros palīdzēt iedzīvotāju mazāk turīgajai daļai.

Sakiet, lūdzu, kolēģi, vai tikai mazāk turīgajai iedzīvotāju daļai valstij ir jāpalīdz? Vai tomēr redzot, ka ir situācija ar augstām kredītu procentu likmēm, valstij ir izvēles tiesības, brīvas izvēles tiesības attiecīgi palīdzēt arī plašākai sabiedrībai?

L. Liepa.

Jā, kolēģi... mans kolēģis Matīss Šķiņķis var sākt, un tad es turpināšu. Mums nav individuālu atbilžu. Mēs esam vienoti.

M. Šķiņķis.

Jā, mēs tam pieķērāmies... Kolēģis Liepa noteikti mani papildinās. Atbilde ir ļoti precīza un tā ir juridiski balstīta atbilde. Tāpat no šī principa, sociāli atbildīgas valsts principa, kā jau es teicu, izriet vairāki apakšpunkti. Un kad mēs runājam par nepieciešamību palīdzēt sociāli vismazāk aizsargātajām grupām, mēs runājam par šī principa izpausmi attiecībā uz valsts pienākumu nodrošināt cilvēku cienīgu iztikšanu tiem

cilvēkiem, kuriem nav... kuri nespēj objektīvu vai kādu citu iemeslu dēļ nespēj paši sevi uzturēt. Tas ir tas gadījums, kad valstij var būt pienākums. Bet šajā lietā mēs par to vispār nerunājam un nevaram runāt par šā sociāli atbildīgas valsts principa izpausmi šajā aspektā, ka mums būtu jāpalīdz cilvēkiem, kuri nespēj paši strādāt vai sevi nodrošināt, lai nodrošinātu cilvēka cienīgu dzīvi. Mēs varam pat teorētiski šajā lietā runāt pavisam par citu aspektu, kas ir sociāli atbildīgas valsts principa aspekts – par nepieciešamību noteiktos gadījumos iejaukties civiltiesiskos darījumos.

Bet tā Liepas kunga atbilde un jūsu jautājums ir par citu principu, kas vispār, manuprāt, šeit nav aktuāls, tas nevar būt aktuāls, lai gan jūs uz to atsaucaties atbildes rakstā uz šo.

I. Kucina.

Paldies. Uz šo mēs atbildi jau dzirdējām.

L. Liepa.

Tā kā kolēģis prasīja manu viedokli, es pavisam, pavisam īsi konstatēšu.

I. Kucina.

Jā. Lūdzu!

L. Liepa.

Jā, taisnība. Kad mēs runājam par īpašumtiesību ierobežojumiem, mēs, protams, skatāmies, vai ir kādi alternatīvi instrumenti. Taču Saeima to traktē savādāk. Saeima uzskata, ka mēs nerunājam pa īpašumtiesību ierobežojumu, bet mēs runājam par to, ka kādai vienai privātpersonai ir jākompensē citām privātpersonām iespējamās grūtības, kādas citām privātpersonām ir radušās. Mēs aicinām šo konkrēto apstrīdēto normu skatīt tikai un vienīgi caur 105. un 1. pantu, tātad īpašumtiesību ierobežojumu, kas ir ne tikai nesamērīgs, bet pašā būtībā arī nepamatots. Sociālo atbildību valsts nevar uzlikt vienai personai maksāt kādai citai, ja tas maksājums neizriet kā kompensācijas nepieciešamība nelīdzsvarotās attiecībās, kurās, piemēram, viens ir daudz labākā situācijā, nekā otrs, tādēļ kaut kā mēģinot izlīdzināt šo netaisnību. Bet šajās attiecībās netaisnības nav. Ja tā ir, tad tai ir jābūt precīzāk mērķētai, konkrēti saņēmējiem nepieciešamai, nevis saņēmēji par to ir priecīgi. Bet nē. Nepieciešamai. Nepieciešamība nav pierādīta.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde saņemta. Turpinām ar jautājumiem. Lūdzu!

R. Neilands.

Paldies.

Vai bankas praksē ir bijuši gadījumi, ka laikā, kad EURIBOR likme bija negatīva, kopējā mainīgā procentu likme kredītiem bija negatīva?

M. Šķiņķis.

Es varu palūgt atkārtot jautājumu?

R. Neilands.

Jā, protams. Vai bankas, jūsu klientu praksē, ir bijuši gadījumi, ka EURIBOR likme bija negatīva, kopējā kredīta likme, attiecīgi saskaitot šo bankas pievienoto likmi un EURIBOR likmi, bija negatīva?

M. Šķiņķis.

Es, protams, uz tik ļoti precīzu jautājumu uzreiz atbildēt nevaru. Ja nepieciešams, atbildēšu vēlāk.

L. Liepa.

Es varu atbildēt... ar jūsu atļauju.

Tātad, veids, kādā mēs cenojam vienu noteiktu, nevis visus, bet vienu noteiktu aizdevumu kategoriju, ir sastāvošs no divām daļām. Viena tātad ir nosacīti piesaistīti pie starptautiska indeksa, šajā gadījumā pie eiro likmes, tas, ko mēs apzīmējam šeit par EURIBOR, ko nosaka Eiropas Centrālā banka. Un nosakot šo likmi, tiek ņemti vērā makroekonomiskie procesi, fiskālie procesi, dažāda veida ietekmes faktori, kuri neietekmē tieši otru daļu. Otra daļa ir individuālā. Tā, ko papildus maksā un kas izriet, piemēram, no aizņēmēja riska līmeņa, no dažāda veida šī kredīta īpatnībām. Tas var būt arī, piemēram... mans kolēģis jau atbildot uz tiesas jautājumu minēja, ka arī mūsu gadījumā tiek kompensēti kredīti, piemēram, par individuālo saimniecisko darbību, kas nav hipotekārais kredīts, bet vienkārši nodrošināta ar hipotēku. Lūk, piemēram, ir atšķirīgs patērētāja aizņēmums no saimnieciskās darbības veicēja aizņēmuma. Un šajā gadījumā pievienotā likme nu nekādi nevar tikt mazināta vai ietekmēta no tā, ka mainās EURIBOR, tātad, šī eirozonas... Eiropas aizdevuma indeksa noteiktā apjoma.

I. Kucina.

Paldies.

Saeimas pārstāvi, vai atbilde ir saņemta?

Ja nav, tad, lūdzu, varbūt izskaidrojiet jūsu jautājuma būtību. Ja saņemta, tad turpināsim ar jūsu jautājumiem.

R. Neilands.

Nu, būtībā jau ir tā, ka kolēģi plaši atbildēja uz uzdoto jautājumu, nedaudz novirzoties no tēmas. Mans jautājums bija patiesībā ļoti lakonisks. Vai matemātiski ir bijuši gadījumi, kad ir negatīvas likmes? Šo jautājumu es uzdevu mērķtiecīgi. Tāpēc, ka tad, kad mūsu ekonomika piedzīvoja to, ka ir šī negatīvā EURIBOR likme, banku nozarē sākās panika – ko darīt? Jo kredīta līgumi neparedzēja situāciju, bankas situāciju

tādiem faktiskajiem apstākļiem, ka pēkšņi likmes ir negatīvas. Un matemātiski summējot, bija gadījumi, kad bija negatīvas.

Līdz ar to tas, ko es gribēju no kolēģiem noskaidrot, vai šādi gadījumi ir bijuši un ja ir bijuši, tad kāda ir šī reakcija. Bet diemžēl kolēģiem acīmredzot vienkārši par šo matemātisko komponentu nav informācijas. Tas nav pārmetums nekādā gadījumā, jo šādu jautājumu jau nevarēja paredzēt. Bet atbildot plaši, plaši pavisam nost no jautājuma... nu, tas acīmredzot nav vietā.

Man citu jautājumu nav.

M. Šķiņķis.

Lai kolēģim būtu saņemta atbilde, es varu pateikt, ka mēs zinām, ka nozarē ir bijuši arī ar negatīvu likmi un, protams, ka vairums būs ar nulli likmi. Ja jums tas palīdz uzdot nākamo jautājumu, tad es varu tā atbildēt.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde ir saņemta.

Lūdzu, turpināsim.

R. Neilands.

Man nav citu jautājumu. Paldies.

I. Kucina.

Paldies Saeimas pārstāvim. Paldies arī bankas pārstāvjiem par atbildēm.

Tātad šajā brīdī tiesa izsludina īsu tehnisku pārtraukumu – 15 minūtes. Tātad atgriezāties atpakaļ un turpināsim tiesas sēdi, nu jau uz klausot attiecīgi Saeimas pārstāvi. Pārtraukums.

A. Ločmele.

Lūdzu, visiem piecelties.

(Pārtraukums.)

A. Ločmele.

Lūdzu, visiem piecelties, tiesa nāk.

I. Kucina.

Lūdzu, sēdieties.

Tātad, turpināsim tiesas sēdi.

Vārds institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, Saeimas pārstāvim – zvērinātam advokātam Rolandam Neilandam.

Arī jūsu rīcībā ir paredzētais laiks tāds pats, kā pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem, tātad 30 minūtes. Lūdzu!

R. Neilands.

Paldies.

Šīsdienas tiesas sēdē bija ļoti interesanti klausīties kolēģu sniegtos argumentus, attiecīgi sniedzot savu juridisko palīdzību un aizstāvēt sava klienta – SEB bankas – intereses. Protams, ļoti labi apzinos, ka kolēģi dara savu darbu pēc labākās sirdsapziņas, pēc visaugstākās kvalitātes, par ko varēja arī spriest, izejot no sniegtajām atbildēm gan retorikas iemaņu ziņā, gan arī attiecīgi uz atbildēm pēc būtības, visu cieņu.

Bet viena lieta, ko nedzirdēju no kolēģu runas, bija ārkārtīgi būtisks... būtiski apstākļi attiecībā uz to, kādēļ šis likumprojekts cita starpā tika virs virzīts Saeimā, attiecīgi, kādēļ tas tika izstrādāts un galarezultātā arī pienāca.

Kolēģi runāja par to, ka šis patiesais iedzīvotāju... kredītņēmēju skaits, hipotekāro kredītņēmēju skaits, kuriem bija nepieciešama šī palīdzība, šis mērķētais atbalsts, bija 13% – tie, kuri saskārās ar finanšu grūtībām. Tik tiešām, šādi Latvijas Bankas dati ir bijuši, par to arī diskusijas ir bijušas, tajā skaitā arī Saeimas Budžeta un finanšu komisijas sēdēs. Es ērtības labad saīsināšanu un saukšu to par Budžeta komisiju.

Un attiecīgi diskusijas ir bijušas arī par to, ka nav jau zināms, cik precīzs ir šis apjoms tā iemesla dēļ, ka nav jau tādu visaptverošu datu un ka ļoti daudzi Latvijas iedzīvotāji šos maksājumus drīzāk samazinās kādam privāta patēriņa aspektam tāpēc, lai novirzītu kredītu maksājumu. Un var saprast šo pieredzi, jo īstenībā par pieredzi, par ko Latvijas iedzīvotāji ļoti sūri maksājuši, tā ir finanšu krīze, kas aizsākās 2007. gadā. Attiecīgi 2007. gada vidū toreizējā Ministru prezidenta Kalvīša vadībā tika izstrādāti Ministru kabineta noteikumi un pieņemti, kas fundamentāli mainīja kreditēšanas politiku, kāda bija pastāvējusi līdz tam. Ja līdz tam bija tā saucamā „gāzi grīdā” politika un kredītus sniedza visiem, ļoti rūpīgi nepārbaudot saņemtos ienākumus un to pamatojošus dokumentus, tad attiecīgi tas bija brīdis, kad stopkrāns tika norauts Latvijā. Tiek runāts par to, ka finanšu krīze sākās 2008., patiesībā Latvijā tā sākās 2007. gada vasarā, jo pēc šiem Ministru kabineta noteikumiem kreditēšana apstājās.

Sekas bija ļoti smagas. Liela daļa Latvijas iedzīvotāju, izbrauca no valsts, emigrēja, devās uz citām valstīm, kur bija iespējas labāk nopelnīt, iestājās ļoti liels bezdarbs. Situācija bija ļoti, ļoti smaga. Pati banku finanšu nozare no šīs krīzes atsāka atkopties tikai sākot ar 2013. gadu. Attiecīgi šis periods – pieci, seši gadi – bija ļoti smags. Tas, iespējams, ir arī atstājis ietekmi uz sabiedrības attieksmi pret savām kredītsaistībām, jo šīs krīzes rezultātā ļoti daudzi zaudēja savus ieķīlātos īpašumus. Ne tikai tos, kurus bija ieķīlājuši, lai gūtu ātru peļņu, bet arī attiecīgi savus mājokļus. Tādēļ varēja arī saprast, kāpēc iedzīvotāji situācijā, kad palielinās kredītprocentu likmes, īpaši vēlas sevi pasargāt no tā, lai nākotnē... lai neiestātos šīs drastiskās sekas, ka tiek zaudēts īpašums, nespējot samaksāt kredītu.

Nu lūk, un reaģējot uz šo situāciju... tas, ko kolēģi vispār neminēja, ka Mana-Balss.lv bija savākti 16 tūkstoši balsu. Tika iesniegts Saeimā kolektīvais iesniegums attiecīgi Saeimas Kārtības ruļļa noteiktajā kārtībā. Ja mēs precīzi skatāmies, pārbaudot šīs balsis, bija 15 878, kas noapaļojot ir 16 tūkstoši. Un iedzīvotāji attiecīgi vērsās pie Saeimas, vērsās arī pie... tajā skaitā arī aicināja valdību izvērtēt šo situāciju, ka kredītprocentu likmju būtiska pieauguma dēļ ir izveidojies ļoti liels slogs kredītņēmēju māj-saimniecību budžetiem, attiecīgi palielinoties šim kredītprocentu maksājumam.

Kolēģi par to vispār nerunāja. Var saprast, kolēģi aizstāv savu klientu intereses, bankas intereses, bet šis ir ārkārtīgi nozīmīgs faktors. Šajā gadījumā mēs skatām lietu, kas ir ierosināta kopā pēc trīs personu pieteikuma. Attiecīgi viena persona ir banka un divas ir fiziskas personas. Vienā gadījumā banka norāda uz to, ka ir aizskartas bankas tiesības uz īpašumu, otrā gadījumā – divas fiziskas personas norāda uz to, ka ir vienlīdzības principa pārkāpums tādēļ, ka šie griesti kredītu kompensācijas izmaksām, pie kuriem ir tiesības saņemt, ir 250 tūkstošu eiro atlikums uz 2023. gada 31. oktobri. Patiesībā ārpus šī skatpunkta paliek šie 16 tūkstoši balsis, kur cilvēki ir vērsušies pie Saeimas. Tas ir ārkārtīgi liels skaits, un, manuprāt, tas ir ārkārtīgi būtisks, kas arī norāda uz to, ka šis likumdošanas gala rezultāts ir bijis vērst uz hipotekāro kredītuņēmēju aizsardzību.

Kolēģiem es uzdevu jautājumu tieši ne kontekstā ar sociāli atbildīgas valsts principu, kas, protams, ir ārkārtīgi būtisks, bet mans jautājums, uz ko kolēģi ļoti pras-mīgi pagriezta to savādāk atbildot, bija tieši, vai Saeimai nav savas brīvas rīcības ietva-ros, likumdevēja rīcības ietvaros, tiesības sniegt atbalstu likumdošanas procesa rezul-tātā arī plašākam sabiedrības lokam, nevis tikai tam, kam tas ir būtiski nepieciešams.

Šajā gadījumā tas, kas ir ārkārtīgi svarīgi un par ko kolēģi arī, protams, centās ne pārāk tieši runāt un vēl kolēģis Matīss Šķiņķis norādīja uz to, ka ROE rādītājs nav skatāms tikai viena gada ietvaros. Bet tas, kas ir ārkārtīgi būtisks, ka šis pieaugums banku peļņai, tas jau bija tieši šī EURIBOR likmes kāpuma rezultātā. Tas nebija tā ie-mesla dēļ, ka bankas bija tagad ieviesušas jaunus biznesa modeļus, ieguldījušas līdzek-ļus, lai attiecīgi kāpinātu savu peļņu un nonāktu pie likumsakarīga komercrezultāta,

attiecīgi saņemot tiešu atdevi no sava kapitāla un saviem resursiem. Attiecīgi tas, kas notika tā rezultātā, ka šīs EURIBOR likmes bija būtiski kāpušas, bankas laika periodā sākot ar 202... salīdzinot 2018. gada un 2022. gada vidējo peļņu, banku peļņa pieauga 2,7 reizes gadā. Tas bija tikai un vienīgi uz šī EURIBOR procentu likmju kāpuma rezultātā. Attiecīgi finanšu nozares mājaslapā, Finanšu nozaru asociācijas mājaslapā, ir iepriekšējās asociācijas priekšsēdētājas Sanitas Bajāres raksts, kurā ar nosaukumu „Banku kapitāls ļauj pārziņot ekonomikas lejupslīdei”, kapitāla atdevi jāvērtē ilgākā laika posmā. Un attiecīgi šajā rakstā ir norādīts: „banku kapitāla atdevi un nevis tikai peļņa ir viens no nozīmīgākajiem rādītājiem, kas liecina par spēju attīstīties, ieguldīt jaunos pakalpojumos un tehnoloģijās, kļūstot par nozīmīgu atbalsta punktu iedzīvotājiem un biznesam. Ja apskatām Latvijas Banku nozari 23 gadu periodā, banku vidējā peļņa ir bijusi aptuveni 125 miljoni eiro gadā, bet vidējā kapitāla atdevi, ROE, ir bijusi 5,7%, kas uzskatāms par zemāko rādītāju, salīdzinot ar citām nozarēm”.

Un savukārt, ja mēs paskatāmies datus jau par to, kas notika attiecīgi 2023. gadā, tad šo kredīta procentu likmju pieauguma rezultātā šīs bankas pašu kapitāla atdeves rādītājs ROE pieauga līdz 20 procentiem. Tas ir ārkārtīgi liels, salīdzinot vispār ar banku nozari kā tādu. Un par to kaut kā netiek mēģināts runāt, vai arī mēģina izvairīties runāt.

Tas, kas ir iesniegts... tas, kas ir bankas pieteikumā aprakstīts ļoti gari un plaši, pamatots ar apstrīdēto normu ietekmi uz finanšu nozari kā tādu, attiecīgi uz iespējam bankām pelnīt, veidot kapitāla rezerves un tā tālāk.

Pašas SEB bankas mājaslapā ir pieejams arī raksts ar nosaukumu „SEB bankas klienti pērn aktīvi ieguldījuši un uzkrājuši, noguldījumu procentos klientiem izmaksāti 58,9 miljoni eiro”. Šis raksts ir publicēts 29. janvārī šogad, un tajā ir norādīts, ka pamatdarbības peļņa SEB bankai pēc nodokļiem un uzkrājumiem bija 141,7 miljoni eiro. 141,7 miljoni eiro. Savukārt privātpersonām izsniegto kredītu apjoms 2024. gadā pieauga par 4% tieši hipotekāro kredītu jomā. Attiecīgi šajā pieteikumā ir uzrakstīts, cik slikti ietekmē šīs apstrīdētās normas attiecīgi bankas rezultātus, darbības rādītājus un tā tālāk, bet šie rādītāji norāda uz pretējo – attiecīgi šī ietekme nav bijusi tik nozīmīga, lai kavētu bankas spēju attīstīties un labi pelnīt. Jo šī peļņa – 141 miljons – vienai bankai vienā gadā, salīdzinot ar to, ka visā banku nozarē vidēji vēsturiski bija 125 miljoni vidējais rādītājs 23 gadu periodā. Līdz ar to runāt par to, ka šī likumprojekta pieņemšanas rezultātā apstrīdētās normas ir tās, kas ir radījušas būtisku ietekmi uz bankas spēju pelnīt, laikam īsti nebūs pamatoti.

Ja mēs paskatāmies banku finanšu rādītājus, tie nav pieejami par periodu uz pagājušā gada pēdējā ceturkšņa beigām, attiecīgi uz decembri, bet tie ir pieejami Latvijas Bankas mājaslapā, ir pieejami par datiem uz trešo ceturksni. Tad attiecīgi trešajā ceturksnī kopējais banku kapitāla atdeves rādītājs, ROE, bijis 17,38%. Tātad tas ir daudz lielāks, nekā tas ir bijis vēsturiski vidēji. Peļņa uz trešo ceturksni banku nozarē

bija 451 miljons eiro. Latvijas monetārās finanšu iestādes pārskatā, attiecīgi ko Latvijas Banka katru mēnesi publicē, kurā lielāko sastāvu veido bankas, bet nav tikai bankas. attiecīgi pagājušā gada peļņa ir 521 miljons jeb pusmiljards eiro. Tas ir tas rezultāts, kas ir, kas ir šobrīd jau faktiski pasakāms. Protams, mēs tos tiešos banku darbības rezultātus zināsim martā, kad Latvijas Banka publicēs attiecīgos datus, bet uz doto brīdi jau ir pilnīgi redzams, ka nav bijusi tāda ietekme šim likumam uz banku nozari, par kādu runā banka savā pieteikumā. Tā nav bijusi tik nozīmīga, lai īpaši kavētu tautsaimniecības attīstību, ietekmētu kredīta procentu... kredītu procentu izsniegšanu un tā tālāk.

Patiesībā skatoties, kas notiek kreditēšanas nozarē, tad pateicoties arī likumdevēja aktivitātēm un tajā pašā Patērētāju tiesību aizsardzības likumā iestrādājot normas, tiek veicināta pārkreditēšanās banku... vai nu vienas bankas... pašā bankā klientam vērstoties ar lūgumu pārskatīt kredītprocentu pievienoto likmi, kas vēsturiski ir bijusi lielāka nekā šobrīd, un, ja gadījumā banka tam nepiekrīt, uz demokrātiskiem noteikumiem pārkreditēties citā bankā. Un tas arī notiek. Un šis kredītu procentu likmes uz doto brīdi, es arī skatījos Latvijas Bankas speciāli izstrādātajā kalkulatorā, uz doto brīdi pievienotā likme ir 1,45%. Tātad tas ir ļoti, ļoti labs rādītājs. Un tas ir tas, uz ko likumdevējs ar savu darbību ir aicinājis banku nozari, bet banku nozare labprātīgi nav darījusi un līdz ar to pieņemot šos stingros instruments likuma veidā, likumdevējs ir sasniedzis šo rezultātu, kreditēšana turpina attīstīties, arī šī pārgrupēšanās notiek un patiesībā šī skāde nav tik liela, kādu to cenšas pieteicēji norādīt.

Attiecīgi, protams... ja mēs skatāmies uz šiem visiem juridiskajiem argumentiem.

Saeima ļoti detalizēti savos atbildes rakstos, ļoti apjomīgi ir norādījusi visus šos argumentus, kādēļ ir uzskatāms, ka šis satversmības kritērijs attiecībā uz tiesībām uz īpašumu iztur šo pārbaudi. Attiecīgi gan uz visu to, ka likumdošanas process ir bijis pārskatāms, tas ir bijis atbilstošs labam likumdošanas principam un tā tālāk un tā tālāk, gan arī attiecībā uz šo vienlīdzības principu, par ko fiziskas, divas fiziskas personas, ir norādījušas.

Līdz ar to es neatkārtošos un neiešu caur šiem kritērijiem, jo tas, manuprāt, būtu lieks, jo šis apjoms, informācijas apjoms, ir ārkārtīgi liels. Bet es adresēšu tos būtiskākos jautājumus, ko es uzskatu, ir nepieciešams attiecīgi arī adresēt.

Viens no oponentu pārmetumiem ir tas, ka šis jaunais instruments, kas likumā ir nosaukts par nodevu, ka tas neatbilst nodevas pazīmēm. Nu, tad uzreiz es varu uzdot pretjautājumu, kas tad šīs nodevas pazīmes ir noteicis? Kolēģi atsaucas uz likumu Par nodokļiem un nodevām. Šīs pazīmes ir noteicis likumdevējs – attiecīgi 1. panta attiecīgajā punktā ir šīs nodevas definīcija, tas, ko likumdevējs tajā brīdī noteicis. Bet vai tikai šis noteiktais rāmis ir tas, kas var būt attiecināms uz šo nodevas saturu? Vai tas nav iespējams, ka šis ir arī nedaudz plašāks un elastīgāks? Konkrētajā gadījumā likumdevējs ir izvēlējis šo nodevas mehānismu tādu, kāds tas ir iestrādāts, arī uzklautot šos

iebildumus, tajā skaitā Finanšu nozares asociācijas iebildumus, tajā skaitā arī ieteikumus no Latvijas Bankas un Finanšu ministrijas un Budžeta komisijas sēdēs, kopā 13 sēdēs. Tas, ka šie ieteikumi ne visos gadījumos nav bijuši ņemti vērā un precīzi tieši tādi arī iestrādāti likumā, tas nenozīmē, ka šis likumdošanas process nav bijis kvalitatīvs un attiecīgi atbilstošs Satversmei. Bet likumdevējs ir izvēlējies šo mehānismu nosaukt par nodevu, attiecīgi iekasējot saņemtos līdzekļus valsts budžetā un tālāk administrējot, ka Valsts ieņēmumu dienests ir tas, ka šos līdzekļus izmaksā tālāk kredītņēmējiem, kuri attiecīgi saņem šo kompensāciju par pieaugušo procentu likmes daļu. Tātad šajā gadījumā šis maksājums ir tieši valsts budžetam, kas tālāk to administrē jau šī mehānisma ietvaros. Tas, ka paliek atlikums pāri, tas ir arī viens no Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem Saeimai. Nevienā brīdī likumdošanas procesā nebija arī mērķis pateikt, ka iemaksas būs precīzi nulle pret nulli ar izmaksām. Tas faktiski nav iespējams. Pieņemt, ka tas būtu iespējams, tas nozīmētu nerēķināties ar realitāti. Pieņemt, ka varbūt kaut kas, iespējams, pilnīgi noteikti notiksies, bet tas nav reāli iespējams. Šī būtība jau ir tāda, ka caur šiem saņemtajiem nodevu maksājumiem no kredītiestādēm un ne tikai no kredītiestādēm, attiecīgi ar licencētiem kredītuzņēmumiem, šis tiek saņemts... angļiski „pool”, latviski „naudas baseins”, ko var tālāk izmantot šo kompensāciju izmaksā. Un nav iespējams, ka šis rādītājs būs nulle uz nulli precīzi tā iemesla dēļ, ka, pirmkārt kredītu apjoms ir uz 31. oktobri, bet izmaksas periods ir, sākot no 2024. gada 1. janvāra. Tātad tur jau ir nobīde, trīs mēnešu nobīde, un šis portfelis nebūs vienāds nekad, it sevišķi uz visu banku fona. Tātad nobīde jau ir attiecīgi par datiem uz mūsu kredītportfeļa atlikuma sākumu, kas tiek izmantots par aprēķinu.

Otrs, kas ir ārkārtīgi būtisks šajā situācijā, ir tas, ka izpratne par šo kredīta... par to, kas ir attiecināms uz šo kredītu izmaksu, ir ārkārtīgi dažāda. U par piemēru es minēšu to, ka, ja mēs paskatāmies uz pašas Finanšu nozares asociācijas sniegto skaidrojumu, metodiskajiem materiāliem, tad šajā materiālā ir norādīts 2. punktā, ka nodevas objektā ietilpst arī tādi hipotekārie kredīti, kam ir hipotēka un saņēmējs patērētājs, bet kredīts ņemts ceļojumam, studijām, veselībai, komercdarbībai un tā tālāk... iekavās... jebkurš mērķis, ja vien kredītņēmējs tiek vērtēts kā patērētājs un nekustamais īpašums ir kā nodrošinājums hipotēkas veidā. Tas neatbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteiktajai definīcijai. Patērētājs ir fiziska persona, kura saņem precī vai pakalpojumu patēriņam, kas nav saimnieciskās darbības vai profesionālās darbības mērķis. Tātad šeit jau ir dažāda šī izpratne. Tas nozīmē to, ka, ja viena banka... un savukārt apstrīdētajās normās attiecīgi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ pirmajā daļā ir konkrēti noteikts mērķis – mājokļa iegādei un būvniecībai. Tas ir fundamentāli. Un ja Finanšu nozares asociācija savā metodiskajā materiālā skaidro to, ka šis mērķis ir plašāks, pirmkārt, jautājums ir, cik tas vispār ir pamatoti, bet, otrkārt, ir tas, ka te jau veidojas šī nesakritība. Vai tas nozīmē, ka bankas jau uzskata, ka šis portfelis, kas ir jānovirza maksājumiem valsts budžetā, ir plašāks, nekā tas patiesībā ir mērķēts. Mērķēts tas

ir tieši uz diviem – mājokļu iegādi un attiecīgi būvniecību. Un tas ir arī tas, ko es kolēģu runā nedzirdēju, un arī tas ir tas, kas ir arī būtiski kontekstā arī ar šo nodevas atšķirību un bankas pieteikumā norādītais, ir tas, ka vienmēr ir šie atsevišķie gadījumi, kas izlec ārā. No tiem nav iespējams izvairīties. Likumdevējs izstrādā kopā regulējumu, likumdevējs nevar uzrakstīt likumu kā instrukciju, kas būtu attiecināta uz visiem gadījumiem un precīzi visu novērsīs.

Paši... pašā pieteikumā ir minēts par kredītiem, kuriem ir libora likme. Libora likme jau vairs vairākus gadus nepastāv kā tāda... pievienotā likme. Šajā gadījumā tas ir interpretācijas jautājums. Ja vienam kredītam ir likme, kas ir definēta kā mainīgā, bet kurai mainīgā komponente zūd, manā skatījumā tas kļūst par fiksētas likmes kredītu. Līdz ar to uz to vairs nevar attiecināt šo regulējumu. Tātad tas jau ir tiesību normu piemērošanas jautājums, kas vairs nav Satversmes tiesas kompetencē.

Bet katrā ziņā šis ir tās niansas, kā rezultātā šī atšķirība arī objektīvi ir izveidojusies – dažādā izpratnē, uz ko tas ir attiecināms, kā arī dažāda laika periods. Bet tikai tā iemesla dēļ, ka nav precīzi atbilstoši šai definīcijai, ko likumdevējs pats ir noteicis likumā Par nodokļiem un nodevām... nu, es uzskatu, ka tas nav pamatots arguments, lai teiktu par to, ka šī nav nodeva.

Runājot par nākamajiem tiem būtiskajiem kritērijiem, ko oponenti attiecīgi adresē, runājot par pašu šo tiesisko regulējumu. Viens no argumentiem ir tas, ka regulējums nav bijis mērķēts, pietiekami mērķēts. Jā, likumdošanas procesā Saeimas Budžeta komisijā šis diskusijas bija. Latvijas Banka piedāvāja vienu metodiku, kā to mērķētāku, Finanšu ministrija līdzīgu vai nedaudz savādāku. Viens no argumentiem bija šis DTSI rādītājs. Ne velti es kolēģim uzdevu šo jautājumu. Tas ir ārkārtīgi būtiski. No kredītu un kredītu ikdienas apkalpošanas viedokļa šim rādītājam nav nozīmes, tas ir rādītājs, kas tiek ņemts vērā tad, kad tiek izsniegts kredīts. Respektīvi, bankām nav pieeja informācijai, kāds ir šobrīd klientam aktīvu stāvoklis, kādi ir viņa ienākumi, attiecīgi kredīta izdevumu attiecība pret ienākumiem, ja vien šis kredīts nav... ja vien šis klients, kam ir šis kredīts, nav pašas bankas klients. Nu, piemēram, ļoti, ļoti vienkāršoti to pasakot – bankām ir savi budžeta ieņēmumu-izdevumu kalkulatori interneta mājaslapās, kur bankas vienkārši, izejot no tiem datiem, kas ir ienākošā nauda klienta kontā, izejošā nauda, var smuki sarēķināt, cik aiziet mājoklim, cik aiziet tur pārtikai, cik apģērbam un tamlīdzīgi. To banka var šādus datus aprēķināt tikai tad, ja līdzekļi iet caur pašu banku, kurā ir šis kredīts. Ja līdzekļi ienāk citas bankas kontā, šāda informācija nav pieejama. Valsts ieņēmumu dienesta informācija par ienākumiem, kam ir jābūt... skaidrs, ka objektīvā realitātē tā ne vienmēr ir, jo, protams, pastāv šī ēnu ekonomikas problēma, bet jebkurā gadījumā Valsts ieņēmumu dienesta informācija nav pieejama bankām. Ir pretēji. Valsts ieņēmumu dienests redz, kāds ir klientu kontu atlikums virs 15 tūkstošiem, bet neredz otru pusi. Kolēģis Matīss Šķiņķis saka, ka ja likumdevēja mērķis ir ieviest šo regulējumu, tad varēja attiecīgi šo noteikt kā obligātu pienākumu. Bet tas jau ir tas, kas

likumdošanas procesā arī bija runāts, ka šie citi alternatīvi risinājumi ir tik sarežģīti, tik laikietilpīgi un tajā skaitā atsevišķos gadījumos tie uzliek tādu administratīvo slogu pašām bankām, ka tie vairs nav izpildāmi vai tie ir pārāk... vai tos nevar uzskatīt par alternatīviem klasiski šajā satversmības kritēriju izpratnē. Un līdz ar to tāpēc arī šis gala lēmums tika pieņemts tāds, ka šis mehānisms ir tieši šāds.

Un runāt... Tātad alternatīvi līdzekļi vismaz likumdevēja izpratnē, kas to mērķi – sniegt palīdzību iedzīvotājiem – un ne tikai mazāk turīgo iedzīvotāju daļai, attiecīgi kredītņēmējam, bet arī plašākam lokam, attiecīgi šādu vienlīdz vienkārši izpildāmu līdzekļu nebija.

Ja mēs skatāmies uz bankām, tad, cik man zināms, un arī no Saeimas nav bijusi informācija, ka kādai bankai būtu bijušas problēmas šo realizēt.

Kā nākamais arguments, kas tiek kritizēts, kas arī interesanti, tiek kritizēts pašā bankas pieteikumā, ir šis sliekšnis 250 tūkstoši eiro, kas attiecīgi arī ir fizisko personu pieteikumā tieši attiecībā uz vienlīdzības principa pārkāpumu. Saeimas Budžeta komisijas sēdēs tika vērtēti dažādi risinājumi. Ja mēs skatāmies uz šo iedzīvotāju kolektīvo iesniegumu, tur vispār bija 100 tūkstoši noteikts šis sliekšnis, līdz kuram sniegt atbalstu. Bija viens piedāvājums 300 tūkstošu maksimālais. Tas, kas tika vērtēts, ir, pirmkārt, kāda ir objektīvā situācija un attiecīgi tiek ņemts vērā arī nekustamā īpašuma darījuma vērtība, iegādes vērtības maksa gan Rīgā dzīvokļu segmentā, gan nekustamo īpašumu... plašāk attiecīgi privātmāju segmentā, gan Pierīgas teritorijā... Un vienlaicīgi tika ņemts vērā arī šis „Altum” atbalsta valsts programmas ietvaros tajā brīdī spēkā esošais arī šis sliekšnis – 250 tūkstoši eiro. Un līdz ar to tad kā vidusceļš, kas optimāli ir izmantojams, tika nolemts izmantot šos 250 tūkstošus kredīta atlikuma summu. Bet vienlaicīgi, kas ir ārkārtīgi interesanti... no vienas puses, banka, iesniedzot pieteikumu, apstrīd šo sliekšni, norāda uz to, ka tas nav objektīvi pamatots un izvērtēts, no otras puses, ja tas būtu bijis lielāks, piemēram, 300 tūkstoši, bankas šis tiesību uz īpašumu aizskārums būtu bijis lielāks monetāri, nekā tas ir šobrīd.

Tas, ko kolēģi norāda... Ā... jā, un tas, kas ir būtiski... attiecībā uz šo 250 tūkstošu sliekšni tieši kontekstā ar fizisko personu pieteikumu, kur fiziskas personas norāda uz to, ka tas arī nav bijis mērķēts un ka tas pārkāpj viņu tiesības uz vienlīdzību. Būtiski norādīt ir, ka likumdevēja mērķis bija tieši izvēlēties šo summu ar nolūku, lai nebūtu īpaši dārgu nekustamo īpašumu iegādei. Un šīs nekustamā īpašuma vērtības vērtējot arī tika nonākts pie secinājuma, ka 250 tūkstoši eiro ir šis objektīvais kritērijs.

Ja skatāmies uz šīm divām fiziskajām personām, viņas ir ņēmušas kredītu tieši tad, kad šīs likmes bija augstas. Tātad, tas ir pašu izvēles kritērijs tajā brīdī noslēgt šādu darījumu ar banku, saņemot kredītu, iegādājoties īpašumu.

Likumdevēja mērķis attiecībā uz bankām bija tieši šo aizsardzību nodrošināt kredītņēmējiem, kuriem nebija rēķinājušies ar to, ka būs tik augsts šis pieaugums, ka tas būs tik straujš un ka tas būs tik nesamērīgs. Un līdz ar to tad arī pilnīgi mērķtiecīgi

šīs fiziskās personas arī izkrīt no tā loka, uz kuru attiecīgi likumdevējs vēlējās vērst šo tiesisko aizsardzību.

Kolēģi īpaši norāda uz tiesību normu nelogiskumu attiecīgi norāda uz to, ka šīs normas nav saprotamas, bet tajā pašā laikā, ja skatās šo normu tekstu, patiesībā bez ļoti īpašas papildus iedziļināšanās ir pilnīgi skaidrs, kāda ir būtība, kāds ir mērķis – kompensācija kredīta procentu pieauguma rezultātā hipotekāro kredītuņēmējiem mājokļa iegādei vai būvniecībai. Es nesaskatu, ka šeit būtu kādas problēmas ne piemērošanā, ne attiecīgi arī šo tiesību normu iztulkošanā. Kā jau es teicu, no banku nozares nav bijušas indikācijas, ka ir bijušas problēmas ar šo apstrīdēto normu piemērošanu.

Un kā viens no tādiem galvenajiem kolēģu kritērijiem par to, kāpēc šīs apstrīdētās normas nav pieņemtas atbilstošā likumdošanas procesā. Ir šīs Eiropas Centrālās bankas atzinuma saņemšanas laiks un veids.

Jā, tik tiešām var uzskatīt, ka šis atzinums nebija saņemts procesa vidū vai sākumā. Teikt pretējo nozīmētu nepateikt patiesību. Bet tajā pašā laikā, ja paskatās uz šo tiesisko regulējumu, tas mainījās vairākkārtīgi. Šis tvērums visu konsultāciju rezultātā mainījās, un principā trešajā lasījumā šis regulējums tika pieņemts vistuvāk pirmajam lasījumam. Otrais lasījums atšķīrās no pirmā lasījuma diezgan ievērojami.

Līdz ar to pie tiem apstākļiem... tad kad arī šī komunikācija, ko Budžeta komisijas priekšsēdētājs Jānis Reirs bija aicinājis bankas iet uz diskusiju attiecīgi samazināt šīs likmes un runāt ar klientiem, kad bija skaidrs, ka tā bija rezultējusies ar negatīvu iznākumu, tad arī tika pieņemtas šīs apstrīdētās normas. Tika atbalstīts Budžeta komisijā 30. novembrī 2003. gadā, un tad attiecīgi arī par tām tika prasīts šis atzinums. Un, saņemot atzinumu, tas neradīja vispār nekādus pārsteigumus. Attiecīgi 20. decembrī 2023. gadā Budžeta komisijas sēdē gan Finanšu ministrijas, gan Latvijas Bankas pārstāvji norādīja uz to, ka tāds tas bija arī prognozēts, jo tas atbilda citiem Eiropas Centrālās bankas atzinumiem par citu valstu ieviestajiem principiem.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Neilanda kungs, man jums ir jautājums.

Mēs esam saņēmuši rakstveidā tātad Saeimas lūgumu izbeigt tiesvedību lietā pēc S un T konstitucionālās sūdzības, jo šīs personas, jūsuprāt, nav patērētāji. Un jautājums ir šāds... jā vai nē. Vai jūs uzturat šo lūgumu?

R. Neilands.

Jā.

I. Kucina.

Tas nozīmē, ka mēs, tiesa, attiecīgi lūgšim S un T atbildēt uz jūsu jautājumu, jo skatam lietu bez šo pušu dalības tiesas sēdē un lūgšim attiecīgi nosūtīt Saeimas lūgumu un sniegt viedokli par to līdz konkrēti šīs nedēļas 20. februārim, attiecīgi tālāk arī iepazīstinot jūs ar atbildi.

Tagad tiesas sēdi turpināsim ar jautājumiem un būs jautājumi vairāki. Tātad Jurisa kungam un tad arī pārējie tiesneši. Lūdzu!

J. Juriss.

Jā, paldies.

Man būs vairāki jautājumi. Atkarīgs droši vien arī no jūsu atbildes, saistībā ar Eiropas Centrālās bankas kompetenci šajā jautājumā, jo jums varbūt pietrūka laiks izteikties arī par šo jautājumu.

Vai jūs varētu tad, lūdzu, ieskicēt, kāda bija tā loma, būtība, vērsties pie Eiropas Centrālās bankas. Kā ir zināms, Saeima to ir izdarījusi faktiski tikai pirms trešā lasījuma Saeimas atbildīgajā Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijā... Tad paraksturojiet, lūdzu, kāda bija tā būtība, kāpēc bija jāvēršas, kāpēc tik vēl un vai, ja būtu iespēja vērsties ātrākā laika periodā, vai tas mainītu apstrīdēto normu tvērumu.

R. Neilands.

Paldies.

Attiecīgi es jau savā paskaidrojuma runā nedaudz uz to norādīju, ka tā iemesla dēļ, ka šis regulējums mainījās, šis likumprojekts... tas tad arī bija brīdis, kad tas tika lūgts.

Iemesls, kādēļ tika lūgts. Protams, tās ir attiecīgās Eiropas tiesību normas, kas nosaka šo pienākumu dalībvalstīm konsultēties ar Eiropas Centrālo banku saistībā ar jautājumiem, kas var ietekmēt monetāro sistēmu. Šis ir arī tas iemesls.

Ja likumprojekts būtu bijis izstrādāts un nemainītos tik krasi no pirmā uz otro un trešo lasījumu, domājams, ka šis atzinums tiktu prasīts ātrāk no Eiropas Centrālās bankas. Ja tas būtu identiskā redakcijā, kādā tas ir bijis... kādā tas bija, un šī redakcija ir ļoti līdzīga pārējo valstu atbalsta mehānismiem, ir skaidrs, ka arī tad šis regulējums būtu pieņemts. Pirmkārt, Eiropas Centrālās bankas atzinumam ir konsultatīvs raksturs, tas nav obligāti saistošs. Otrkārt, arī šo atzinumu vērtē Saeimas Budžeta komisijā 2023. gada 20. decembrī, kurā arī tika secināts, ka tie ieteikumi nav tādi, kas aicina šo likumu tālāk nepasludināt, attiecīgi vai atcelt, ja tas ir pieņemams un tā tālāk. Līdz ar to šīs bažas, kā jau es teicu, bija zināmas, ko Eiropas Centrālā banka izsaka, bet tās nebūtu mainījušas rezultātu.

J. Juriss.

Paldies.

I. Kucina.

Turpināsim. Rodiņas kundze, lūdzu, jautājumi.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Neilanda kungs, precizēšu. Gribu saprast, kā tad mums situācija ir izveidojusies.

Proti, kā jūs pareizi teicāt, 8.⁴ panta mērķis pirmajā daļā ļoti skaisti atspoguļots un runā tiešām par mājokļa iegādei vai būvniecībai nolūkā izsniegto kredītņēmēju aizsardzību.

Kā jūs pats arī teicāt, un es uzdevu jautājumu, precizējot pieteikuma iesniedzējiem, vai tiešām tā var būt, ka šo kompensāciju un tāpat arī nodeva tika samaksāta par tādiem hipotekārajiem kredītiem, kas ir ņemti ceļojumiem, studijām un citām vajadzībām. Un jūs arī atsaucāties uz šo te Finanšu nozares asociācijas metodisko materiālu 2. punktu, kurā arī ir skaidrots, ka šī te nodeva ir jāmaksā par pilnīgi visiem šiem te līgumiem, kas atbilst hipotekārā kredīta līgumu skaidrojumam. Un tad es saprotu, jūs teicāt, ka principā tas tā kā senāk, ka bija nepareizi, jo likumdevējs jau bija domājis, ka gan šī nodeva jāmaksā un pēcāk arī kompensācija ir jāizmaksā, pieturoties pie šī te visa mehānisma mērķa, kas ir izklāstīts pirmajā šī panta daļā. Un, ja tas tā ir, tad tas nozīmē, ka bankas ir samaksājušas nodevu vairāk nekā, kā jūs sakāt, Saeimai neesot bijis tāds mērķis, un pēcāk arī kompensācijas ir izmaksātas. Nu par... kā mēs noskaidrojam, par ne tādiem slēgtiem līgumiem, kuru mērķis bija mājokļa iegāde un būvniecība.

Vai jūs varētu izskaidrot šo visu vēl vēlviensreiz? Vai es pareizi sapratu jūsu domu?

R. Neilands.

Jā, paldies par jautājumu.

Attiecīgi es atbildi sniedzu, izejot no Saeimai uzdotā jautājuma, kāpēc veidojās šis pārpalikums, modelis, pārpalikums.

Un tas, kas ir pilnīgi manā rīcībā, nav informācijas, un tā arī nav Saeimas rīcībā šāda informācija par šo nodevas maksājumu, precīzi kāds ir kuram kredītam ir bijis atbilstošs. Respektīvi, es, izejot no šīs tiesību normas tālākas interpretācijas, kā bankas to interpretē, arī sniedzu atbildi.

Bet ja mēs tīri abstrahējamies no šīs Finanšu nozares asociācijas metodoloģiskajā materiālā norādītā 2. punkta, tad šis 2. punkts ir nepareizs. Tas neatbilst likumdevēja mērķim, jo likumdevēja mērķis nav bijis attiecināt uz ceļojumu kredītiem, nav bijis attiecināt uz komercdarbības kredītiem un tā tālāk. Tas, kādas pazīmes bankas pašas izvēlās, lai attiecīgi šo nodevu aprēķinātu un par to tālāk informētu Valsts ieņēmumu dienestu, jo tur ir jāsniedz deklarācija par nodevu pirms nodevas pārskaitīšanas, tas jau ir tālāk katras bankas interpretācijas jautājums.

Un, kā jau es teicu, arī kas ir ārkārtīgi interesanti, šīs bankas pieteikumā ir arī minēts gan Šveices frankos kredīti, kaut gan atlikums tur nebija liels, gan libora likmes kredīti... tie jau arī... tas jau ir interpretācijas jautājums. Jo juristam, redzot, ka ir konkrēts kāzuss, ir jāspēj attiecīgi izdarīt secinājumu, vai tas atbilst šai tiesību normai vai neatbilst. Manā skatījumā neatbilst, jo, ja procentu likme, kurai ir divas sastāvdaļas, mainīgā pazūd, jo tās vairs nav, tas principā ir fiksētās procentu likmes kredīts un tas nebūtu attiecināms uz šo.

A. Rodiņa.

Tātad... nu jūs arī... tad vēlvienureiz sanāk, ka bankas ir samaksājušas par daudz šo te nodevu, ja ir samaksāts par šiem te kredītiem, kas ir ņemti citiem mērķiem, ne mājokļu iegādei?

R. Neilands.

Es nevaru atbildēt uz to, vai tas tiešām tā ir apstiprinoši tādēļ, ka nav šie dati, precīzi, kāds ir šis sadalījums. Jo, ja mēs paskatāmies šo Latvijas Bankas Kredītu reģistra izsniegto dokumentu, kas ir izsniegts SEB bankai, šīs pazīmes, pēc kurām ir uzskaitījums, ir ārkārtīgi detalizētas. Attiecīgi pretī ar visiem šiem kodiem, konkrētajam kredītam un tamlīdzīgi. Lai varētu tiešām šo apgalvojumu apstiprināt, būtu jābūt precīzai analīzei par visu šo nodevu apmēru, kam kas atbildis.

Tas, ko es atbildu, ka tas ir viens no veidiem, kā var nonākt pie tā, ka budžetā ir pārpalikums šim maksājumam.

A. Rodiņa.

Labi, paldies.

Jā, ļoti interesantas atziņas mēs šodien dzirdam. Katrā ziņā, saki, lūdzu... es arī skatījos un varēja redzēt, ka šo kompensāciju varēja saņemt viena fiziska persona, ja tai bija noslēgti vairāki šādi te hipotekārie kredīti. Ja nemaldos, bija pat tādi gadījumi, ka ir bijuši pat vairāk kā pieci šādi te kredīti noslēgti. Ja ir šāda situācija, tad kuram no šajā pirmajā daļā noteiktajiem mērķiem, noteiktajiem ideāliem atbilst tas, ka kompensāciju no... nu, manā ieskatā, no valsts saņem persona, kurai ir vairāki hipotekārie kredīti?

R. Neilands.

Paldies.

Attiecīgi tā likumdevēja izšķiršanās par to, ka nav ierobežota... sākotnējā likuma redakcijā bija šis vienīgais mājoklis kā kritērijs. Bet likumdevēja izšķiršanās par to, ka šis kritērijs netiek izmantots, bija saistītas ar to, ka nereti ir situācijas, ka viens kredīts tiek ņemts, lai iegādātos nekustamo īpašumu un otrs kredīts tiek ņemts, lai to

remontētu, rekonstruētu, pilnībā pārbūvētu vai demontētu vienkārši. Un tādēļ tika šis kritērijs par vienīgo kredītu tika atcelts.

Savukārt tādas situācijas, ka ir vairāki hipotekārie kredīti... Nu, te jau tas ir atkal interpretācijas jautājums, kā to interpretēja banka. Jo, ja mēs skatāmies uz kredītu, piemēram, ja tie ir divi... tas otrs variants var arī būt tāds, ka viens ir ņemts zemes iegādei un otrs ir ņemts mājas celtniecībai. Šos gadījumus arī Saeima paredzēja mērķtiecīgi, lai šo pirmajā likumdošanas izstrādātajā variantā, izstrādātajā redakcijā, lai to ātri noņemtu nost. Bet attiecīgi tāpat šie ir tie gadījumi, uz kuriem Saeima speciāli to mērķēja.

Bet, ja mēs skatāmies uz gadījumiem, pirmkārt, ka ir pieci kredīti vienam hipotekārā kredīta ņēmējam, fiziskajai personai, tas nav tā, tā nav standarta situācija. Tā tiešām nav standarta situācija. Pieredze rāda to, ka parasti tas jau ir peļņas gūšanas nolūkos, attiecīgi šos īpašumus izīrējot, iznomājot un tā tālāk, un tā tālāk, nevis lai mājoklim izmantotu. Un, ja mēs tā paskatāmies pavisam, pavisam šauri, tad patiesībā mājoklis jau var būt viens pēc būtības. Var, protams, vienmēr interpretēt. Es varbūt esmu deklarēts vienā nekustamajā īpašumā, man ir otrs, kur es braucu vasaras pavadīt un tā tālāk, bet pēc būtības mājoklis jau ir viens. Un tas, vai banka spēs šo pazīmi atrast vai nē, nu, tas jau ir pakārtots jautājums. Bet mērķis tiešām bija šo kritēriju izņemt ārā, lai attiecinātu uz tiem gadījumiem, kad ir divi kredīti vienam īpašumam.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Vēl es skatos arī normām pie mērķa ir norādīts ideālas, nu... radīt atbalsi, ja tā varētu teikt, vai samazināt būtisku izmaksu slogu mājsaimniecībām.

Sakiet, lūdzu, kādā veidā tad atspoguļojas šis te atbalsts mājsaimniecībām. Kā jūs iedomājaties šo te... vai izpratāt mājsaimniecības jēdzienu? To jūs sapratāt ar šo te fizisko personu, kas ir tiesiska saņemt šo kompensāciju? Vai kaut kādā savādākā veidā?

R. Neilands.

Paldies.

Mājsaimniecības kritērijs arī tika vērtēts likumdošanas procesā un attiecīgi, jā, ka šis mērķis, kas bija sākotnēji izvirzīts, arī bija runa par atbalstu mājsaimniecībām. Ja mēs skatāmies juridiski precīzi, ir skaidrs, ka to nebija iespējams realizēt, jo nav valstij mājsaimniecību kaut kāds uzskaitījums. Mājsaimniecība – tas ir katrā konkrētā situācijā, ir iespējams konstatēt. Mums ir tikai viens likums, kur mājsaimniecības definīcija ir noteikta, tas ir Sociālās palīdzības pabalsta likumā, kur ir noteikts, kas ir saprotams ar mājsaimniecību, un būtībā tā ir viena saimnieciska vienība, kur dzīvo vienā mājoklī personas, kurām ir kopīgi izdevumi. Valstij nav šāds mehānisms, kādā veidā to uzskaitīt.

Jā, tas formulējums bija mājsaimniecībām, bet faktiski jau caur šīm fiziskajām personām, kas saņem šo atbalstu, galarezultātā mājsaimniecības jau ir ieguvējas. Bet tas jau nav tā, ka visos gadījumos var konkrēti uzskaitīt, kur precīzi ir mājsaimniecība viens pret vienu pret ekonomikas teoriju un vai nav.

A. Rodiņa.

Jā, un vēl par mērķētību, jo tiešām šis atbalsts ir izstrādāts, lai šis atbalsts būtu mērķēts, tātad tas sasniegtu tos cilvēkus, kuriem tas ir vajadzīgs. Un es saprotu, ka Saeimas pozīcija ir, ka šo var sasniegt ar diviem kritērijiem, tātad hipotekārā kredīta atlikums un arī noslēgtais līgums. Un jūs arī skaidrojāt, ka ir vērtētas alternatīvas un tās ir atzītas par tādām, kas radīs papildu slogu.

Bet jūs arī dzirdējāt, ka pieteikuma iesniedzēji norādīja, ka principā tie izdevumi visi jau būtu jāsedz bankām, jo arī tagadējais mehānisms paredz informācijas sagatavošanu, pārbaudīšanu kā banku pienākumu, un valsts principā, ņemot vērā banku iesniegtos datus, pārskaita kompensācijas fiziskajām personām. Vai tiešām nekādi citi... citas iespējas izmantojot esošās sistēmas tādās, kuras, piemēram, tiek piemērotas, lai sniegtu atbalstu elektroenerģijas lietotājiem. Šādas Saeima neizvērtēja?

R. Neilands.

Likumdošanas procesā Saeima vērtēja šos dažādos variantus. Attiecībā uz mērķi... tos bija ieteikusi gan Latvijas Banka, gan Finanšu ministrija. Un viens no šiem, kā jau mēs runājām, bija šis DTSI rādītājs, ko atzina par nerealizējamu. Un attiecīgi arī citus piedāvātos risinājumus arī attiecīgi Budžeta komisijā, uzklusot ekspertu viedokļus, deputāti nonāca pie secinājuma, ka tie būs vai nu administratīvi... palielinās izmaksas pašām bankām, kas attiecīgi uzliks šo slogu, vai nu tie būs tādi, kurus būs grūti izpildīt vai pat neizpildāmi, jo nav pēc atsevišķām šīm pazīmēm, kādas bija, nav vienots mehānisms, lai varētu to piemērot, lai attiecīgi tas būtu izpildāms. Un tāpēc arī tika palikts pie šiem diviem kritērijiem.

I. Kucina.

Paldies.

Es nedaudz paturpināšu un precizēšu Rodiņas kundzes jautājumu attiecībā uz mērķētu grupu.

Vai Saeima varētu precizēt tieši konkrēti, kam tad šis atbalsts jeb mērķa grupa ir domāta? Jo mēs daudz dzirdējām, ka valstij jāpalīdz maznodrošinātajiem, proti, trūcīgajām personām, kuras ir nonākušas šajās grūtībās. Tajā pašā laikā arī pieaicināto personu viedokļos mēs lasām kā, piemēram, Tieslietu ministrijas viedoklis arī dzina, ka principā pēc savas būtības norma aptver arī personu grupas, kurām tas nav objektīvi nepieciešams.

Tad kāds ir šīs normas īsti mērķis? Kādas grupas aptvert? Paldies.

R. Neilands.

Paldies.

Šis mērķis, normas mērķis, bija sniegt atbalstu kredītņēmējiem, kuri ir ņēmuši kredītu mājokļa iegādei vai būvniecībai ar atlikumu līdz 250 tūkstošiem eiro. Tas nebija galarezultātā mērķēts tikai uz tiem, ko Latvijas Banka saka 13%, kuriem ir tādas grūtības, ka tas var radīt tālāk jau kredīta izpildes nosacījumus. Bet tas bija mērķēts tieši uz šiem, lai sniegtu šiem kredītņēmējiem atbalstu šādas sistēmas ietvaros.

I. Kucina.

Paldies.

Un tad paturpināsim arī par kredīta atlikumu un grupām. Tātad principā mēs redzam pēc savas būtības, divas grupas. Viena tā grupa, kur sliekšnis ir tātad kredīta atlikums kā kritērijs, nošķirošais kritērijs, un otra grupa, kas ir pāri... virs 250 tūkstošiem.

Sakiet, lūdzu, kādas ir tās pazīmes, jūsuprāt, kas nošķir šīs grupas? Jo ir tie, kas ņem kredītu mājsaimniecības vajadzībām, kā jūs minējāt, un tie ir arī tie paši cilvēki, kas virs 250 tūkstošiem ņem kredītu mājsaimniecības vajadzībām, bet, iespējams, nedaudz... iespējams, tāpēc, ka īpašuma vērtība ir nedaudz lielāka nekā pārējiem.

Kā jūs nošķirat? Vai tomēr ir, izņemot šā sliekšņa pazīmi, proti, kredīta atlikuma pazīmi, vēl ir kādas pazīmes, kas šīs grupas nošķir? Paldies.

R. Neilands.

Jā. Paldies.

Attiecīgi jau šis kredīta atlikums jau bija ņemts vērā arī ar domu, kādas ir tajā brīdī nekustamā īpašuma cenas. Ja mēs skatāmies retrospektīvi, tad šis cenu pieaugums ir bijis arī līdz 2023. gadam. Tas nozīmētu to, ka tajos gadījumos, kad kredīta atlikums ir līdz 250 tūkstošiem, tad retrospektīvi šīs īpašuma vērtības ir bijušas noteikti zemākas nekā uz to brīdi. Tātad uz to brīdi tad, kad likumprojekts tika izstrādāts, šis 250 tūkstošu kritērijs bija ņemts vērā, ņemot vērā gan šo „Altum” atbalsta programmu, gan nekustamā īpašuma vērtības, bet tas mērķēti sedza tos, kas iepriekš bija arī iegādājušies īpašumus, atbilstoši ne īpaši dārgus.

Šis īpaši dārgais segments... Nu, tomēr, ja mēs paskatāmies arī bez konkrētiem datumiem, bet attiecīgi uz fiziskajām personām, tad šis īpašums pieteicējiem, ko viņi ir iegādājušies, ir stipri virs vidējā Latvijas iedzīvotāja, kurš ņem kredītu. Tā vērtība, tā būtība, nu tas pārsniedza. Tātad arī šis mērķis jau tādā veidā arī bija, ka attiecināt uz kredītņēmējiem, kas nav ņēmuši dārgos, nav ņēmuši lielas summas, lai attiecīgi iegādātos īpašumus.

Un kas ir ārkārtīgi būtisks, par ko, starp citu, arī nevienā no pieteikumiem nav rakstīts. Tad, kad tiek saņemts kredīts, nav jau tā, ka īpašuma vērtība ir 250 tūkstoši un

tagad 250 tūkstošus banka iedod. Tas bija sen atpakaļ, tie bija treknie gadi tā saucamie, kad nevienam vistuvāk esošā, kura vairs nav banka, attiecīgi solīja kredītus 105% apmērā no īpašuma vērtības. Klientam ir jāsniedz sava pirmā iemaksa, kas, atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likumam, ja kredīts pārsniedz 100 minimālās mēnešalgas, ir 10%. Un tikai mājokļa atbalsta programmas ietvaros attiecīgi šis limits tiek samazināts. Tātad, tas nozīmē, ka kredīta ņēmējam jau samaksājot šos 10%, šī īpašuma vērtība jau ir bijusi lielāka par 250 tūkstošiem.

I. Kucina.

Paldies.

Tad jautājums būtu šāds no manas puses. Sociāli atbildīga valsts. Atbalsts tiem, kuriem nepieciešams šis atbalsts, kā jūs sakāt, ne gluži tie, kas ir nonākuši tajās grūtībās, bet kopumā tie, kuri saņem no bankām un kredītu, un attiecīgi, nu, tā finansiālā situācija kopumā varbūt tajā brīdī valstī bija attiecīgi pasliktinājusies.

Vai sociāli atbildīga valsts būtībā varētu būt attiecināma arī uz šo atbalstu, ko valsts sniedz? Vai tikai uz tiem, ko mēs dzirdējam no pieteikuma iesniedzējiem, proti, uz to trūcīgo maznodrošināto grupu. Kā jūs redzat šā principa attīstību un kā jūs uz to raugāties, teiksim, no Saeimas viedokļa puses?

R. Neilands.

Paldies.

Nu, noteikti par sociāli atbildīgas valsts principu diskusija var ļoti plaši izvērsties, it sevišķi ņemot vērā konstitucionālo tiesību ekspertu loku šajā zālē. Bet viens no sociāli atbildīgas valsts principiem ir valsts pienākums rūpēties par sociālo taisnīgumu. Un šajā situācijā tieši tas, kas notika Saeimas Budžeta komisijas sēdēs, ko arī publiskajā telpā Budžeta komisijas priekšsēdētājs Jānis Reirs aicināja bankas iet pretī kredītņēmējiem pie apstākļiem, kad tik īpaši pieaugušas kredītprocentu likmes tieši EURIBOR likmes izmaiņu rezultātā, un aicināja uz diskusiju. Gan Budžeta komisijas sēdēs, gan publiskajā telpā raidījumā „Kas notiek Latvijā” un tā tālāk. Tika uzsvērts uz to, ka bankas neveido šo dialogu. Bankas neiet pretī, nav gatavas piekāpties un attiecīgi šīs likmes samazināt. Un tas tad arī rezultējās kā viens no aspektiem. Tātad arī likumdevējs caur šo principu arī ir mēģinājis rīkoties atbildīgi.

I. Kucina.

Paldies.

Tātad no jūsu atbildes – sociāli atbildīga valsts – rūpēties par sociālo taisnīgumu. Vai pie šīs koncepcijas nebūtu arī pareizi rūpēties par tiem, kuri ir virs 250 tūkstošu sliekšņa, ja mēs izejam no šādas izpratnes par sociālu valsti? Paldies.

R. Neilands.

Paldies.

Nu, nu uz šo jautājumu es atbildēšu no esošās mūsu tiesību normu sistēmas no nodokļu skatpunkta. Likumdevējs ir mērķtiecīgi ieviesis mums progresīvo ienākuma nodokli, speciāli bagātajam sabiedrības slānim ir augstākas nodokļa likmes.

Tāpat principā tā ir arī atbilde uz šo jūsu uzdoto jautājumu, ka valsts mērķtiecīgi uz bagātākajiem iedzīvotājiem, atbilstoši viņu ienākumiem, arī uzliek lielāku šo finanšiālo slogu.

I. Kucina.

Paldies par jūsu atbildēm.

Turpināsim ar jautājumu uzdošanu, Briedes kundze, lūdzu.

J. Briede.

Jā, paldies.

Nu es esmu riktīgi apmaldījusies jūsu tajos paskaidrojumos par tiem 250 tūkstošiem. Teiksim, jūsu paskaidrojumu 15. lapaspusē jūs rakstiet, ka 2023. gadā un kāds varbūt ir paņēmis 2023. gadā to kredītu, kāds varbūt tur tajā 2000. gadā. Un joprojām viņam ir līdz... nu, varbūt vairāk par 2500, bet varbūt arī... Nē, 224,90 tūkstoši. Kas nozīmē, ka tad, kad viņš tajā 2020. gadā ņēma, nu, viņam tur bija pils, un tagad ir, ja reiz viņam joprojām ir palicis, nu, tāda salīdzinoši liela... Tā kā tā ir viena lieta.

Un otrs. Nu, 15. lapaspusē jūs tur stāstiet par to, ka 2023. gadā vidējs trīsistabu dzīvoklis varēja maksāt ap 250 tūkstošiem. Nu, tas tā... vidējs... izklausās, nu, normāli, cilvēki tāpat vidēji tādu maksā.

Un tad savukārt tālāk 18. lapaspusē jūs jau stāstiet par to, ka tie 250 tūkstoši ir nu traki dārgi. Tad kas tad īsti ir ar to... Kas tad ir tas... es te saskatu pretrunu. Jūs tur nesaskatāt pretrunu?

R. Neilands.

Lai noņemtu atbildību, ar zināmu humora devu mēs nerakstījām atbildes rakstus, bet tie ir kvalitatīvi sagatavoti. Tā kā es tur arī neredzu pretrunas, bet tiešām visu cieņu atbildes raksta sagatavotajiem. Tie man ļoti, ļoti patikās, cik dziļi un detalizēti Saeima bija piegājusi, tie, kas to gatavoja.

Runājot par jūsu uzdoto jautājumu. Tad, ja mēs skatāmies, šie 250 tūkstoši bija jaunajā projektā dzīvoklim Rīgā. Tas ir ļoti, ļoti tāds... nu, ja mēs skatāmies naudas izteiksmē, tas ir liels skaitlis, bet tas ir tieši jaunajā projektā. Savukārt rajonos... Savukārt, jau vēsturiski, tajā skaitā mikrorajonos celtajos šajos tipveida projektos, šīs cenas bija zemākas. Un skatoties arī uz...

J. Briede.

Es atvainojos, tas nav gluži mans jautājums, es varu precizēt. Mans jautājums ir tātad, respektīvi tā summa veidojas ļoti lielā tajā gadu griezumā. Ja mēs skatāmies tikai to 2023. gadu, jā, tad tur ir aprakstīts, ka tur centrā varētu būt tik un ārpus centra tik. Bet, ja mēs skatāmies to daudzo gadu griezumā un, teiksim, ja mēs sākam ar kaut kādiem seniem tiem laikiem, bet kur joprojām ir palicis tas kredīts, nu tur varētu būt, ka tur ir par pili vēl joprojām ir, nu, teiksim, nepārsniedz tos 250 tūkstošus, bet nu ir pietiekami vēl liels. Un tad nu... ja mēs tā skatāmies, tas tomēr būs ļoti dārgs, nu, tāds... īpaši bagāti cilvēki to būs ņēmuši. Vai te nesanāk tā pretruna? Paldies.

R. Neilands.

Paldies, jā.

Es tad arī līdzībās, kā jau es Kucinas kundzei atbildēju, tad arī tiesnesei Briedei atbildēju. Attiecīgi šis noteikti ka ir ekstrēmi. Jebkuram likumdošanas rezultātam ir kaut kādi ekstrēmi atsevišķi gadījumi, kas izlec ārā no kopējā mērķa. No tā nevar izvairoties likumdevējs. Bet attiecīgi, vai šie ekstrēmi ir tas, kas uzreiz šo tiesisko regulējumu padara par neatbilstošu un ka šis mērķis nav sasniegts. Līdzīgi bija ar pensiju sistēmas reformu tad, kad tā tika ieviesta pirms 2000. gada. Tad bija arī skaļi teksti par to, ka atsevišķi iemaksāja lielas summas savā sociālās apdrošināšanas kontā un pēc tam saņem neadekvāti lielas pensijas, bet ne jau tāpēc pensiju reformu atzina par neatbilstošu.

Un šajā gadījumā arī, protams, ka var būt atsevišķi gadījumi, kad cilvēks ir ņēmis kredītu un viņš ir tiešām tur pili cēlis Jūrmalas krastā, bet visticamāk, ka nu parasti tiem gadījumiem kredītu neņem. Bet atsevišķi tādi dārgi gadījumi var izlēkt uz tā visa fona. Bet likumdevējs jau šo mērķi ir adresējis uz to brīdi, uz vairākumu, uz ko tas attiecās, nevis uz konkrēti atsevišķiem, kas tur izlēks ārā, un tāds arī ir šis kritērijs – 250 tūkstošu atlikums, arī tiktu tad ņemts vērā.

Un, ja mēs skatāmies... es ļoti atvainojos, es vēl paturpināšu. Un, ja mēs skatāmies kādi varētu būt šie citi kritēriji. Ja gadījumā šī būtu darījuma vērtība, iegādes vērtība, piemēram. Tad jau arī pavērās diskusijas. Pirmkārt, kādā veidā to administrēt, kādā veidā uzskaitīt datus, jo nekustamo īpašumu nozarē viena no lietām, kas tiek ņemta vērā un kas arī civillietās tiesas procesos tiek ņemta vērā, ir nekustamā īpašuma vērtība. Un tātad, vai šajā gadījumā šī pirkuma summa ir atbilstoša tirgus vērtībai vai nav, vai tirgus vērtība ir pareiza vai nav pareiza. Vērtētāji, sagatavojot vērtējumus, ņem vērā, piemēram, cenu bankas datus. Un vienmēr vērtētāji analizē, vai tā vērtība, kas ir norādīta konkrētajam īpašumam, tiešām ir objektīvā vērtība, ņemot vērā to, ka iedzīvotāji mēdz slēpt darījumu patieso vērtību, nolūkā mazākus nodokļus maksāt. Tātad mēs aizietu jaunā diskusijā, ja mēs noteiktu, piemēram, darījumu summu. Vai tā ir objektīva, vai nē.

Tā kā tās nianse tur ir tik daudz un dažādas, ka par to var daudz un dikti runāt, bet izvēlēts ir šāds risinājums.

I. Kucina.

Paldies.

Turpināsim ar jautājumiem. Lūdzu, Jurisa kungs.

J. Juriss.

Jā, paldies, man tāds jautājums saistībā ar šo likumprojekta izstrādes varbūt tādu steidzamību. Sakiet, lūdzu, vai un kā kompensācijas steidzamības un pagaidu raksturs pamato apstrīdētajā normā paredzēto līdzekļu piemērotību atšķirīgās attieksmes leģitīmajam mērķim?

R. Neilands.

Paldies par jautājumu.

Es neteiktu, ka šis likumprojekta steidzamības rezultāts ir ietekmējis šo kritēriju. Kritēriju 250 tūkstošu eiro apmērā, kas attiecīgi arī ir šīs atšķirīgās attieksmes, ko fiziskās personas pieteicēji arī norāda, iemesls... ka attiecīgi šajā gadījumā likumdevējs pie vienādiem apstākļiem ir izvēlējis atšķirīgu attieksmi.

Konkrētajā gadījumā šī steidzamība, jā tā notika, tā bija objektīva gan to ekonomisko apstākļu rezultātā, kas bija tajā brīdī 2023. gadā, gan arī, kā jau es iepriekš teicu, šo iedzīvotāju iesniegtā kolektīvā iesnieguma 16 tūkstošiem balsīm rezultātā. Bet šis pats likumdošanas process ar to visu, ka tas bija steidzams... nu, ne klasiskajā Saeimas Kārtības ruļļa izpratnē un Satversmes izpratnē, bet vienkārši ātri gāja uz priekšu. Tas neietekmēja šo kritērija izvēli.

J. Juriss.

Jā. Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Man vēl divi jautājumi.

Kā dzirdējām no bankas pārstāvjiem, ka nozare netika uzklusīta, ņemot vērā arī šo situāciju, kas bija jārisina. Ko jūs atbildēsiet uz šo? Vai nozare bija pienācīgi uzklusīta no Saeimas puses un kādā veidā? Paldies.

R. Neilands.

Paldies.

Jā, jautājums ir vietā tā iemesla dēļ, ka acīmredzot katrs, kurš jebkurā diskusijā, kura piedāvātais risinājums galarezultātā netiek atbalstīts un iekļauts likumdošanas galarezultātā, teiks, ka viņš nav uzklusīts. Bet šajā gadījumā tas nav bijis... šis arguments nav objektīvs tāpēc, ka Finanšu nozares asociācija ir piedalījusies Budžeta komisijas sēdēs. Ir uzklusīta. Tas, ka Finanšu nozares asociācijas iebildumi nav iestrādāti

likumprojektā, tas nenozīmē to, ka nav bijusi iespēja izteikties un sniegt savu viedokli. Nu, attiecīgi tas, ka šis viedoklis nav iestrādāts, nenozīmē to, ka nav uzklaušīts. Tā kā šis arguments nav pamatots.

I. Kucina.

Labi, paldies.

Un precizējošs. Ja es pareizi saprotu, tā tad mēs dzirdējām no bankas, konkrēti SEB bankas, un vispār kopumā no sistēmas viedokļa, ka veidojas pārpalikums. Saeima zināja šo situāciju. Pareizi? Laika gaitā šis pārpalikums veidojas. Un pēc savas būtības jūs redzat arī tagad, šodienas sēdē uzsvērāt, ka bankas nepareizi, visticamāk, vai neprecīzi izprata normu un maksāja principā vairāk, nekā tas bija sagaidāms, nekā to gribēja sagaidīt Saeima vispār ar apstrīdētās normas pieņemšanas brīdī.

Sakiet, lūdzu, vai Saeima kaut kādā veidā risināja šo jautājumu, redzot, ka bankas iztulko normu savādāk un valsts budžetā veidojas arī pārpalikums, kas attiecīgi iestādēm, Valsts ieņēmumu dienestam, ir zināms, un tas nenonāk mērķēti tam, kam iespējams, tas bija domāts. Paldies.

R. Neilands.

Paldies.

Uz maniem pleciem ir uzgūlusies ļoti liela atbildība, jo vienkārši es, atbildot uz Satversmes tiesas uzdoto jautājumu, rakstveidā uzdoto, atbildēju, kur es redzu, kur veidojas šī problēma. Tas, ka šis ir vienīgais iemesls, to es nevaru apgalvot, tāpēc es lūdzu ņemt šo vērā, ka tur ir jāņem vērā precīzi dati. Vai tā dus vispār ir iespējams iegūt, kāda ir šī kopējā aptuveni 100 miljonu eiro nodeva, no kuras katrs kredīts pa pozīcijām ir bijis vai nav bijis tīri pēc šī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta noteikumiem vai nav. Bet, kā jau es minēju, viens no iemesliem bija arī šis periods, kad aprēķins... kredītportfelis, portfeļa atlikums uz 2023. gada 31. oktobri, izmaksu sākums – 1. janvāris. Tur jau objektīvi veidojas starpība. Un nevar būt tie dati vienādi.

Bet, atbildot uz jūsu jautājumu pēc būtības, likumdevējs ar budžeta līdzekļiem, tad, ja... šajā gadījumā, jā, ir procesa gaitā ir bijis, ka ir tapis zināms, ka tāds ir tas rezultāts. Bet likumdevējam nebija nevienā brīdī mērķis nodrošināt, kā jau es teicu, ka ir nulle pret nulli – cik saņem, tik izmaksā. Un līdz ar to pie šiem apstākļiem likumdevējs uz doto brīdī, cik es zinu, nav domājis, ko darīt ar šiem līdzekļiem. Bet vai kaut kas nākotnē mainīsies, es nemāku teikt attiecībā uz to. Tikpat labi tie ir budžeta līdzekļi, kas tālāk tiek izmantoti valsts vajadzībām. Likumdevējam arī no visas nodokļu sistēmas kā tādas neizriet pienākums no nodevām saņemtos līdzekļus izmantot konkrētam mērķim, kam šī nodeva tiek piemērota.

I. Kucina.

Paldies.

Šo jautājumu skaidrosim arī tiesvedības gaitā, jautājot arī Finanšu ministrijai līdzīgu jautājumu.

Tātad, no tiesnešu puses vairs jautājumu nebūs.

Lūdzu, kolēģiem... bankas pārstāvjiem. Bet arī aicināšu uzdot tos jautājumus, kuri vēl nav izskanējuši un uz kuriem nav bijušas atbildes, paldies.

M. Šķiņķis.

Jā, liels paldies.

Būs, bet būs daudz jautājumu, jo uz daudziem nav tomēr, manuprāt, izskanējušas atbildes.

Un varbūt es varētu sākt ar skaidrību... regulējuma skaidrības sadaļu, jo tagad ir izdzirdēta pozīcija tātad, ka šis regulējums nav ticis pareizi saprasts un tas ir normas skaidrības jautājums. Un tāpēc pāris precizējoši jautājumi.

Vai pareizi, tātad, pareizi es saprotu, ka tajos gadījumos, kad ir vairāki kredīti, kuru summa ir virs 250 atlikums un atbalsts... un kopā ir virs 250 tātad atbalsts ir saņemts. Vai šajā gadījumā arī tātad likumdevējs uzskatīja, ka nav jāizmaksā un ir nepareizi šis regulējums izprasts?

R. Neilands.

Kolēģi, tas jau ir tiesību normas piemērošanas jautājums, jo es, atbildot uz Saeimas tiesas uzdoto jautājumu Saeimai, norādīju, kur es redzu, kur ir problēma, ka tas ir arī interpretācijas jautājums.

M. Šķiņķis.

Jā, bet tātad...

R. Neilands.

Bet likumdevēja mērķis šajā gadījumā bija konkrēti attiecināt šo regulējumu uz mājokļu būvniecību un mājokļa iegādi, nevis tiem mērķiem, kas norādīti Finanšu nozares asociācijas metroloģiskajā materiālā, tajā skaitā komercdarbībā. Tāds nebija likumdevēja mērķis.

M. Šķiņķis.

Nešaubīgi. Bet likumdevējs ir pieņēmis likuma normu, kura esot skaidra un juristam saprotama, tāpēc es uzdošu jautājumu, kā likumdevējs, kā jūs, kā advokāts, saprotat to likuma normu, vai viņa tika piemēroti nepareizi vai pareizi?

I. Kucina.

Kolēģi, man liekas, mēs uz šo jautājumu esam saņēmuši atbildi... jā, attiecīgi pārstāvis skaidroja gan uz tiesas uzdotajiem jautājumiem, gan arī atkārtoja to, ko jau ir skaidrojis mums. Turpināsim ar jautājumu uzdošanu, lūdzu.

M. Šķiņķis.

Labi. Paldies.

Tad man nākamais jautājums.

Jūs rakstāt atbildes rakstā 20. lapaspusē, ka šis nodevas aprēķins, tātad bāze, ir noteikta, es citēšu... lai.. dažādi citi mērķi... „bet vienlaikus tātad nenosaka apstrīdētās normas regulējumu ar regulētajam atbalstam pārāk lielu atpakaļ vērstu iedarbību”. Un tad, argumentējot par 31. oktobri, es citēšu atkal: „Tika noteikts kā atskaites punkts šis datums, uz kuru attiecināma apstrīdētā regulējuma iedarbība, lai kredītprocentu kompensācijas nesaņemtu tie hipotekārā kredītaņēmēji, kuri apzināti uzņēmušies saistības jau augstu EURIBOR likmju apstākļos.” Bet regulējums to tā neparedz. Tātad, arī 2023. gada septembrī-oktobrī uzņemtās saistības pakļāvās šim regulējumam.

Tāpēc gribētu saprast, kā šī jūsu atbildes rakstā ietvertā pozīcija iet kopā ar likumu, un tātad atkal jau jautājums par regulējumu?

R. Neilands.

Atbildes rakstā ir skaidrots, kādēļ likumdevējs ir izvēlējies konkrēto termiņu – 31. oktobri. Alternatīvas bija tajā skaitā 2023. gada 1. janvāris, bija arī 1. septembris. Ja nekļūdos, izskanēja arī viedoklis par 2023. gada 31. decembri, kas bija skaidrs, ka to vispār nav iespējams administrēt, jo tad nebūs zināmi šie dati par portfeli.

Jūsu jautājums ir ļoti izplūdis, bet katrā ziņā, izvērtējot visus par un pret, tika nonākts pie secinājuma, ka 31. oktobris ir tas optimālais termiņš, kas ir samērīgs.

M. Šķiņķis.

Mans jautājums bija ļoti konkrēts... atbildes rakstā...

R. Neilands.

Jūsu jautājums, kolēģi, es ļoti atvainojos...

I. Kucina.

Kolēģi, precizējiet, lūdzu, jautājumu un pēc kārtas atbildam, lūdzu.

M. Šķiņķis.

Tad, jūs rakstāt 20. lapaspusē un arī 35. lappusē atbildes rakstā, ka datums – 31. oktobris – tika apzināti izvēlēts, lai... es citēšu... „kompensācijas nesaņemtu tie kredītņēmēji, kuri apzināti uzņēmušies saistības jau augstu EURIBOR likmju apstākļos”.

Vai jūs uzskatāt, ka 2023. gada septembris-oktobris nebija augstu EURIBOR likmju situācija un kādēļ regulējums neatbilst tam, kas te ir rakstīts, ka regulējums tika izveidots, lai nesāņemtu atbalstu tie, kas uzņēmās augstā pīķī.

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, Saeima!

R. Neilands.

Es nevarēšu atbildēt uz šo jautājumu. Jo patiesībā es nesaprotu jautājuma būtību, jo es to redzu... ja Satversmes tiesa var man precizēt, tad es labprāt atbildēšu. Man šajā gadījumā ir sajūta, ka kolēģis, vienkārši izmantojiet rakstīto tekstu, cenšas mani...

I. Kucina.

Jums ir uzdots jautājums konkrēts. Vai uz konkrētu datumu ir bijušas augstas EURIBOR likmes?

R. Neilands.

Es no galvas noteikti nepateikšu, kādas bija likmes uz 31. oktobri, bet 2023. gada otrajā pusē likmes jau sāka... prognozes vēl joprojām bija tādas, ka tās augs. Un attiecīgi pie tiem apstākļiem arī tā doma bija tāda, ka likumdošanas procesā, ja jau ir kredīta ņēmēji, kuri redz, ka tas regulējums tiks pieņemts un stāsies spēkā no 1. janvāra 2024. gada, lai neizmantotu ļaunticīgi, lai pārejas periodā neielēktu un nepaņemtu kredītu un saņemtu no tā sev materiālu ieguvumu. Tāds bija šis mērķis.

I. Kucina.

Nu, lūk. Viss ir kārtībā. Paldies, atbilde saņemta.

Turpināsim, lūdzu, jautājums.

M. Šķiņķis.

Liels paldies.

Tad arī gribēju atbildi un izskaidrojumu attiecībā uz manu piemēru vai norādi par regulējuma 8.⁴ panta ceturtais daļas pēdējo teikumu, izskaidrot likumdevēja apsvērumus, kādēļ šeit no nodevas objekti tika izslēgti... Tātad, tie kredīti, kas ir ar fiksētu procentu likmi, bet citos gadījumos, nu, piemēram, ar 250 tūkstošu atlikumu, netika izslēgti tie kredīti, kas kompensāciju nesāņēma. Kādi ir likumdevēja apsvērumi, nodevas bāzes aprēķinam?

I. Kucina.

Paldies, vai būs atbilde?

R. Neilands.

Jā, atbilde būs. Šis jau ir ārkārtīgi vienkāršs jautājums. Likumprojekts... starp citu, arī klausoties kolēģu paskaidrojumus, es pat īsti nesapratu, kāpēc par to ir diskusija.

Likuma mērķis bija tieši palīdzēt hipotekārā kredītaņēmējiem, ņemot vērā mainīgās procentu likmes pieaugumu, EURIBOR likmes pieaugumu. Šajā gadījumā fiksētas likmes gadījumā jau nav nekāds pieaugums, kāda fiksētā likme ir bijusi, tāda tā ir visā procesa laikā.

M. Šķiņķis.

Bet jautājums bija pavisam par ko citu, nevis par izmaksu sadaļu, bet par nodevas bāzes aprēķina sadaļu. Tātad, nesaņem atbalstu, kā jūs sakāt, tātad tie kredītņēmēji, kam ir fiksētas likmes uz visa līguma garumu, tāpat atbalstu nesaņem tie, kam ir atlikums virs 250 tūkstošiem. Pareizi? Bet nodevas aprēķina bāzē, aprēķinot, kāda nodeva ir jāmaksā bankām, vienu elementu – 250 tūkstošu atlikumu – neizslēdz ārā, tātad rēķina no kredītportfeļa, ietverot arī atlikumu 250, bet šeit, piemēram, fiksētās likmes līgumu, izslēdz.

Jautājums, kādēļ tad te nav tāda konsekventa rīcība no likumdevēja puses. Kādi ir apsvērumi?

I. Kucina.

Paldies.

R. Neilands.

Paldies.

Jā... sapratu jūsu jautājumu. Tad varētu rasties situācija, ka ir negatīvs atlikums un attiecīgi nav iespējams... nav, ko izmaksāt.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde saņemta. Turpināsim. Vai ir vēl jautājumi?

M. Šķiņķis.

Jā. Gribēju saprast, kā var izveidoties negatīvs atlikums, izskaidrojiet, lūdzu, šo atbildi. Ja reiz ir skaidrs, kādas summas tiks ieņemtas, tika apgalvots, pāri paliks 19 miljoni. Kā varētu veidoties negatīvs atlikums?

R. Neilands.

Attiecīgi šis 250 tūkstošu sliekšnis, ja tas būtu paņemts, kā šajā normā iestrādāts arī limits, pie kuriem ir jāmaksā šī valsts nodeva, šis 250 tūkstošu sliekšnis mainās. Nodevas izmaksa ir četros maksājumos, par katru ceturksni. Un varētu matemātiski izveidoties situācija, ka apmērs ir samaksāts mazāk, nekā ir jāizmaksā kompensācijā.

I. Kucina.

Atbilde ir saņemta. Varam turpināt? Nepieciešamības gadījumā, līdzīgu jautājumu varēs uzdot arī Finanšu ministrijai, kuru mēs šodien uzklausīsim.

Lūdzu, turpināsim ar jautājumiem!

M. Šķiņķis.

Liels paldies jums. Jā...

Jautājums ir par regulējuma mērķi. Vairāki jautājumi.

Tātad, vai mēs pareizi saprotam, ka regulējuma mērķis tātad ir... nu, gan bija daudz jautājumu, bet tātad adresēt tikai tos, kam ir finanšu grūtības, vai plašāk, arī tādus, kam nav finanšu grūtības?

I. Kucina.

Kolēģi, šis jautājums bija uzdots no tiesas puses. Precizējiet, ja vēl, kāds konkrētāks jautājums šajā aspektā.

M. Šķiņķis.

Labi. Tad es atgriezīšos, es atvainojos... Tad es atgriezīšos pie vēl viena jautājuma, kas ir svarīgs – par metodisko materiālu, ko izstrādāja iestādes un Finanšu nozares asociācija.

Vai Saeimai ir kas zināms par to, kā šis metodiskais materiāls tika izstrādāts un skaņots darba grupā, kur piedalījās gan Saeimas, gan Finanšu ministrijas, gan Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvji. Vai jūs kaut ko varat par to detalizētāk izklāstīt tiesai?

R. Neilands.

Manā rīcībā nav šīs informācijas, un es to arī neredzu, kā tas attiecas uz likumdošanas procesu, jo tas ir bijis jau *post scriptum*.

M. Šķiņķis.

Skaidra atbilde. Paldies.

Jautājums par niansēm attiecībā uz piemērošanu. Tātad par esošajiem regulējumiem.

Mēs redzam, ka jūs argumentējat, ka DSTI un citiem rādītājiem, ko bankas monitorē, ir dažādi citādi mērķi, ko regulējums paredz, Latvijas Bankas noteikumi un citi. Un tad jūs argumentējat 22. lapā atbildes rakstā, ka tās grūtības, kas bija, maksāšanas grūtības kredītuņēmējiem, radušās vēlāk, tātad nevis kredīta izsniegšanas brīdī, bet vēlāk un es citēšu... „kuras nebija iespējams objektīvi paredzēt kredīta izsniegšanas laikā”. Un tad vienlaikus ir Ministru kabineta noteikumi Par patērētāja kredītēšanu, kas nosaka, ka kredītaņēmējam tiek izsniegta pirmslīguma dokumentācija, kurā ir jānorāda, ja līgums ir ar mainīgu likmi, ir jānorāda tātad šie iespējamie mainīgās likmes

izmaiņu scenāriji. Un tur tiek norādīts 20 gadu griezumā, vismaz pieteikuma iesniedzējas gadījumā, lielākās EURIBOR likmes, kādas bijušas. Un tad mēs... pieteikuma iesniedzēji norāda, piemēram, 5,44 – sešu mēnešu EURIBOR likmi pirmslīguma dokumentācijā klientam, kur viņš redz, kādas ir iespējami bijusi vēsturiski lielākās likmes un kāds maksājums mainīsies, ja gadījumā iestāsies šī situācija.

Un, ņemot vērā šo, kādēļ Saeima argumentē un uzskata, ka tomēr šis klients nevarēja sagaidīt, vai iedomāties vai saprast, ka var būt situācija kādu 30 gadu periodā, kad EURIBOR likme ir, piemēram, 4%?

I. Kucina.

Paldies. Saeima, lūdzu.

R. Neilands.

Kolēģi, vai es varu vienkārši nedaudz precizējošus jautājumus, lai es varētu ļoti precīzi atbildēt uz jautājumiem. Kurš datums Ministru kabineta noteikumiem?

I. Kucina.

Jautājums ļoti precīzs. Vai Saeima nevarēja paredzēt tādu... pieņemt, ka EURIBOR likmes varētu būt augstas. Paldies.

R. Neilands.

Jā, kolēģi. Mans jautājums bija vienkārši mērķēts uz to, ka vienkārši kurš datums ir šiem Ministru kabineta noteikumiem, jo no galvas es to neatceros, bet jebkurā gadījumā tas, kas ir jāņem vērā, ka šie noteikumi ir bijuši vērsti jau kā reāla reakcija uz jau iepriekšējo finanšu krīzi, kuras rezultātā ļoti, ļoti, ļoti tika pārskatīts vispār kredīšanas tiesiskais regulējums caur Patērētāju tiesību aizsardzības likumu, arī Ministru kabineta noteikumiem, caur banku, banku nozares regulāciju, lai nepiedzīvotu tādu situāciju, kā bija 2007., 2008., 2009. gads, lai tas neatkārtotos.

Tas, kas ir jāņem vērā, ka, pirmkārt, šī EURIBOR likme, arī es šo no bankas pieteikumu redzēju un arī no pieaicināto personu viedokļiem, kad šīs EURIBOR likmes ir bijušas augstas. Trīs periodi: 2000., 2007. un tagad, 2022. un 2023. Ir principā brīži, kad ir satricinājumus ekonomikā. Satricinājums ekonomikā, kad Eiropas Centrālā banka attiecīgi reaģē, lai šo risinātu.

Precīzi atbildot uz kolēģu uzdoto jautājumu. Nevienš jau nevar paredzēt, kāda būs, kāda būs šī ietekme nākotnē. Ir gana daudz kredīti, kas ir pirms šo Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanās attiecīgi arī izsniegti. Šie iedzīvotāji viennozīmīgi nevarēja paredzēt, un viņiem nav šādas informācijas bijušas. Un līdz ar to tad Saeima ņēma vērā visus šos apstākļus, kas notiek – ģeopolitiskos, ekonomiskos – un tāpēc arī šādus šos kritērijus ieviesa.

I. Kucina.

Paldies, atbilde saņemta. Lūdzu, nākamais jautājums.

M. Šķiņķis.

Paldies liels.

Nākamais jautājums par administrēšanu, tāds precīzs. Jūs savā runā un atbildot uz jautājumiem teicāt, ka tika izvērtēts, ka administrēšana būtu sarežģīta vai neiespējama, bet nebija skaidrs, par kuru variantu vai apsvērumu jūs runājāt. Un tāpēc precīzs jautājums. Tātad, kā jau es norādīju, 2023. gada 3. un 4. oktobrī bija piedāvājums Latvijas Bankas izstrādāts par to, kāds varētu būt regulējams un arī kāds varētu būt mērķējums, kādi kritēriji varētu būt.

Vai jūs varat norādīt, kur un kā mēs varētu redzēt, kur tika izvērtēts šis piedāvājums, arī mērķējumu un izdarīts secinājums, ka tas nav administrējams vai dati nav, lai to administrētu un tamlīdzīgi?

I. Kucina.

Jā, paldies, lūdzu.

R. Neilands.

Finanšu komisijas un Budžeta komisijas sēdēs attiecīgi šis viss tika vērtēts. Deputāti vērtēja iesniegtos materiālus un attiecīgi pieņēma lēmumu. Detalizētāku informāciju es jums nevarēšu sniegt.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde saņemta, turpināsim.

M. Šķiņķis.

Tad jautājums par vienu no jūsu norādītā regulējuma mērķiem, sociālais taisnīgums aizsargāt... es saprotu... kredīta ņēmēju tiesības attiecībā ar kredīta devējiem.

Vai es pareizi saprotu jūsu pozīcija, ka jūs uzskatāt, ka tā netaisnība izpaudās konkrētu līgumu saturā, ka konkrētajā brīdī cena bija pārāk augsta hipotekārajam kredītam un ka tā ir tā netaisnība, kas ir. Vai tas netaisnīgums ir kaut kāds cits elements? Ja jūs varētu atbildēt.

I. Kucina.

Šķiņķa kungs, varbūt jūs varat precizēt jautājumu, jo mēs esam jau skaidrojuši par sociālo taisnīgumu un arī konkrēti par vērtības aspektu.

M. Šķiņķis.

Jā, jā... Tieši tāpēc arī es centos šo jautājumu pēc iespējas precīzi... tāpēc, ka nu, kā es saprotu, tad ir šis princips, likumdevējs var iejaukties arī līgumiskajās

attiecībās, ja ir konstatēta kaut kāda netaisnība, kas ir jānovērš. Un tāpēc es gribēju saprast, vai tā netaisnība izpaudās tieši konkrēti hipotekāro līgumu tajos noteikumos, piemēram, tas, ka pievienotā likme vispār ir un uzkāpa kaut kādā brīdī vai tā netaisnība izpaudās kaut kādā citā apstākļi, piemēram, kad ir liela peļņa kādam un ka tāpēc te ir netaisnīgi, ka līgums tiek pildīts tā, kā pielīgts. Kā izpaužas tā netaisnība?

I. Kucina.

Labi, paldies. Saeima, lūdzu.

R. Neilands.

Jā, paldies par jautājumu. Netaisnība izpaudās tieši tādā veidā, ka kredītiestāžu peļņa ievērojami palielinājās tieši tā rezultātā, ka Eiropas Centrālās bankas noteiktā refinansēšanas likme pieauga, kā rezultātā EURIBOR likme kāpa. Un šis slogs bija uz hipotekāro kredītuņēmēju pleciem. No vienas puses, bankas saņēma ļoti lielu peļņu, no otras puses, šo peļņu saņēma uz hipotekāro kredītuņēmēju rēķina.

M. Šķiņķis.

Precizēšu. Vai jūs uzskatāt un apgalvojat, ka banku peļņa, kredītiestāžu peļņa, piemēram, 2023. gadā Latvijā, ka tas peļņas kāpums izrietēja tieši no hipotekāro kredītu procentu ienākumiem un to palielinājuma?

I. Kucina.

Paldies, lūdzu.

R. Neilands.

Likumdošanas procesā jau tas bija ļoti, ļoti skaidri arī pausts, ka vienkārši tā atšķirība... un tas ir arī Latvijas Bankas un Finanšu ministrijas secinājumos, ka tā atšķirība un jo īpaši Latvijas Bankas, ka tā atšķirība jau veidojas uz tā rezultāta rēķina, ka banku ienākumi, kredītprocenti un kredītprocentu pieauguma rezultātā ievērojami pieauga, bet vienlaicīgi bankas pretī nelika noguldījumiem, nepaaugstināja likmes. Tātad saglabāja šo maržu pietiekami lielu, lai uz tā rēķina labi pelnītu, bet noguldījumiem, kas ir nu kreditēšanas pamatu pamatprincips, aksioma no 3., 5. gadsimta, no banku pirmsākumiem, kā mums veidojās vispār kreditēšana, attiecīgi saņemtie noguldījumi, par tiem tiek maksāti procenti, pretī tiek izsniegti kredīti. Un kredītprocenti ir nedaudz lielāki, banka uz maržas nopelna, bet jebkurā gadījumā tiek maksāts noguldītājam. Noguldītājiem netika adekvāti maksāts. Šīs likmes netika paaugstinātas. Un tas arī ir šis rezultāts.

Bet, kolēģi, man jau šobrīd ir sajūta, ka jūs uzdodat man jautājumus, kas neatbilst uz likumdošanas procesu.

M. Šķiņķis.

Un tāpat... vai es pareizi sapratu, tikai, lai saprastu, ka tā netaisnība bija tajā, ka procentu likmes, kas tika maksātas par noguldījumiem, bija nepietiekami augstas. Pareizi, ja?

I. Kucina.

Šķiņķa kungs, mēs esam saņēmuši atbildi. Saeimas pārstāvis mums skaidroja, kādā veidā attiecīgā situācija tika vērtēta likumdošanas procesā.

Jā, lūdzu, turpināsim ar jautājumiem.

M. Šķiņķis.

Paldies.

Tad jautājumi par Eiropas Centrālo banku un nekonsultēšanos ar to vai neapspriešanu ar to. Lai saprastu pozīciju. Jūs uzskatāt, ka Saeima pārkāpa līguma par Eiropas Savienības darbību vai pozīcija ir, ka pārkāpa, bet tas ir nebūtisks procesuāls pārkāpums. Vai jūsu pozīcija ir, ka pārkāpuma vispār nav?

I. Kucina.

Kolēģi, mēs arī saņēmām un dzirdējām Saeimas argumentus, ko nozīmē – Saeima pārkāpa. Tātad Saeima norādīja, ka ir notikušas konsultācijas un attiecīgi arī paskaidrojumos rakstveida viedoklī šī informācija no Saeimas puses ir. Ko jūs konkrēti gribat dzirdēt? Saeima norādīja, ka nav pārkāpts, ir notikušas konsultācijas. Kāds ir konkrēts jautājums tieši?

M. Šķiņķis.

Es gribēju saprast, vai pozīcija ir, ka nav pārkāpums un tad mums nav jāvērtē arī, ja piekrīt, procesuālo pārkāpumu būtiskums, vai uzskata, ka ir pārkāpums, bet tas ir nebūtisks? Gribēju saprast pozīciju, Saeimas.

I. Kucina.

Saeima, varbūt jūs varat vēl konkrētāk izskaidrot savu viedokli, kas ir bijis pausts.

R. Neilands.

Ja drīkst, es vienkārši atsaukšos uz Satversmes tiesā iesniegto atbildes rakstu. Tur ir ļoti precīzi norādīts, Saeimas ieskatā, nav pārkāpumu.

M. Šķiņķis.

OK, sapratu. Labi.

L. Liepa.

Es atvainojos... precizēt, jūs acīmredzot domājat 24. lappusi punktu 2.3.1.2. – Eiropas Centrālās bankas atzinuma vērtēšana likumdošanas procesā. Šai atzinumā es citēju, jūs norādāt tāpat, ka „ja likumprojekts likumdošanas procesa gaitā tiek būtiski grozīts, apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku veicama atkārtoti.” Tāda ir jūsu pozīcija. Tāpat nevis vienkārši aizsūtīt pēc trešā lasījuma, bet ja procesa gaitā likumprojekts mainās. Tāpat jūs uzstājat, ka būtu atkārtoti jākonsultējas, jāapspriežas, kā šeit rakstāt, ar Centrālo banku.

I. Kucina.

Jā, lūdzu, Saeima.

R. Neilands.

Ja godīgi, es nesaprotu jautājumu.

I. Kucina.

Pēc savas būtības attiecīgi es precizēju jautājumu... ne gluži precizēju, bet formulēju. Tiek jautāts pēc trešā lasījuma Saeima bija saņēmusi attiecīgu Centrālās bankas, Eiropas Centrālās bankas, atzinumu. Kā jūs vērtējat turpmāk, vai ir notikušas kādas diskusijas par šo Centrālās bankas atzinumu Saeimā? Un, ja gadījumā jūs saskatītu kādu iespējamu varbūt nu neteiktu pārkāpumu, bet to, ko Saeima varētu precizēt pēc Eiropas Centrālās bankas atzinuma saņemšanas, tad attiecīgi Saeima arī rīkotos. Paldies.

R. Neilands.

Jā, nu, tas jau arī precīzi saskan ar to, kas atbildes rakstā norādīts, jo ne velti es vienkārši lūdzu arī Satversmes tiesu precizēt, jo kolēģi jau izmanto šobrīd tādu... nu, advokāta paņēmieni, kā vienkārši atrast vārdus, pie kā piesieties un pēc tam tos pārlikt...

I. Kucina.

Kolēģi, lūdzu, atbildiet uz jautājumu.

R. Neilands.

Jā. Bet atbildot uz jautājumu, tas ir tas, ko es jau arī gan iepriekš paskaidrojumu runā esmu norādījis un kas ir arī Saeimas atbildes rakstā. 20. decembrī 2023. gadā notika Budžeta komisijas sēde, kurā tika vērtēts Eiropas Centrālās bankas atzinums, uzklusot Finanšu ministrijas un uzklusot Latvijas Bankas pārstāvjus, komisijas deputāti uzskatīja, ka nav šis atzinums tāds, kas prasītu pārskatīt tiesisko regulējumu. Bet tas jau ir tas, kas ir uzsvērts un uzsvērts un uzsvērts vairākas reizes.

L. Liepa.

Tātad tas notika pēc likumprojekta pieņemšanas galējā lasījumā?

R. Neilands.

Nu, pateikt pretējo, tas būtu teikt nepatiesību.

I. Kucina.

Paldies. Atbilde ir saņemta. Ļoti labi.

[L. Liepa kaut ko vēl papildina, izslēgts mikrofons]

Bez secinājuma, to varēsiet izmantot replikās. Lūdzu, tālāk jautājumi.

L. Liepa.

Jā, paldies, mēs to noteikti izdarīsim.

Atpakaļ pie tā jūsu apgalvojuma par to, ka tātad piemērotais instruments kompensācijai, un jūs arī norādāt uz tā mērķi, tātad konkrētu – mājsaimniecību atbalstam, kas ir ņēmušas hipotekāros kredītus, ka tā ir nodeva.

Sakiet, lūdzu, kā konkrētās mājsaimniecības pārstāvis varētu apstrīdēt konkrēto summu, ja tas nepiekrīt šai summai? Kas ir procesuālais instruments?

I. Kucina.

Kā tas attiecas uz minēto lietu? Lūdzu, precizējiet.

L. Liepa.

Vistiešākajā veidā. Iedomāsimies, ka es esmu hipotekārais aizņēmējs un es nepiekrītu tai summai. Kā es varu apstrīdēt nodevas summu, nodevas labumu, ko es gūstu no šīs nodevas?

I. Kucina.

Sakiet, lūdzu, kā, vēlreiz es atkārtošu... kā šis jautājums attiecas uz apstrīdētās normas pieņemšanu un likumdošanas procesu Saeimā?

L. Liepa.

Vienā ļoti konkrētā veidā. Ja tiek apgalvots, ka ir noteikts nodevas maksājums, tad ir jābūt tiesiskam instrumentam, kā varētu strīdēties, piemēram, par nepareizi aprēķināto nodevas summu vai šo kompensācijas summu, kas izriet no nodevas.

I. Kucina.

Labi, paskaidrojāt. Paldies. Saeima, lūdzu!

R. Neilands.

Paldies. Attiecīgi jūsu jautājums izriet no... atbildot uz jūsu jautājumu, es atbildēju ļoti precīzi. Ir Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta trīspadsmitās daļas

pēdējais teikums: patērētāja jeb nodevas maksātāja strīds saistībā ar kredītprocentu kompensācijas aprēķinu ir risināms Civilprocesa likumā noteiktajā apjomā. Tas nozīmē, ka vispārējās jurisdikcijas tiesā.

I. Kucina.

Paldies.

L. Liepa.

Liels paldies. Tātad šis ir Civilprocesa risināms jautājums. Vai tas nerada šaubas par to, ka instruments, kuru jūs saucat par nodevu, tomēr nav atbilstoša nodokļu, nodevu fiskālā instrumenta, bet drīzāk kompensācijas instrumenta juridiskajai dabai, kas ir civiltiesiski apstrīdami?

I. Kucina.

Paldies par jautājumu. Saeima, lūdzu!

R. Neilands.

Paldies, interesants jautājums. Nē, tas nerada tā iemesla dēļ, ka šajā gadījumā kredīta devējiem ir jāmaksā valsts nodeva no kredītportfeļa atlikuma summas konkrētajā brīdī. Savukārt strīds ir par kompensāciju. Šī metodika, kas ir ietverta iekšā, ir tieši par kompensāciju, nevis par nodevas summu, bet par kompensāciju, kas tiek izmaksāta.

L. Liepa.

Ļoti labi.

Un tagad jautājums par to pašu, ko darīt, ja banka uzskata, ka summa, kas tai ir jāmaksā, nav pamatota. Tā ir vērsusies Satversmes tiesā, bet vai ir Vispārējās tiesas instrumenti?

I. Kucina.

Man liekas, banka pati varētu mēģināt atbildēt uz šo jautājumu, vai ne?

L. Liepa.

Saeima ir izdevusi aktu. Saeimai ir jāspēj pamatot, kā šis akts darbojas.

I. Kucina.

Kolēģi, turpināsim varbūt ar jautājumiem pēc būtības, kas ir saistīti ar apstrīdēto normu, bet nevis ar mehānismu, kā aizstāvēt savas tiesības. To mēs darām šobrīd, turpināsim ar jautājumiem.

L. Liepa.

Paldies. Tādā gadījumā jūs konstatējat, ka mums ir atlikusi viena summas daļa, tātad, jūsu dēvētās nodevas daļa, kura nav sadalīta kā kompensācija. Ko ar to darīt?

I. Kucina.

Kolēģi, ja drīkstu, mēs, šķiet, jau risinājām, mēģinājām noskaidrot šo jautājumu...

L. Liepa.

Laikam ir grūta galva. Šodien mēs tā arī nedzirdējām atbildi, ko tad ar to darīt.

I. Kucina.

Es paturpināšu. Saeima informēja, ka viņiem šī situācija bija zināma un tālāk mūsu rīcībā arī Finanšu ministrija šodien būs, kur mēs attiecīgi uzdosim šo jautājumu.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Visu cieņu, mēs dzirdējām tikai to, ka Saeima sacīja, ka tas ir dabiski, ka nevar precīzi tādu summu, kāda ir sadalāma kompensācijās, precīzi noteikt nodevās, tātad parādās zināmā mērā iepriekš ieprogrammēts – marža, atlikums, ieguvums. Ko ar to darīt? Tas ir mans jautājums, uz kuru es neesmu dzirdējis atbildi.

I. Kucina.

Labi. Saeima, mēģiniet vēlreiz atbildēt. Paldies.

R. Neilands.

Nu, man liekas, ka es, kā jau Satversmes tiesas priekšsēdētāja norādīja, uz šo jautājumu jau biju arī atbildējis. Tas ir jautājums, kas noteikti nav atbildams šīs dienas tiesas sēdē. Ko darīt un vai vispār darīt kaut ko ar to. Tas ir valsts budžeta jautājums. Paldies.

L. Liepa.

Atbilde nav saņemta, bet ko darīt... Acīmredzot jāsamierinās...

I. Kucina.

Atbilde ir tāda, kāda ir saņemta.

L. Liepa.

Godātā tiesa, mums ir vēl jautājumi.

I. Kucina.

Jā. Lūdzu!

L. Liepa.

Paldies.

M. Šķiņķis.

Jā, man ir četri jautājumi, mēs tiešām tuvojamies noslēgumam.

Vēl bija viens man paredzējošs par ECB sadaļu. Nebija pozīcija atbildes rakstā par to, vai Saeima uzskata, ka Saeimas rīcība bija pretdarbošanās ECB politikai vai nē, respektīvi, vai saturiski tas, ko Saeima pieņēma, vai saturiski tā bija pretdarbība ECB lēmumiem, vai nē?

I. Kucina.

Man šķiet, ka par Eiropas Centrālo banku mēs jau noskaidrojām Saeimas atbildi un konkrēti, ka Eiropas Centrālās bankas situācija tika vērtēta. Konkrēti, kāds ir jūsu jautājums šajā aspektā?

M. Šķiņķis.

Jā. Bet ir vēl svarīgs apakšjautājums šajā ECB jautājumu blokā ir tāds, vai saturiski pieņemtais likums pēc būtības neietiecās jau Eiropas Savienības, tātad, ekskluzīvās kompetences jautājumos un tāpēc es gribētu saprast Saeimas pozīciju, vai ECB vai Saeimas likums saturiski nav pretdarbība ECB politikai – tātad lēmumiem, kas ir mērķēti uz tās ekskluzīvā kompetencē esošu jautājumu izlemšanu.

I. Kucina.

Paldies. Skaidrota atbilde, lūdzu Saeimas pārstāvi.

R. Neilands.

Atbilde ir ļoti lakoniska – nē.

I. Kucina.

Atbilde saņemta, turpināsim.

M. Šķiņķis.

Noteikti paldies.

Tad bija vēl arguments, ko es gribēju saprast detalizētāk attiecībā uz atbildes raksta 38. lapā rakstīto. Un atkal par sociāli atbildīgu valsti. Tātad, jūs rakstāt, ka, noslēdzot kredītlīgumus, patērētājs un kredīta devējs uzņemas civiltiesiskas saistības. Līdzīgiem ir jāapzinās ar šāda līguma noslēgšanu saistītie riska faktori. To jūs argumentēt par to sadaļu, kas ir 250 tūkstoši, kādēļ šiem cilvēkiem atbalsts nav nepieciešams.

Gribēju saprast, kā šo tēzi, kāpēc šī tēze nav attiecināma uz visiem atbalsta saņēmējiem, tātad arī uz tiem, kuru atlikums ir zem 250 tūkstošiem.

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, Saeima, atbilde.

R. Neilands.

Attiecīgi šis arguments acīmredzot ir izvēlēts tā iemesla dēļ, ka runa ir tieši par tiem kredītņēmējiem, kuri vēlējas īpaši dārgu nekustamo īpašumu iegādāties un attiecīgi arī šī kredīta summa ir lielāka.

Attiecīgi uz pārējiem kredītņēmējiem, protams, ka visiem ir jāņem vērā pienākumus, ko uzliek noslēgtais civiltiesiskais līgums un uzņemtās saistības ir jāpilda.

Bet tas jau... atkal mēs ieejam tajā diskusijā, kas ir visu laiku, ka likumdevēja mērķis šajā gadījumā bija palīdzēt hipotekārā kredītaņēmējiem un līdz ar to tad pie šī lielā procentu likmju pieauguma. Un līdz ar to tad vienmēr varēs atrast, ka viens arguments, kas ir izmantots, lai mēs pamatotu vienu kritēriju, ka tieši tas pats arguments ir izvēlēts, lai argumentētu to pretēji. Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, tālāk.

M. Šķiņķis.

Divi jautājumi man par steidzamību.

Jūs norādījāt, ka bija steidzamība, pieņemot regulējumu. Gribēja precīzus datus, vai faktus vai apsvērumus, kas bija, uz ko jūs balstāt apgalvojumu, ka bija nepieciešams rīkoties steidzami? Tas ir pirmais jautājums.

Un atbildot arī gribētu saprast, kā tas... kā jūsu atbilde atspoguļojas pieņemtajā likumā, kur, kā es teicu, aprīlī... tikai aprīļa beigās cilvēki saņēma kompensācijas. Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, Saeimai atbildi.

R. Neilands.

Nu jā, nu steidzamību pamatoja tajā brīdī ģeopolitiskie apstākļi, kas bija valstī un attiecīgi arī pieaugusi inflācija un tajā skaitā arī kredītu likmju un kredītu likmju kāpums ievērojams. Kā arī, kā jau es norādīju, 16 tūkstoši iedzīvotāji bija vērsušies ar kolektīvo iesniegumu.

Un, atbildot uz šo otru daļu. Šīs izmaksas kompensācijas... nu te ir jāapzinās, ka nav iespējama tāda situācija, ka uz 31. oktobri ir noteikts atlikums, tas vienkārši nav fiziski izdarāms, ka bankas pēc šī mehānisma iesniedz deklarācijas tik operatīvi un izmaksā naudas līdzekļus tik ātri, ka 1. janvārī iedzīvotāji... hipotekārā kredītaņēmēji saņem kompensāciju izmaksu. Tas mehānisms ir tieši radīts tāds ar domu, domājot arī par pašām bankām, lai tās to var administrēt: iesniegt deklarācijas, samaksāt nodevu un tālāk valsts var izmaksāt.

I. Kucina.

Paldies, kolēģi.

M. Šķiņķis.

Un pēdējais jautājums man.

Saprast Saeimas pozīciju, jo es lasu Finanšu ministrijas paskaidrojumus tiesai un tur ir rakstīts 2. lapaspusē, ka izstrādātā regulējuma virsmērķis bija samazināt kredītiestāžu gūto hiperpeļņu no EURIBOR procentu kāpumu.

Vai Saeimas pozīcija piekrīt tai pozīcijai, ka tā bija? Piekrīt Finanšu ministrijas šim rakstītajam? Vai Saeimas pozīcija ir atšķirīga no Finanšu ministrijas pozīcijas šajā jautājumā?

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, Saeimas pārstāvi.

R. Neilands.

Saeimas pozīcija viennozīmīgi jau ir pausta visam likumdošanas procesam atbildes rakstā. Es netaisos uzņemties atbildību pateikt, ka Saeima piekrīt hiperpeļņas argumentam. Ja jūs gribat to pēc tam izmanto tālāk tiesas debatēs, es šādu argumentu nevaru apstiprināt.

I. Kucina.

Paldies, atbilde saņemta.

L. Liepa.

Tātad tā atbilde ir – nē, ja es pareizi saprotu...

I. Kucina.

Tieši tā, atbilde ir – nē.

L. Liepa.

OK, tātad nepiekrīt.

I. Kucina.

Nevar piekrist šādam argumentam, ko izvirza Finanšu ministrija. Paldies.

R. Neilands.

Ja drīkst, Satversmes tiesas priekšsēdētājas kundze, precizēt...

Vienkārši es atbildu, šobrīd kolēģi izmantojot tādus advokātu trikus, lai panāktu...

I. Kucina.

Kolēģi, konkrēts jautājums ir bijis. Lietas materiālos mēs esam lasījuši un visi lasījuši, kuri iepazinušies, ka ir arguments par to, ka bankām ir tā hiperpeļņa iespējamā. Konkrēti jautājums ir bijis, vai jūs piekrītat vai nepiekrītam šādam viedoklim, ko ir paudusi Finanšu ministrija. Tas nav triks, tas ir konkrēts jautājums. Jūs atbildējat, jā.

R. Neilands.

Tieši šī iemesla dēļ es vēlos uzsvērt to, ņemot vērā, ka kolēģi arī savus jautājumus papildina un papildina un visu laiku arī uzdod jautājumus, ko jau mēs esam izrunājuši. Tieši tā iemesla dēļ, ka bija šī ļoti lielā peļņa un nebija pretī šī sabalansētība noguldījumu likmēs, un iedzīvotājiem pienākas šie pieaugošie kredītmaksājumi, tādēļ Saeima rīkojās.

Bet, ja šo argumentu pēc tam oponenti vēlas izmantot kā argumentu, lai pateiktu, ka Saeima centās ietekmēt banku peļņu, kategoriski nē. Tāpēc es šim jautājumam uzlieku tādu uzvaru, jo peļņa bija, peļņa bija ļoti liela, bet jautājums jau tikai ir pati peļņa par sevi. Vai valstij ir tiesības iejaukties? Nē, ja šī peļņa nav uz kredītņēmēju slogu.

M. Šķiņķis.

Tāpat pareizi, nepiekrīt Finanšu ministrijas pozīcijai. Tā arī bija atbilde

I. Kucina.

Paldies. Mēs atbildes esam saņēmuši.

Kolēģi, vai vēl ir kādi precizējoši jautājumi, ja nē, tad mēs varēsim tālāk rīkot pārtraukumu.

Lūdzu!

L. Liepa.

Godātā tiesa! Viens pavisam konkrēts.

Jūs apgalvojāt un arī rakstveida paskaidrojumos te norādīts, ka finanšu nozares pārstāvji ir bijuši iesaistīti konkrēto likuma grozījumu izstrādē.

Mēs pārskatījām Budžeta komisijas atskaites vai protokolus no sēdēm un konstatējam, ka tā iesaiste tur nenotika. Tikai tas vien, ka pārstāvji bija aicināti, bet bieži vien tiem, vēloties paust viedokli, tie tika apklusināti un pārtraukti.

Vai bija vēl kādi forumi, kuros Finanšu nozares asociācijas pārstāvi vai finanšu nozares pārstāvji būtu uzklauti un ar tiem notika sadarbība? Paldies.

I. Kucina.

Paldies par jautājumu. Jā, lūdzu, Saeimas pārstāvi.

R. Neilands.

Jā, paldies.

Finanšu nozares asociācija, ja nekļūdos, arī rakstveidā iesniedza savus priekšlikumus un tie tika ņemti vērā. Tātad šī iespēja uzklaut un izteikties, tā bija un tā netika liegta.

Par citiem forumiem, kolēģi, manā rīcībā nav nekādas informācijas.

L. Liepa.

Liels paldies par precīzo atbildi uz jautājumu. Tomēr, kā jūs teiktu, ka tika ņemti vērā nozares priekšlikumi, ja pieņemtajā likumā ir atspoguļots neviens no nozares priekšlikumiem.

I. Kucina.

Paldies, man liekas, mēs atbildi jau dzirdējām no Saeimas puses, bet varat, lūdzu, vēl atkārtot.

R. Neilands.

Nu, kā jau es teicu savā paskaidrojuma runā, Saeimai nav pienākums visus uzklautos viedokļus, attiecīgi arī iekļaut gala regulējumā, kas tiek izstrādāts.

I. Kucina.

Paldies, atbilde saņemta.

Kolēģi, paldies Saeimas pārstāvim, paldies arī bankas pārstāvjiem par jautājumiem.

Tātad šajā brīdī mēs izsludināsim pārtraukumu uz stundu, attiecīgi līdz pulksten 15.15 un tad turpināsim tiesas sēdi, uzklautot jau Finanšu ministrijas pārstāvjus.

Paldies, kolēģi! Pārtraukums.

A. Ločmele.

Lūdzu, visiem piecelties!

(Pārtraukums.)

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties, tiesa nāk.

I. Kucina.

Lūdzu, sēdieties.

Tātad turpināsim ar pieaicināto personu uzklausīšanu.

Kā pirmo uzklausīsim Finanšu ministriju.

Finanšu ministriju tiesas sēdē pārstāv četras personas: Juridiskā departamenta Juridiskā atbalsta nodaļas vecākā eksperte Astra Valtere, Finanšu tirgus politikas departamenta Kredītiestāžu un maksājumu pakalpojumu politikas nodaļas vadītāja, direktora vietniece Dina Buse, Nodokļu administrēšanas un sabiedrības interešu politiku departamenta Nodokļu administrēšanas un starptautiskās administratīvās sadarbības politikas nodaļas vadītāja Ingūna Runča, Tiešo nodokļu departamenta Uzņēmumu nodokļu un starptautisko nodokļu jautājumu nodaļas vadītājs Andis Kokenbergs.

Ir. Paldies. Un pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti.

Vaicāšu tiesas sēžu sekretārei, vai ir pārbaudīti iesniegtie dokumenti atbilstoši?

A. Ločmele.

Dokumenti ir pārbaudīti.

I. Kucina.

Paldies.

Kā saprotu, tad pirmais runātājs būs Juridiskā departamenta Juridiskā atbalsta nodaļas vecākā eksperte Astra Valteres kundze. Lūdzu, vārds jums.

A. Valtere.

Labdien, godātā tiesa.

Finanšu ministrija sniegs atbildes uz Satversmes tiesas 2025. gada 14. janvāra Rīcības sēdes lēmumā Finanšu ministrijai uzdotajiem jautājumiem. Un tur ir pavisam septiņi jautājumi, un sākšu ar pirmo jautājumu.

Kā vērtējams lietā paustais viedoklis, ka apstrīdētajās normās noteiktā nodeva pēc būtības neatbilst nodevas... nodevu un nodokļu pazīmēm.

Ņemot vērā, ka Saeima jau savā atbildes rakstā un arī šodien tiesas sēdē ir detalizēti raksturojusi hipotekārā kredītņēmēja aizsardzības nodevu un tās tiesisko dabu, Finanšu ministrija konceptuāli pievienojas Saeimas paustajai atbildei šajā jautājumā. Un Finanšu ministrija arī uzskata, ka valstij ir plaša rīcības brīvība, nosakot un realizējot savu nodokļu politiku. Šīs politikas tvērumā ietilpst arī nodevu un citu valsts noteikto maksājumu politika, kā arī salīdzinoši plaša rīcības brīvība, lemjot par sociālo tiesību jautājumiem. Tādējādi šajā gadījumā, lai nodrošinātu patērētāju, izskatāmajā gadījumā patērētāji, kuriem ir hipotekārie kredīti, tiesībaizsardzību, likumdevējam,

īstenojot šo rīcības brīvību, ir tiesības izraudzīties piemērotākos un efektīvākos risinājumus leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Jāuzsver, ka valsts nodeva ir viens no nozares politikas veidošanas instrumentiem, ar kuras palīdzību tiek regulēta konkrētā nozare un personu darbība tajā, tādējādi vispārējā gadījumā valsts nodevas apmērs tiek noteikts atbilstoši sasniedzamajam mērķim, nevis lai segtu institūciju administratīvās izmaksas. Minētais izriet no likuma „Par nodokļiem un nodevām” 1. panta 2. punkta, kurā tostarp noteikts, ka valsts nodevas mērķis ir personu darbības regulēšana – tātad, kontrolēšana, veicināšana, ierobežošana. Un valsts nodevas apmērs nav tiešā veidā saistīts ar institūcijas veiktās darbības izmaksu segšanu. Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta pirmajā daļā ir noteikts hipotekārā kredīta ņēmēju aizsardzības nodevas sasniedzamais leģitīmais mērķis. Un šis mērķis nav saistīts ar institūcijas darbības izmaksu segšanu, un tādējādi arī izpildās viens no likuma „Par nodokļiem un nodevām” 1. panta 2. punktā noteiktajām valsts nodevas pazīmēm. Valsts nodevas mērķis ir personu darbības regulēšana.

Savukārt apstākļi, ka hipotekārā kredītņēmēju aizsardzības nodevas ieņēmumi tiek novirzīti hipotekāro kredītu aizņēmēju atbalstam, arī nav pretrunā valsts nodevas būtībai, jo, kā jau iepriekš uzsvērts, valsts nodevas apmērs tiek noteikts atbilstoši sasniedzamajam leģitīmajam mērķim. Tādējādi likumdevējam ir tiesības likumā arī noteikt, ka ieņēmumi no konkrētās valsts nodevas tiek novirzīti tikai šī mērķa sasniegšanai, kas konkrētajā gadījumā ir hipotekāro kredītu aizņēmēju atbalstam.

Tāpat no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta izriet, ka hipotekārā kredīta ņēmēju aizsardzības nodeva ir un ar šo likumu noteikts obligāts maksājums valsts budžetā, kuru nodevas maksātājam ir pienākums deklarēt, iesniedzot nodevu deklarāciju. Tādējādi izpildās arī otra no likuma „Par nodokļiem un nodevām” noteiktajām pazīmēm – valsts nodeva ir obligāts maksājums valsts budžetā.

Satversmes tiesas otrais jautājums bija, vai un kāpēc, ņemot vērā Eiropas Savienības Padomes 1998. gada 29. jūnija lēmumu Nr. 98-415 EK, to, ka valstu iestādes apspriežas ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem 4. punktā noteikto, var uzskatīt, ka Saeima šajā normā noteikto uzdevumu savlaicīgi apspriesties ar Eiropas Centrālo banku ir izpildījusi.

Līgums par Eiropas Savienības darbību paredz, ka Eiropas Centrālajai bankai ir padomdevēja funkcija attiecībā uz ierosinātajiem Eiropas Savienības un valstu tiesību aktiem Eiropas Centrālās bankas kompetences jomās. Eiropas Savienības dalībvalstīm, tai skaitā Latvijai, saskaņā ar Līguma 127. panta 4. punkta Līguma protokola Nr. 4 par Eiropas Centrālo banku sistēmas statūtiem un Eiropas Centrālās bankas statūtiem, 4. pantu ar visiem tiesību aktiem, kas ir Eiropas Centrālās bankas kompetencē, ir jāapspriež ar Eiropas Centrālo banku, kura savukārt tad sniedz atzinumu par savas kompetences jautājumiem.

Kārtība, kā notiek valstu iestāžu apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku, ir noteikta Padomes 1998. gada 29. jūnija lēmumā 98-415 EK „Par valsts iestāžu konsultācijām ar Eiropas Centrālo banku saistībā ar tiesību aktu projektiem”. Savukārt minētā lēmuma 2. panta 1. punktā ir norādīti dalībvalsts normatīvajos aktos iekļautie jautājumi, par kuriem īpaši jāapspriežas ar Eiropas Centrālo banku, tai skaitā noteikumiem, ko piemēro finanšu iestādēm tiktāl, ciktāl tie materiāli ietekmē finanšu iestāžu un tirgus stabilitāti.

Atbilstoši minētā lēmuma 4. pantam, katra dalībvalsts veic efektīvus pasākumus, kas vajadzīgi šā lēmuma ievērošanai. Šādā nolūkā attiecīgā dalībvalsts apspriešanos ar Eiropas Centrālo banku rīko savlaicīgi tā, lai iestāde, kas ierosinājusi konkrētā tiesību akta projektu, Eiropas Centrālās bankas atzinumu varētu ņemt vērā, pirms pieņemt galīgo lēmumu par aktu pēc būtības.

Eiropas Centrālās bankas 2015. gada publikācijā par apspriešanās kārtību... saucas „Norādījumi par to, kā valsts iestādes apspriežas ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem”, skaidro, ka minētā lēmuma galvenais mērķis ir ļaut Eiropas Centrālajai bankai pienācīgā laikā sniegt valstu likumdevējiem ekspertu padomus par tiesību aktu projektiem jautājumos, kas ir Eiropas Centrālās bankas kompetencē.

Vienlaikus Eiropas Centrālā banka minētajā publikācijā norāda, ka apspriešanās pienākums saskaņā ar lēmumu Nr. 98-415 EK ir izstrādāts tā, lai tas darbotos kā preventīva sistēma, kura novērš potenciāli nesaderīgu vai pretrunīgu valstu tiesību aktu dēļ radušās problēmas. Apspriedēm ar Eiropas Centrālo banku tādēļ jānotiek tad, kad tiesību akts vēl ir projekta izstrādes stadijā un īpaši stadijā, kurā attiecīgā tiesību akta sagatavošanā un pieņemšanā iesaistītās valsts iestādes var lietderīgā veidā saņemt Eiropas Centrālās bankas atzinumu. Saskaņā ar minētā lēmuma 3. panta 1. un 2. punktu dalībvalsts iestādes, kurus izstrādā kādu tiesību akta projektu, ja tās to uzskata par vajadzīgu, var noteikt Eiropas Centrālajai bankai atzinuma sniegšanas termiņu, kurš nevar būt īsāks par vienu mēnesi no dienas, kad Eiropas Centrālās bankas priekšsēdētājs saņemis attiecīgu paziņojumu. Ārkārtējas steidzamības gadījumā var paredzēt arī īsāku termiņu. Šādā gadījumā attiecīgā iestāde min steidzamības iemeslus. Atbilstoši lēmuma 3. panta 4. punktam, ja, termiņam beidzoties atzinums nav sniegts, attiecīgā valsts iestāde var rīkoties pēc saviem ieskatiem.

Eiropas Centrālā banka minētajā 2015. gada publikācijā ir norādījusi, ka no lēmuma 3. panta 4. punkta formulējuma izriet, ka dalībvalstīm ir pienākums apturēt tiesību akta projekta pieņemšanu līdz Eiropas Centrālās bankas atzinuma saņemšanai. Tas nenozīmē, ka līdz Eiropas Centrālās bankas atzinuma saņemšanai jāaptur viss valsts likumdošanas process, piemēram, parlamentu komisiju sagatavošanās darbs, valsts iestāžu sniegto atzinumu apspriešana un tamlīdzīgi. Tas nozīmē to, ka pieņemējai iestādei pirms lēmuma pieņemšanas par akta saturu, ir jābūt iespējai pienācīgi apsvērt Eiropas Centrālās bankas atzinumu.

Minētajos Eiropas Centrālās bankas norādījumos uzsvērts, ka Eiropas Centrālās bankas atzinumi nav saistoši. Proti, valstu likumdevējiem nav jāievēro Eiropas Centrālās bankas atzinums. Tomēr lēmumā Nr. 98-415 EK noteiktā sistēma ir izveidota tā, lai valstu tiesību aktus pieņem tikai pēc Eiropas Centrālās bankas atzinuma pienācīgas izvērtēšanas.

Vienlaikus minams, ka Finanšu ministrija 2023. gada 31. oktobrī nosūtīja Saeimai vēstuli, kurā informēja par pienākumu apspriesties ar Eiropas Centrālo banku, kā to jau ir norādījuši pieteicēji. Līdz ar to Finanšu ministrija, ņemot vērā tās kompetences ietvarus, kas noteikts Ministru kabineta noteikumos, ar kuriem ir apstiprināts Finanšu ministrijas nolikums, nevar sniegt vērtējumu par to, vai un kāpēc ņemot vērā lēmuma Nr. 98-415 EK „Par tiesību aktu projektiem” 4. punktā noteikto, var uzskatīt, ka Saeima šajā normā noteikto uzdevumu savlaicīgi apspriesties ar Eiropas Centrālo banku ir izpildījusi, bet Finanšu ministrija var sniegt viedokli, ka tās ieskatā apspriešana ar Eiropas Centrālo banku ir notikusi šajā gadījumā korekti un noteiktajā termiņā, ņemot vērā izskatāmā jautājuma steidzamību.

Nākamais ir trešais jautājums. Kā vērtējams tas apstāklis, ka nodevas ieņēmumi valsts budžetā pārsniedz kompensācijas apmēru? Kādu iemeslu dēļ šāda atšķirība ir izveidojusies?

Atbildot uz šo Finanšu ministrijai uzdoto jautājumu, Finanšu ministrija uzskata, ka nodevas iemaksas apmērs ir pārsniedzis kompensācijas apmēru, nevis otrādi, kopumā ir vērtējams pozitīvi, jo tādējādi ir nodrošināta ar likumu izvirzītā mērķa sasniegšana, ar nodevas iemaksām nodrošinot visiem atbilstīgiem hipotekārā kredīta ņēmējiem paredzēto kompensācijas izmaksu. Pretējā gadījumā, ja nodevas iemaksas apmērs nebūtu pietiekamā apmērā, līdzekļus kompensāciju izmaksai būtu nepieciešams rast no citiem valsts budžetā šim mērķim neparedzētiem līdzekļiem. Jāatzīmē, ka atlikušais nodevas iemaksas apmērs ir novirzīts valsts budžeta deficīta segšanai.

Finanšu ministrijas ieskatā normatīvie akti nenosaka pienākumu likumdevējam nodrošināt ar likumu noteikto nodokļu, nodevu vai citu valsts noteikto obligāto maksājumu apmēram ir pilnībā jāsakrīt ar kādām konkrētām izmaksām, ko likumdevējs, iespējams, pat nav arī mēģinājis panākt. Iekasētās nodevas apmēra un izmaksātās kompensācijas apmēra atšķirības Finanšu ministrijas ieskatā ir saistītas ar atšķirīgu nodevas un kompensācijas apmēra noteikšanas mehānismu. Proti, likumdevējs ir paredzējis, ka nodevas ceturkšņa maksājumu nosaka 0,5% apmērā no nodevas maksātāja kopējās izsniegto hipotekāro kredītu atlikumu summas. 2023. gada 31. oktobrī fiksēta nodevas bāze un likme. Savukārt izmaksājamās kompensācijas tiek noteiktas 30% apmērā no ceturksnī samaksātajiem procentu maksājumiem, kas aprēķināts saskaņā ar attiecīgo hipotekārā kredīta līgumu, bet ne vairāk kā 2% punkti no periodam noteiktās procentu likmes, kopējās aizņēmuma likmes. Tātad ir mainīgs kompensācijas apmēra aprēķins.

Tādējādi var secināt, ka nodevas un kompensācijas mehānismi nav tieši savstarpēji saistīti elementi un var veidot atšķirīgu rezultātu.

Finanšu ministrijas ieskatā svarīgi, ka likumdevējs ir noteicis tādu nodevas aprēķināšanas mehānismu, kas nodrošinājusi, ka no nodevas iekasētie līdzekļi ir pietiekamā apmērā, lai veiktu kompensācijas izmaksas. Ņemot vērā nodevas noteikšanas principu, kas pēc tā būtības ir fiksēts un nemainīgs lielums, nodevas maksātājs ceturkšņos maksājamo nodevu apmērus zina, jau veicot pirmo aprēķinu, savukārt kompensācijas apmērs katru ceturksni var mainīties, jo ir atkarīgs no hipotekāro kredītu ņēmēju veiktajiem procentu maksājumiem, mainīgās procentu likmes un kredītu atlikuma izmaiņām.

Tālāk ceturtais jautājums. Kāds ir pamatojums kompensācijas sliekšņa 250 tūkstošu eiro izvēlei, lai nošķirtu hipotekārā kredīta ņēmēju grupas?

Finanšu ministrija uztur jau iepriekš 2024. gada 14. augustā Satversmes tiesai sniegto viedokli un papildus arī paskaidro, ka kompensācijas sliekšņu pamatojums ir vērtēts normas izstrādes laikā no dažādiem aspektiem, tai skaitā vērtējot, ka noteiktais 250 tūkstošu eiro sliekšnis procentu kompensācijas saņemšanai ir konsekvents un līdzvērtīgs citiem valsts atbalsta pasākumiem dzīvojamo telpu iegādei. Proti, apstrīdētajā tiesību normā noteiktais 250 tūkstošu eiro sliekšnis kredītu procentu kompensācijas saņemšanai ir līdzvērtīgs citiem valsts atbalsta pasākumiem, kas tiek īstenoti attīstības finanšu institūcijas „Altum” administrētās garantijas un atbalsta programmas „Balsts” subsīdijas dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai ņemtajam aizdevumam jau ietvaros, ko regulē Ministru kabineta 2018. gada 20. februāra noteikumi Nr. 95 „Noteikumi par valsts palīdzību dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai”, arī ir pamatots ar datiem par darījumiem ar nekustamo īpašumu Latvijā laikā, kad tika izstrādāts minētais likumprojekts un nošķir īpaši dārgus nekustamos īpašumus Latvijā no tādiem, kurus iegādājas tās mājsaimniecības, uz kurām ir mērķēts izmaksu sloga samazinājums, nosakot kredītprocentu kompensāciju, ko norādīja arī Saeima.

Un no Ekonomikas ministrijas sniegtās informācijas Finanšu ministrijai izriet, ka minētie Ministru kabineta noteikumi Nr. 95, ka to noteikumu mērķis ir sniegt valsts palīdzību ģimenēm, kurām ir grūtības uzkrāt pirmo iemaksu hipotekārā aizdevuma saņemšanai dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai.

2020. gada 30. jūnijā Ministru kabinets apstiprināja grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr. 95, ar kuriem tika palielināts maksimālais darījumu sliekšnis attiecībā uz dzīvojamās telpas iegādi vai būvniecību līdz 250 tūkstošiem, lai ģimene varētu kvalificēties garantijas saņemšanai. Kā norādīts minēto Ministru kabineta grozījumu anotācijā, būvniecības izmaksu pieauguma dēļ būtiski palielinājušās arī kopējās izmaksas, kas jāņem vērā būvniekiem, lai nodrošinātu dzīvojamās telpas, kas būtu pievilcīgs personām un kuras vēlas izmantot paredzēto atbalstu. Un kopējās būvniecības izmaksas bija pieaugušas par aptuveni 20 līdz 30% pēc Ekonomikas ministrijas aplēsēm. Saskaņā

ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem, kopš 2015. gada, kad tika uzsākta mājokļu atbalsta programma, būvniecības materiālu izmaksas pieaugušas par 7,3%, darbaspēka izmaksas palielinājušās par 37,3% un jaunu dzīvojamo ēku būvniecības izmaksas pieaugušas par 17,3%. Un, neskatoties uz šīm izmaiņām būvniecības sektorā, minētajos Ministru kabineta noteikumos Nr. 95 noteiktais maksimālais darījumu sliekšnis ilgstoši bija palicis nemainīgs. Un tad attiecīgi, lai garantiju programma efektīvi sasniegtu tos, kuriem atbalsts ir visvairāk nepieciešams, un, ņemot vērā ierobežotos valsts finanšu resursus, tās īstenošanai tika meklēts risinājums, lai saglabātu līdzsvarotu un mērķētu pieeju valsts palīdzības sniegšanai, nosakot minēto maksimālo darījumu sliekšni. Saskaņā ar nekustamā īpašuma tirgus datiem kvalitatīvu dzīvojamo telpu vidējā tirgus cena 2023. gadā bija aptuveni 2000 par kvadrātmetru un, pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datiem, vidējā mājokļu platība uz vienu iedzīvotāju Latvijā ir 32,3 kvadrātmetri. Un tad līdz ar to šādā veidā tika vērtēts šis te 250 tūkstošu eiro sliekšnis.

Piektais jautājums. Vai un kāpēc noteikumu 3.2. apakšpunktā noteiktie kritēriji varēja tikt izmantoti hipotekārā kredīta ņēmēju grupu nošķiršanai?

Hipotekārā kredītņēmēju aizsardzības nodevas un atbalsta regulējuma mērķis ir aizsargāt tās sabiedrības daļas finansiālo stabilitāti, kuru apdraud EURIBOR likmes kāpuma un inflācijas rezultātā pieaugušo kredītmaksājumu un patēriņa cenu radīto būtisko izmaksu slogu. Un tie ir hipotekāro kredītņēmēju normā noteiktie kritēriji, ir noteikti mērķtiecīgi, lai nošķirtu paaugstinātas cenas jeb īpaši dārgus Latvijā esošus nekustamos īpašumus, kuru iegādei patērētāji ir uzņēmušies būtiskas hipotekārā kredīta saistības, tostarp par lielāku finansiālo ietekmi uz mājsaimniecības ikdienu un potenciāli augstāku risku līmeni.

Saeima jau atbildes rakstos ir plaši norādījusi diskusijas un izvērtējumu, kādēļ tieši 250 tūkstoši eiro sliekšnis ir uzskatāms par tādu, kas var tikt izmantots hipotekārā kredīta ņēmēju grupu nošķiršanai. Tas arī šodien izskanēja Saeimas sniegtajos paskaidrojumos. Tādējādi ar šo normu tiek nošķirta turīgāko personu grupa, kas atrodas atšķirīgos un labvēlīgākos apstākļos.

Sestais jautājums ir attiecībā uz Saeimas atbildes rakstā norādīto, ka apstrīdētajā normā Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta desmitās daļas 2. punktā paredzētās atšķirīgās attieksmes leģitīmais mērķis ir sniegt atbalstu tieši tiem hipotekārā kredīta ņēmējiem, kuri nav uzņēmušies būtiska apmēra kredītsaistības par īpaši dārga mājokļa iegādi un nevarēja saprātīgi paredzēt, ka hipotekārais kredīts tik būtiski apgrūtinās viņu stāvokli. Un jautājums ir, vai ar šo normu minētais mērķis tiek sasniegts?

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ pants paredz nepieciešamu sociāli atbildīgas valsts principam atbilstoša un mērķtiecīga kredīta procentu kompensāciju hipotekāro kredītu ņēmējiem mājokļu iegādei vai būvniecībai nolūkā aizsargāt sabiedrības labklājību, ņemot vērā EURIBOR likmes kāpumu un inflācijas rezultātā pieaugušo kredīta maksājumu un patēriņa cenu radīto būtisko izmaksu slogu mājsaimniecībām.

Likumprojekta Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā anotācijā norādīts, ka atbalsta mehānisms attieksies uz patērētāju un kredītdevēju Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē. Mehānisma mērķis ir sniegt atbalstu patērētājam finansiāli sarežģītos apstākļos. Kredītu slogs kļuvis pārmērīgi apgrūtinošs, un tas uzlūkojams kā daļa no valsts īstenotajiem pasākumiem savas sabiedrības labklājības veicināšanai, kuru likumdevējs var noteikt pēc saviem ieskatiem.

Ņemot vērā minēto, Finanšu ministrijas ieskatā, apstrīdētās tiesību normas nerada Satversmes 105. pantā garantēto tiesību uz īpašumu, kā arī tiesību uz tiesiskās palīdzības aizsardzību, kas ietverts Satversmes 1. pantā, aizskārumu.

Finanšu ministrijas ieskatā mērķis ir sasniegts, ņemot vērā, ka finansiālais slogs ikvienam atbalsta saņēmējam ir samazinājies par šo daļu. Arī to katram individuāli var izmērīt.

Septītais jautājums. Kāpēc par alternatīvu līdzekli sasniegtu apstrīdētajā normā, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.⁴ panta desmitās daļas 2. punktā paredzētās atšķirīgās attieksmes leģitīmo mērķi nebūtu uzskatāms parāda apkalpošanas izdevumu attiecības pret ienākumiem jeb DSTI rādītājs?

Finanšu ministrija šajā sakarā pilnībā pievienojas Saeimas paustajam viedoklim un pamatojumam, kas iepriekš ir norādīts arī Saeimas paskaidrojuma rakstā 2.3.3.2. apakšpunktā, kā arī šodien tiesas sēdē paustajam. Apstrīdēto normu un tajās ietverto kritēriju un DSTI rādītāju un aizņēmēju kredīspējas izvērtēšanas tiesiskā regulējuma mērķi ir atšķirīgi. Un šis rādītājs kalpo tam, lai kredītiestādes varētu izvērtēt patērētāju spēju atmaksāt kredītu jau sākotnējā posmā. Apstrīdētās normas mērķis ir līdzēt risināt tāda hipotekārā kredītņēmēja finansiālās grūtības, kuras radušās vēlāk un kuras nebija iespējams sākotnēji objektīvi paredzēt kredītu izsniegšanas laikā un kuras radušās no hipotekārā kredīta ņēmēju gribas neatkarīgu iemeslu dēļ, proti, EURIBOR likmes straujā kāpuma un inflācijas dēļ.

Finanšu ministrija pievienojas arī viedoklim, ka DSTI rādītāja izmantošana radītu nepieciešamību pēc padziļinātas hipotekārā kredīta ņēmēja informācijas un personas datu izpētes, kas sarežģītu gan nodevas, gan kompensācijas aprēķinu, prasītu papildu darbību veikšanu fizisko personu datu apstrādes prasību ievērošanas nolūkā un līdz ar to kavētu savlaicīgu atbalsta ieviešanu. Proti, šādā veidā tiktu būtiski palielināts administratīvais slogs gan atbalsta saņēmējam, gan kredītiestādei.

Līdz ar to Finanšu ministrijas ieskatā leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem alternatīviem līdzekļiem.

Paldies. Tas man ir viss.

Uz Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem atbildes sniegs citi kolēģi, kas ir finanšu un nodokļu speciālisti.

I. Kucina.

Paldies, Valteres kundze.

Kolēģi, lūdzu, tad nākt klāt visiem, jo tad jūs paši izvērtēsiet, kurš no jums atbildēs, lai jūs esat tuvāk mums. Tad mēs sāksim ar tiesnešu jautājumiem

Lūdzu, Jurisa kungs.

J. Juriss.

Jā, paldies.

Gribēju precizēt. Dzirdēju atbildes uz sniegtajiem jautājumiem, bet man joprojām palika ne visai precīzi skaidra tā atbilde attiecībā uz to, kāpēc viens no kritērijiem apstrīdētajā normā ir izvēlēts kredītu atlikums, bet pēc būtības no atbildes varēja dzirdēt, ka iet runa par īpašuma vērtības izvērtējumu kā vienu no pamatkritērijiem.

Ko jūs varat paskaidrot šajā sakarībā? Kāpēc ir šie te divi kritēriji? Kurš no viņiem, jūsprāt, bija jāņem vērā?

I. Kucina.

Kolēģi, lūdzu.

D. Buse.

Es vēlētos sniegt skaidrojumu, ka 250... Šis te sliekšnis ir tas, ko mēs kā analogiju norādījām. Tas ir sliekšnis, pie kura valsts ir izvēlējusies sniegt atbalstu hipotekāro kredītuņēmējiem konkrētā situācijā ģimenēm ar bērniem. Un tāpat tā galvenā doma arī šai konkrētajai valsts atbalsta programmai ir, ka līdz kaut kādam noteiktam sliekšnim. Un tas ir arī tāpat... valsts ir izvēlējusies sniegt atbalstu tieši šādus te darījuma summas apmērā, ņemot vērā to, ka tas ir mērķēts uz ģimenēm ar bērniem un tāpat vidējā šī te mājokļa platība ir mērķēta uz četriem ģimenes locekļiem.

Bet tāpat 250 ir arī izvēlēts kā risinājums, kas nošķirtu tāpat īpaši dārgus nekustamos īpašumus. Tāpat jau šajā te konkrētajā posmā ir vērtēts, ka valsts atbalstam kvalificējas tikai tie, kuriem šī te darījuma summa nepārsniedz 250 tūkstošus. Un tas ir tikai kā analogija. Tāpat šī te ir tad tā summa 250. Bet viņa ir saistīta arī ar šo te, nu, konkrēto nošķirumu tāpēc, ka tika uzskatīts no valsts puses, ka virs šīs darījuma summas ir tāpat īpaši dārgi mājokļi un arī tāpat daudz lielākas platības nekā vidēji.

Bet nu tāpat tas risinājums par šo te atlikumu un arī par šo te konkrēto risinājumu saistībā ar mājokļiem būtu jājautā detalizētāk noteikti Ekonomikas ministrijai kā atbildīgajai par būvniecības politikas jomu un arī par to, kura ir atbildīga par šo te valsts atbalsta programmu.

J. Juriss.

Jā. Tomēr ne līdz galam sapratu to jautājumu. Jūs arī tagad atbildē ietvērāt vairākkārt jēdzienu „darījums”, „darījuma summa”. Bet mēs jau runājam par atlikumu, tas jautājums mans bija, ja.

Lūdzu, tad varbūt varētu papildināt.

D. Buse.

Jā, nu tā tad es gribēju papildināt, ka tā tad kopumā tika uzskatīts, ka šī te summa – 250 tūkstoši – tā ir tā robežšķirtne, virs kuras tā tad arī šīs te ģimenes ar bērniem nekvalificējās valsts atbalstam.

Bet, protams, es nevarēšu sniegt šo te detalizētu izvērtējumu saistībā ar šo te summas atlikumu apmēru, bet vienkārši tā summa pati par sevi ir ņemta pēc analogijas ar valsts atbalsta programmu.

I. Kucina.

Paldies.

Tālāk jautājumi lūdzu, Rodiņas kundzei.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Man būs jautājums, nu, kuru jau es esmu uzdevusi arī Saeimas pārstāvim, proti, kāds ir Finanšu ministrijas viedoklis. Tad kas tad bija nodevu... nodevas objekts. Vai nodevas objektā tā tad ietilpa kredīti, kuru atmaksa ir nodrošināta ar Latvijā esoša nekustamā īpašuma hipotēku, vai arī tie bija visi kredīti? Nu, tie kredīti, kas ņemti tā tad nodrošināti ar hipotēku un kas ir paredzēti mājokļu ieguvei, vai arī tie bija visi kredīti, kuri ir nodrošināti ar hipotēku, un tie ir plānoti izmantot, kā jau mēs noskaidrojām, piemēram, studijām, nu, citām interesēm, bet ne mājokļa izdevumu segšanai, kā šeit rakstīts 8.⁴ panta pirmajā daļā, mājokļu iegādei vai būvniecībai.

A. Kokenbergs.

Nenoliedzami, mērķis, likumprojekta mērķis, kā to ir norādījis likumdevējs, bija attiecināt to uz kredītiem, kas ir ņemti būvniecībai vai mājokļa iegādei. Diemžēl es pieļauju, un arī neatceros tādas diskusijas Budžeta komisijā, kad būtu apspēlēts tas, ka kredītiestādes praktizē patēriņa kredītu pārkvalificēšanu par hipotekārajiem kredītiem. Līdz ar to acīmredzot nu veidojas šāda situācija, šādi izņēmumi, kad arī uz šādiem hipotekārajiem kredītiem attiecas likums, jo likums neizslēdz šādus gadījumus.

Un, kas attiecas uz nodevu, tad nodevas objekts ir visi hipotekārie, mūsu ieskatā, visi hipotekārie kredīti, kas ir arī izsniegti ar mainīgo procentu likmi.

A. Rodiņa.

Un arī tādi hipotekārie kredīti, kas ir... nu, ja tā varētu teikt, ne tik vien mājokļu iegādei un būvniecībai? Arī tie?

A. Kokenbergs.

Šādas diskusijas par šāda veida hipotekārajiem kredītiem nebija, jo likums ir izstrādāts vispārējam gadījumam. Hipotekārais kredīts pēc būtības ir saistīts ar mājokli. Tas, ja bankas praktizē šādu praksi, ka patēriņa kredīts pārtop par hipotekārajiem kredītiem, tāds netika apspēlēts un netika nemaz analizēts, jo nebija informācijas par to, ka ir šāda banku prakse.

A. Rodiņa.

Tā tad jūs pieņemat, ka šī te 8.⁴ panta otrā daļa tiks interpretēta, ņemot vērā šī visa mehānisma mērķi. Vai es pareizi saprotu, tā tad atbalstīt mērķētu mājokļa iegādi un būvniecību?

A. Kokenbergs.

Jā.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un sakiet, lūdzu, vai, ja Finanšu ministrija kaut kādā veidā ir bijusi iesaistīta arī Finanšu nozares asociācijas metodiskā materiālu izstrādē, jo es skatos, ka šeit ir norādīti... norādīta informāciju, ka šis materiāls izstrādāts sadarbībā ar Valsts ieņēmumu dienestu tā kompetences ietvaros. Jo, kā jūs ziniet, tad šeit ir šajā metodiskajā materiālā nodevas objekts skaidrots... nu, tā, kā arī praksē tika piemērots, proti, nu sedzot... ja jūs zināt, arī tos citus... aptverot arī tos citus mērķus. Vai jūs bijāt informēti par šādu metodisko materiālu?

A. Kokenbergs.

Finanšu ministrija praktiski vienmēr sadarbojas un atbalsta Valsts ieņēmumu dienestu valsts noteikto nodevu un nodokļu administrēšanā. Un arī šajā gadījumā, jā, Finanšu ministrija ar Valsts ieņēmumu dienestu tai skaitā, arī sanāksmēs, manuprāt, vienā vai vairākās, kur piedalījās arī Finanšu nozares asociācija, piedalījās un savu viedokli pauda.

A. Rodiņa.

Un kāds tad bija šis viedoklis?

A. Kokenbergs.

Aicinājums bija neieslīgt interpretācijā un vadīties no likumu normām.

A. Rodiņa.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem. Lūdzu, Briedis kundze

J. Briede.

Jā, paldies.

Tātad no likuma... tā kā te izskanēja arī no Saeimas pārstāvja, tātad izriet, ka šie te citiem kredītiem nebija... nu, šiem un citiem kredītu ņēmējiem nebija jāsaņem šis te atbalsts, tikai saistībā ar mājokli un būvniecību.

Un tad es skatos, ka likuma šajā te 8.⁴ pantā ir teikts, ka Valsts ieņēmumu dienests kļūdaini aprēķ... 9. daļā ir teikts, ka tātad Valsts ieņēmumu dienests kļūdainu aprēķinu rezultātā pārmaksāto nodevas summu pēc nodevas maksātāja rakstveida pieprasījuma atmaksā.

Vai es pareizi saprotu, ka tad bankas tagad saprotot, ka viņām nebija jāmaksā šī nodeva par šādiem kredītiem, var tagad vērsties Valsts ieņēmumu dienestā un prasīt atmaksāt šo summu?

A. Kokenbergs.

Mana atbilde būtu, ka nē, jo nodevas bāze nav tieši saistīta ar šo kompensācijas bāzi un izmaksu un nodevas bāzi, nenoliedzami, likumdevējs bija noteicis plašāku. Viņa attiecas uz jebkuru hipotekāro kredītu, nav arī runa, ka... mūsu ieskatā, ka tā izslēdz arī jebkādos hipotekāros kredītus, ko ņēmuši uzņēmumi vai citi... nu, principā nodevas bāze ir plaša un viņa attiecās uz jebkuru hipotekāro kredītu, kas ņemts ar mainīgo procentu likmi.

J. Briede.

Tātad, arī uz tiem patēriņa kredītiem, kas pārauga par šo te hipotekāro?

A. Kokenbergs.

Tas, diemžēl izriet no banku prakses, kad hipotekārie kredīti tiek izmantoti ne tiem mērķiem, kam viņi pēc būtības ir paredzēti.

J. Briede.

Labi...man vēl... varbūt kolēģiem būs vēl par šo, es vēl arī varbūt padomāšu, bet labi...

Tad vēl man viens jautājums.

Tātad mums banku pārstāvji teica, ka faktiski šeit iznāk, ka viena privātpersona sedz otras privātas personas izdevumus. Un ka tas būtu pieļaujams tādās nelīdzsvarotās

attiecībās, tad, kad... nu, tad, kad uzliek pienākumu stiprākajam... ir tā stiprākā puse un vājākā puse.

Kā tas ir šajās attiecībās? Vai var uzskatīt, ka banka ir stiprākā puse, vai tomēr, ka tās ir tādas tā kā līdzsvarotas attiecības starp banku un šo te kredītņēmēju? Paldies.

A. Kokenbergs.

Nenoliedzami banka kā kredīta devējs atrodas salīdzinoši spēcīgākās pozīcijās nekā kredītaņēmējs, un arī šajā situācijā, kad, pieaugot EURIBOR likmei, banka guva šo ārpuskārtas peļņu un kredītaņēmējs par to maksāja.

I. Kucina.

Paldies, Rodiņas kundzei.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Klausoties jūsu atbildi uz Briedes kundzes jautājumu, man radās papildus jautājums.

Tātad, jūs teicāt, ka nevarētu prasīt kļūdaini pārmaksāto nodevu summu, jo atšķīroties nodevas objekts. Bet tad, lūdzu, man vēl vienu reizi izskaidrojiet. Tātad, tad nodeva ir jāmaksā par jebkuru kredītu, kas ir nodrošināts, nu, ne tik vien, kas ir izsniegts mājokļa iegādei un būvniecībai. Tad tā? Un tad sakiet, lūdzu, tad šo te kompensāciju saņems tad par kādu hipotekāro kredītu? Kas ir tikai tad mājoklim vai arī citiem mērķiem ņemts, bet nodrošināts ar hipotēku?

A. Kokenbergs.

Finanšu ministrijas ieskatā ir definēts atbilstīgais hipotekāro kredītuņēmējs un šeit ir divi tikai kritēriji: kredītņēmums noslēgts līdz 2023. gada 31. oktobrim un atlikuma summa nevar pārsniegt 250 tūkstošus eiro.

A. Rodiņa.

Tātad kompensācijas varēs saņemt arī, ja šis te līgums ar nodrošināto hipotēku ir ņemts ne tik vien mājokļa iegādei?

A. Kokenbergs.

Finanšu ministrijas ieskatā definīcija neizslēdz tādus subjektus.

A. Rodiņa.

Paldies.

I. Kucina.

Paldies.

Tālāk sekos lūdzu pieteikuma iesniedzēju pārstāvju jautājumi Finanšu ministrijai. Varat uzdot, lūdzu.

M. Šķiņķis.

No sirds pateicos. Man būs vairāki jautājumi un arī droši vien kolēģim.

Pirmais. Par regulējuma mērķi. Tikai lai saprastu, vai pozīcija joprojām ir tāda, kā rakstveidā noteikts, vai tomēr arī kaut kas ir mainījies par banku hiperpeļņu, kad regulējuma mērķis ir samazināt banku hiperpeļņu. Vai tas ir regulējama virsmērķis vai nē Finanšu ministrijas ieskatā šajā brīdī... Vai bija mērķis?

I. Kucina.

Paldies.

Finanšu ministrijai konkrēts jautājums. Viedokli pausts. Lūdzu!

D. Buse.

Jā, Finanšu ministrija pievienojas Saeimas viedoklim par šī te konkrētā likumprojekta mērķi tā galīgajā redakcijā, ņemot vērā to, ka pats par sevi tād hiperpeļņas regulēšanas mērķis nav bijis, bet mēs jau arī savos skaidrojumos Satversmes tiesai esam norādījuši, ka tas ir gan paaugstināts EURIBOR, gan arī inflācija, kas radīja šo te finansiālo slogu. Tātad, vienlaicīgu gan hipotekārā kredīta ar mainīgu procentu likmi maksātājiem, gan arī tas, ka bija inflācija. Un tātad šie divi aspekti ir noteikti ņemami vērā un pati par sevi atrauta peļņa nav faktors, kā dēļ varētu šādu te nodevu piemērot.

M. Šķiņķis.

Okey, sapratu. Liels paldies.

I. Kucina.

Paldies.

M. Šķiņķis.

Tad bija otrs jūsu viedoklī rakstveidā norādīts vēl viens mērķis – samazināt izmaksu slogu sociāli mazāk aizsargātajām māsaimniecībām. Vai tas tiek uzturēts un ja jā, tad ko jūs saprotat ar vārdiem „sociāli mazāk aizsargātas māsaimniecības” pieņemtā regulējuma kontekstā?

I. Kucina.

Jā, paldies par jautājumu, lūdzu.

D. Buse.

Tā tad mēs pievienojamies atkal Saeimas paustajam viedoklim par to, ka sociāli mazāk aizsargātās šīs te hipotekārā kredītaņēmēju grupas bija tās, kuras izpildīja šos te divus noteiktos kritērijus – attiecīgi kredīta atlikums 250 tūkstoši un mainīga procentu likme.

M. Šķiņķis.

Labi, sapratu. Paldies liels.

Tad man nākamais jautājums. Par regulējošo dabu, kā jūs teicāt, nodevai.

Ja jūs varētu nedaudz detalizētāk to izskaidrot, jo man likās, ka vēl prasītos tāda precizitāte lielāka. Ko tieši? Jo teica mutvārdos kolēģi, ka nodeva regulē nozares subjektu rīcību, un tad varat detalizētāk, tieši kā izpaužas šī regulējošā funkcija, kā tā ir regulējoša?

I. Kucina.

Paldies. Jā, lūdzu.

I. Runča.

Paldies par jautājumu. Ja skatāmies valsts nodevas definīciju, ka tas ir obligāts maksājums par veikto darbību vai sniegto nodrošinājumu, lai regulētu personas darbību. Ar sniegto nodrošinājumu... viņš gan pašā nodevas definīcijā nav minēts, bet tad, kad skaidro, kas ir valsts nodevas administrācija, šis vārds tiek izmantots... vārds „nodrošinājums” un par šo vārdu mēs daudz diskutējam arī kādā citā Satversmes tiesas sēdē... jā. Tad līdz ar to nodrošinājums sevī ietver likuma „Par nodokļiem un nodevām” izpratnē ne tikai konkrēto pakalpojumu un darbību, bet nodrošinājums var izpausties kā uzraudzība, kā aizsardzība, kā kontrole un šai gadījumā aizsardzība izpaužas... to kā... ka aizsardzība tas izpaužas izmaksājot kompensāciju kredītuņēmējiem. Savukārt attiecībā pret kredītiestādēm varētu teikt, ka tas ir mudinājums kredītiestādēm pārdomāt savu kreditēšanas politiku, kā tā tiek noteikta.

M. Šķiņķis.

Tā. Labi. Tā tad es saprotu, kā izpaužas šī nodeva, kā izpaužas tās darbību regulējošā daba... ir mudināt mainīt savu rīcību kredītiestādēm. Es pareizi sapratu?

I. Runča

Tas...

I. Kucina.

Jā, turpiniet, lūdzu. Kopumā jau bija skaidrots, ka visi tie mērķi – gan aizsardzība, kontrole, uzraudzība, gan arī dzan... jeb, lūdzu, precizējiet...

I. Runča.

Jā. Jebkura no tām darbībām... ir tas, kas ietver sevī to nodrošinājumu. Un tas ir tikai kā viens no, ko es minēju... mudināt... Iespējams, likumdevējs ir domājis vēl apakšā kaut ko vēl vairāk, bet tas varētu... tas, ko es kā nodevu speciālists varētu saskatīt, ka šis ir tas viens no aspektiem.

M. Šķiņķis.

Jā, jautājums nav par citiem mērķiem nodevas iespējamiem, bet tikai par šauru nodevas mērķi, kā jūs sakāt, darbību regulēšanu. Un tikai lai saprastu, uz ko mums debatēs, piemēram, jāatbild, kā tikai aspektā par darbību regulējošu funkciju. Kā tā ir veidota, lai regulētu kredītiestāžu darbību... tikai šajā šaurajā aspektā, lūdzu, jūsu viedokli.

I. Kucina.

Lūdzu.

I. Runča.

Es principā varētu paust kopējo nodevu politiku vai nodevas veidošanas politiku...

M. Šķiņķis.

Runājot par šo konkrēto gadījumu...

I. Runča.

Es izteica pieņēmumu, kā varētu būt. Diskusijās es diemžēl nepiedalījos, es nezinu, vai šis tika šādi runāts, netika runāts, bet tas, ko es redzu kā mudinājumu, un es saku, iespējams, vēl ir citi fakti, kā var šo regulēt.

I. Kucina.

Kolēģi, atbilde ir saņemta, paldies. Turpināsim ar jautājumiem, lūdzu.

M. Šķiņķis.

Es... labi, es vairāk neuzdošu par šo, bet es gribētu tomēr dzirdēt... varbūt tad tomēr...

I. Kucina.

Mēs sapratām jūsu jautājumu, atbildi jūs arī saņēmāt. Lūdzu, turpināsim ar jautājumiem.

M. Šķiņķis.

Jā, skaidrs tad tik tālu.

Tad man nākamais jautājums par Eiropas Centrālo banku, ja var.

Bija ļoti detalizēti izklāstīta procedūra un nianse šīs procedūras apspriešanai ar Eiropas Centrālo banku. Un es sapratu, ka tas Finanšu ministrijas ieskatā bija jādara. Un tad tomēr runas noslēgumā bija, ka bija steidzamību, tādēļ varēja to nedarīt.

Tāpēc es vēlējos Finanšu ministrijas viedokli. Es lasu lēmumu Nr. 98-415, padomes lēmumu, uz ko arī atsaucās jūsu kolēģe, kur rakstīts, ka, ja jautājums ir steidzams, tātad ārkārtas steidzamības gadījumā, 3. pantā, otrajā daļā, tad iestāde, un tātad Saeima šajā gadījumā, var noteikt ECB īsāku termiņu atbildes sniegšanai un tādā gadījumā attiecīgā iestāde min steidzamības iemeslus. Tātad tā te rakstīts. Gribēju saprast, kādēļ jūs uzskatiet, ka Saeimai nevajadzēja ievērot šo prasību? Un, ja jautājums bija steidzams, tad norādīt ECB steidzamības iemeslus un norādīt nepieciešamību atbildi saņemt steidzami.

I. Kucina.

Kolēģi, vai šis jautājums nebūtu vairāk domāts Saeimai? Kāpēc jūs domājat, ka šis jautājums būtu atbilstošs tieši Finanšu ministrijai?

M. Šķiņķis.

Tādēļ, ka Finanšu ministrija pauda savu viedokli, ka šeit pārkāpums nav un, kas ir ļoti būtiski, tomēr Finanšu ministrija atbild par fiskālo jomu Latvijā un ECB jautājumi tieši ar to pārklājās. Manuprāt, tāpēc ir ļoti svarīgi saprast, kā Finanšu ministrija, atbildīgā ministrija valstī, izprot šo pienākumu konsultēties ar ECB.

I. Kucina.

Paldies. Finanšu ministrija, lūdzu.

D. Buse.

Tātad, pirmkārt, mēs no savas puses esam nosūtījuši vēstuli Saeimai mudinot konsultēties ar ECB... tātad šo te pienākumu mūsu ieskatā Saeima ir izpildījusi, šī te vēstule tika nosūtīta, tika saņemts ECB viedoklis, kurš tika analizēts atsevišķā Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēdē, kurā piedalījās arī Finanšu nozares asociācijas pārstāvji... nu, faktiski ļoti plašs personu loks. Mūsu ieskatā, ņemot vērā arī to, ka Eiropas Centrālās bankas viedoklim ir konsultatīva funkcija, tātad tam nav saistoša rakstura, mūsu ieskatā tātad šis uzdevums ir izpildīts un mēs pievienojamies Saeimas viedoklim.

I. Kucina.

Paldies, jā. Lūdzu, turpināsim.

M. Šķiņķis.

Jā, paldies.

Es turpināšu. Tad jautājums par šiem 19 miljoniem, kas ir...kas palika pāri vai kā veidojās šī starpība.

Jūs varat izskaidrot, lūdzu, kalkulācijas, jo mums te bija ļoti atšķirīgi viedokļi, kā veidoja, kas veido šo lielo starpību? Vai tie ir tie kredīta ņēmēji, kuri nesaņēma atlīdzību, kuru atlikums kredītu bija virs 250 tūkstošiem? Tā ir tā starpība, kas veido šos 19 miljonus? Vai būtiskākā starpība veidojas kādu citu iemeslu dēļ, ja jūs varētu izskaidrot, lūdzu.

I. Kucina.

Paldies par jautājumu. Lūdzu, Finanšu ministrija.

A. Kokenbergs.

Jā, paldies par jautājumu.

Finanšu ministrijas ieskatā, pirmkārt, starpība veidojās dēļ tā, ka, kā jau minēju iepriekš, nodevas bāze krietni atšķiras no kompensāciju izmaksu bāzes. Nodevas bāze ir fiksēta un tā ir nemainīga visos ceturkšņos, kas principā veido gadā 2% no kredīta atlikuma, kas bija nofiksēts. Savukārt kompensācijas bāze, viņa ir neatkarīgi no tiem kredītiem, par kuriem tiek maksāta nodeva. Kompensāciju var saņemt arī cilvēki, par kuru kredītiem nodeva nebija maksāta. Teiksim, ja kredīts gaidīja izsniegšanu rindā kādā jaunā projektā, tad, saņemot šo kredītu, teiksim, 1. janvārī, viņam pienākas kompensācija, savukārt kredītiestāde par viņa šo kredītu nodevu nemaksāja.

Un galvenā tā atšķirība... droši vien, ka tie 30%, kas bija noteiktā kompensācija, ar 2% to ierobežojumu, nu kaut kur tajā starpā arī veidojās šī atšķirība, jā. Tāpēc, ka tās ir divas dažādas nošķiramas lietas.

M. Šķiņķis.

Vai Finanšu ministrija ir veikusi kalkulācijas un vai nav tā, ka lielākā atšķirība veidojas pavisam citu aspektu dēļ, ka kredītportfelis tātad amortizējās. Nu, tātad kredīti tiek atmaksāti, attiecīgi samazinās procentu maksājumi, un tā rezultātā, ja bāze nemainās tātad uz 31. oktobri, kredītportfeļa aprēķina bāze, bet kredītportfelis nepārtraukti amortizējās, vai nav tā, ka beigās – 19 miljoni – lielākā tā starpība veidojas tieši no šīs kalkulācijas?

I. Kucina.

Paldies. Jā, lūdzu atbildi.

A. Kokenbergs.

Varu atbildēt, ka šāda kalkulācija nav veikta, bet tas ir viens no faktoriem. Bet vai tas ir noteicošais, tā būtu spekulācija šobrīd teikt.

I. Kucina.

Atbilde saņemta, lūdzu, turpināsim.

M. Šķiņķis.

Jā. Tad jautājums, vai Finanšu ministrijas ieskatā tas tiešām ir bijis iespējams... tāpat, tur tika norādīts, ka tiek veikta valsts nodeva no kredītiestāžu puses, balstoties uz kredītportfeli uz 31. oktobri 2023. gada un ka nepietiek naudas līdzekļi no šīs nodevas, lai izmaksātu kompensācijas visām personām, kurām tas ir nepieciešams izmaksāt aprīlī. Vai šāda iespējamība tiešām ir reāli bijusi iespējama, ņemot vērā, kā tas regulējums ir izveidots un kādi ir nodokļi, nodevas aprēķina bāze un kam tiek izmaksātas kompensācijas?

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu!

A. Kokenbergs.

Ja es sapratu jautājumu, tad nu pie šī kalibrējuma, kā tika kalkulētas nodevas likme un bāze, un paredzamās kompensācijas, tad vai tika kalkulēts, ka jāpietiek un kā redzams arī, ka pietika.

I. Kucina.

Paldies.

M. Šķiņķis.

Jā, liels paldies. Tad nākamais jautājums. Tikai tiešām īsi, lai es pareizi saprastu. Jūs teicāt, ka Finanšu ministrijas nostāja bija attiecībā uz to, kā jāizprot apstrīdētais regulējums – neieslīgt interpretācijā, maksāt, kā likumā rakstīts. Tātad, pareizi, kad tas nozīmē maksāt tā, kā maksāja beigu beigās, kā to izprata nozare. Bet ko nozīmē „neieslīgt interpretācijā, maksāt, kā likumā rakstīts”, kā jūs precīzi teicāt. Tātad, maksāt tā, kā maksāja nozare vai maksāt tā, kā uzskata Saeimas pārstāvis, kā vajadzēja maksāt?

I. Kucina.

Jā, paldies. Kolēģi, varat precizēt savu atbildi, lūdzu.

A. Kokenbergs.

Jā, paldies par jautājumu.

Diemžēl Finanšu ministrija laikam nevarēs atbildēt par to, kā maksāja nozare, jo mūsu rīcībā nav visas šīs kalkulācijas tabulas, kā par katru kredītu ir veikts maksājums.

M. Šķiņķis.

Varbūt es pārformulēšu... es domāju, ka jūs sapratāt jautājumu. Vai pareiza likuma izpratne bija, tātad, kā ir metodiskajā norādījumā norādīts vai, kā saka Saeima, ka tur nepareizi ir norādīts? Tātad, jūs teicāt, Finanšu ministrija teica – maksājiet, neveiciet interpretācijas, maksājiet, kā likumā. Jāmaksā, kā Saeima teica, vai kā metodiskajos norādījumā?

I. Kucina.

Paldies. Skaidrs jautājums, jā... Lūdzu!

A. Kokenbergs.

Jā, protams, viennozīmīgi. Nodevas maksātājam jāievēro, pirmkārt jau primāri likumā kas rakstīts. Un kā jau es iepriekš minēju, jā, šādi te gadījumi par šādiem kredītiem iepriekš nebija Saeimā diskusijas, līdz ar to tie pakrīt.

M. Šķiņķis.

Tātad, jāmaksā, kā metodiskā norādījumā, pareizi?

A. Kokenbergs.

Jā, protams, lai arī viņš ir nedaudz izpušķots, bet principā, jā.

I. Kucina.

Paldies, atbilde saņemta. Vai vēl būs jautājumi, kolēģi?

M. Šķiņķis.

Mēs tuvojamies finišam. Vēl daži jautājumi.

Jā, vēl jautājums. Tātad, 3. un 4. oktobra sēdēs Saeimas Budžeta komisijas Finanšu ministrija piedāvāja, vai bija izstrādājusi regulējumu, kas jums ir zināms noteikti, kopā ar Latvijas Banku. Mērķētāks regulējums, vairāk kritēriju.

Vai bija veikta analīze, un vai jūs sakāt, ka to nevarēja administrēt? Jo, noklausoties kolēģes teikto, bija arguments, ka tas bija pārāk... kaut kāds mērķējums bija pārāk grūti administrējams un tāpēc it kā no tā atkāpās.

Jautājums tāds par 3. oktobra Finanšu ministrijas arī prezentēto, tātad piedāvājumu... Vai par to mēs varam teikt un ko kolēģe uz to atsaucoties teica, ka tas nebija administrējams vai pārāk grūti administrējams, vai nesamērīgi administrējams. Vai tas ir par kādu citu versiju?

I. Kucina.

Kolēģi, vai varēsiet atbildēt uz jautājumu, jā.

D. Buse.

Diemžēl mums ir jāsaprot, ka mēs nevarēsim sniegt viedokli, jo mēs varam sniegt viedokli tikai par gala versiju šim normatīvajam regulējumam. Paldies.

I. Kucina.

Paldies, atbilde saņemta. Vai vēl būs jautājumi?

M. Šķiņķis.

Tad man ir jautājums, par kuru versiju jūs izteicāt apgalvojumu, ka tas nav administrējams, vai ka tas būtu bijis pārāk nesamērīgs slogs bankām vai vēl kādam citam, lai to administrētu. Par kuru mērķēto versiju jūs to izteicāt šo apgalvojumu?

I. Kucina.

Es domāju, ka Finanšu ministrija mums ir sniegusi atbildi, ka viņa var runāt par to normu, apstrīdēto normu, kas ir mūsu dienaskārtībā. Attiecīgi es pieļauju, ka no jūsu jautājuma īsti nav skaidrs, kādu atbildi jūs gribētu saņemt konkrēti par kādu no variantiem, kas tika apspriests Saeimā vai... Jā, lūdzu. Precizējiet, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Es atvainojos... Tātad, noklausoties paskaidrojumus, Finanšu ministrijas pārstāvis teica, ka neizvēlējas vai uzskata, ka bija pamatoti neizvēlēties mērķētāku variantu, kritērijus, kur būtu DSTI, jo... arguments bija, kāpēc... jo tas būtu nesamērīgs slogs bankām, piemēram, to administrēt.

Skaidrs, ka galīgais pieņemtais regulējums nav tas, par ko runāja kolēģi. Tātad, es vēlējos saprast, par kuru variantu runāja Finanšu ministrija, sakot, ka tas bija pārāk grūti administrējams?

I. Kucina.

Labi, paldies. Jā, lūdzu!

D. Buse.

Mēs pievienojāmies ar šo viedokli Saeimas sniegtajam viedoklim atbildes rakstā. Un mēs varam sniegt gala viedokli tikai par šo te gala versiju apstrīdētajām normām.

I. Kucina.

Paldies. Lūdzu, kolēģi, turpināsim, ja ir vēl jautājumi Finanšu ministrijai.

M. Šķiņķis.

Šobrīd man nav. Paldies liels.

I. Kucina.

Paldies, kolēģi!

Lūdzu, Saeimas pārstāvim. Vai jums būtu jautājumi Finanšu ministrijas pārstāvjiem?

R. Neilands.

Jā, man būs divi jautājumi.

Un ja drīkst, ņemot vērā, cik daudz bija jautājumu kolēģim Matīsam Šķiņķim, es būšu ļoti pateicīgs, ja Satversmes tiesa man ļaus uzdot vienu no diviem jautājumiem. Vienu tieši saistībā ar atbildēm, kas ir tieši saistībā ar šo Finanšu nozares asociācijas metodisko materiālu.

Kolēģim visu cieņu, izdevās panākt no jums atbildi, ka nodeva jāmaksā, kā norādīts Finanšu nozares asociācijas metodiskajā materiālā. Tad man tiešām ir jautājums, un, ņemot vērā, ka es pārstāvu Saeimu, ka tik tiešām ir jābūt tā, ka šī nodeva tiek maksāta par kredītiem ceļojumam, studijām, veselībai, komercdarbībai, respektīvi, jebkurš mērķis, galvenais nosacījums, ka fiziska persona, 250 tūkstošu atlikums un hipotēka?

A. Kokenbergs.

Mūsu ieskatā tā nebūtu bijis jābūt, jo šādas diskusijas par šāda veida kredītiem, kā jau es minēju, Saeimas Budžeta komisijā nebija un par šādu praksi no banku puses tapa zināma tikai pēc tam, un diemžēl normas šobrīd neizslēdz šādu iespēju, ka uz šiem atsevišķiem dažiem gadījumiem ir attiecināmas kādas...

I. Kucina.

Paldies. Jā, atbilde ir saņemta. Lūdzu!

R. Neilands.

Paldies par atbildi.

Un mans otrs jautājums ir tāds. Ir – ir, vai nav – nav.

Vai Finanšu ministrijas rīcībā ir informācija, kā citas valstis, kuras ieviesa atbalsta mehānismus kredītņēmējiem, reaģēja pēc Eiropas Centrālās bankas atzinumiem? Tie atzinumi principā visi bija negatīvi.

I. Kucina.

Paldies. Vai Finanšu ministrijas rīcībā ir šāda informācija, lūdzu.

D. Buse.

Jā. Mēs varam atsaukties uz Lietuvas gadījumu. Viņš arī tika uzvertis kā konsultatīvs viedoklis.

I. Kucina.

Paldies. Bet Lietuvas gadījums... Varbūt nedaudz vairāk varat izskaidrot, ja zināsi, kādā kārtībā tika saņemts? Lūdzu!

D. Buse.

Jā, tieši tāpat... tā tad bija konsultācija ar Eiropas Centrālo banku, un mēs varam pateikt to, ka šis te viedoklis no Eiropas Centrālās bankas bija daudzkārt kritiskāks nekā par šo te šo regulējumu, ko Saeima ir apstiprinājusi Latvijā.

I. Kucina.

Un kādā kārtībā tas tika pieņemts? Steidzamības kārtībā vai apspriežu laikā? To jūs nezināsi.

D. Buse

Nē.

I. Kucina.

Bet attiecīgi jūs minējāt, ka kritiskāks ir bijis, ja varat salīdzināt ar Latvijas situāciju. Un kā Lietuvas gadījumā Lietuvā attiecīgi rīkojās? Vai ņēma vērā, neņēma? Nezināsi?

D. Buse.

Nē, Lietuva tāpatās neņēma vērā un šo te maksājumu ieviesa.

I. Kucina.

Paldies.

R. Neilands.

Paldies. Citu jautājumu nav.

I. Kucina.

Paldies.

M. Šķiņķis.

Vai es drīkstu jautājumu vienu, tā tad vēl par Lietuvas gadījumu... Jūs varat izskaidrot, varbūt kādu regulējumu Lietuva izstrādāja, kādu arī lūdza saskaņot ECB, ja jums ir zināmas detaļas? Paldies.

I. Kucina.

Paldies. Jā, lūdzu!

D. Buse.

Tātad uz šo te konkrēto regulējumu atsaucās Saeimas Budžeta komisija arī savās diskusijās tad, kad ir saņemts šis te Eiropas Centrālās bankas viedoklis, par viņu arī izteica viedokli Latvijas Banka. Tā kā detalizētāk noteikti ir jāklausās Budžeta komisijas materiālos.

I. Kucina.

Tātad, jūs nezināsi konkrēti, kāds ir bijis Lietuvas situācijas risinājums?

D. Buse.

Konkrēti? Nē, konkrētu procedūru es nemācēšu pateikt.

M. Šķiņķis.

Nē, ne procedūra, bet saturs. Vai likums, ko Lietuvā pieņēma, ir kaut tuvu salīdzināms ar to, ko mēs šai lietā analizējam saturiski, ja jūs zināt par Lietuvas likumu.

D. Buse.

Latvijas likums un nedaudz atšķirīgāks... jā...

I. Kucina.

Atbilde ir saņemta. Paldies, paldies, kolēģi, paldies, ja.

Paldies Finanšu ministrijas pārstāvjiem par jūsu atbildēm.

Tiesa attiecīgi pasludina pārtraukumu līdz rītdienai, 19. februāra pulksten 10.00, un tad pēc atgriešanās mēs turpināsim ar pieaicināto personu uzklausīšanu.

Paldies, kolēģi, visiem šodien par dalību tiesas sēdē!

A. Ločmele.

Lūdzu visiem piecelties.

(Pārtraukums.)

Tiesas sēdes sekretāre

Alise Ločmele

Stenogrāfiste

Mārīte Ceļmalniece

*Dokuments parakstīts ar
drošu elektronisko parakstu.*